

De la
memòria

a la
INNOVACIÓ

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

III CONGRÉS GENERAL SOCIETATS MUSICALS 2013

SÍNTESI

LES SOCIETATS MUSICALS 2020

Este document és la versió preliminar de l'informe de prospectiva derivat de la celebració del III Congrés General de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana. Està per tant subjecte a canvis, modificacions o alteracions significatives del mateix a instàncies dels participants. La seua funcionalitat, a finals de novembre de 2013 és informar el debat sobre el futur de les Societats Musicals.

*Responsables de la redacció: L'equip de Econcult (UVEG), coordinats per **Pau Rausell**.*

Correcció i assessorament lingüístic:

Maria Rosa Grau Martí

Maquetació:

Juan Castaño Marín.

ES PODEN ACCEDIR A LES DIVERSES VERSIONS A:

Versió Completa en Castellà:

<http://www.uv.es/cursegsm/PDF/IIICSMCV.pdf>

Versió Completa en Valencià:

http://www.uv.es/cursegsm/PDF/IIICSMCV_Val_.pdf

Versió Reduïda en Castellà:

<http://www.uv.es/cursegsm/PDF/IIICSMCVRE.pdf>

Versió Reduïda en Valencià

http://www.uv.es/cursegsm/PDF/IIICSMCVRE_Val_.pdf

El Congrés es pot visitar en la pàgina web:

<http://www.congresocietatsmusicals.eu/video/?lg=va>

Índex

1.	Introducció.....	1
	Objectius.....	1
	Els temes del III Congrés General.....	2
	Prospectiva i pensament estratègic.....	4
	Les formes del III Congrés de Societats Musicals.....	5
2.	Les Societats Musicals al context econòmic de la Societat Valenciana cap al 2020.....	9
	El paper de la cultura en el canvi de model productiu.....	10
	Les activitats culturals i creatives a la Comunitat Valenciana.....	12
	Les polítiques culturals.....	15
3.	La sostenibilitat de les Societats Musicals.....	17
	Els factors de risc per a la sostenibilitat de les SSMM.....	19
4.	El valor socioeconòmic de l'existència de les Societats Musicals.....	23
5.	Temes nous, temes vells.....	25
6.	Parlem de música.....	31
7.	Nous contextos per a les SSMM, com organitzacions culturals.....	33
	Els recursos de les organitzacions musicals.....	33
	La dimensió europea.....	34
	El model de governança.....	35
	La professionalització de la gestió.....	35
	Innovació i la dimensió digital.....	36
8.	Els set vectors de tensió de les Societats Musicals.....	39
	Vector 1 : Complexitat/professionalització versus proximitat/voluntarisme.....	39
	Vector 2: Especialització musical versus diversificació.....	46
	Vector 3: La gravitació del local versus l'atracció del global.....	50
	Vector 4: Centralitat social i subvencions versus autonomia i diversificació i ampliació dels recursos propis.....	54
	Vector 5: De la dinàmica de la música com a servei a l'univers festiu a la lògica dels certàmens.....	60
	Vector 6: Formació musical d'iniciació a la professionalització versus models flexibles i orientats a la formació permanent.....	63
	Vector 7: Reforç i consolidació federalista versus tendències a una major autonomia de les Societats Musicals.....	69
9.	El Catàleg d'Escenaris.....	73
10.	A mode d' Conclusions.....	77
11.	Bibliografia i referències.....	81
12.	Agraïments.....	83

Índex d'Il·lustracions

Il·lustració 1 Distribució dels inscrits en el III Congrés de Societats Musicals.....	6
Il·lustració 2. . Visionat de vídeos. 26/01/2013-26/10/2013.....	8
Il·lustració 3. . Ocupats en sectors culturals i creatius.....	12
Il·lustració 5. Despesa de les llars en béns i serveis culturals.....	14
Il·lustració 4. Especialització relativa a les activitats de serveis. Font IVIE (2013) 14	
Il·lustració 6. Evolució pressupost Adm Central i CCAA 2007-2013 (€ / hab. Deflactat i % s/ pressupost total. Euros de 2008). Bonet i Carreño, 2013.	15
Il·lustració 7. Evolució de les subvencions de la Generalitat Valenciana a les Societats Musicals. Euros corrents. 2005-2014. font FSMCV.....	16
Il·lustració 8. Creació de SSMM 1880-1993.....	17
Il·lustració 9. Percepció sobre el futur de la seua Societat Musical en l'any 2023 ..	18
Il·lustració 10. Percepció sobre el futur del conjunt de les SSMM en l'any 2023. ...	19
Il·lustració 11. Percepció sobre el futur de la FSMCV en l'any 2023.	19
Il·lustració 12. Percepció sobre l'origen de les deficiències en el funcionament de les SSMM.	20
Il·lustració 13. Distribució requerida dels esforços d'una Junta Directiva.....	21
Il·lustració 14. La percepció sobre les escoles de música de les Societats Musicals.....	28
Il·lustració 15. Percepció sobre la principal funció d'una escola de música.....	29
Il·lustració 16. Percepció sobre les necessitats de canvi de les escoles de música. 29	
Il·lustració 17. Percepció sobre les necessitats d'innovació en diferents àmbits de les SSMM.	37
Il·lustració 18. Mitjana de propensió a la innovació per agents.....	37
Il·lustració 19. Avaluació del nivell de gestió de la pròpia Societat Musical.....	42
Il·lustració 20. Percepció sobre la necessitat de contractar un gestor per a les SSMM.....	43
Il·lustració 21. Vector de tensió 1: Complexitat/professionalització vs Proximitat/Amateurisme.....	45
Il·lustració 22. Oferta/producció de béns i serveis culturals l'any 2009, per part de les Societats Musicals. (Rausell t'allí, 2010).....	46
Il·lustració 23. Pertinència de la promoció d'altres disciplines artístiques.....	47
Il·lustració 24. Percepció sobre el camp cultural al qual s'han d'orientar les SSMM.	48
Il·lustració 25. Vector de tensió 2: Especialització musical versus diversificació en altres camps culturals.....	49
Il·lustració 26. Grau d'identificació amb diverses dimensions territorials.....	50
Il·lustració 27. Connexions amb altres realitats culturals.	51
Il·lustració 28. Vector de tensió 3: La gravitació del local versus l'atracció del global.....	53
Il·lustració 29. Distribució dels ingressos de les Societats Musicals. 2009.....	54
Il·lustració 30. Distribució mitjana ideal segons els participants en el IIICSMCV... 56	
Il·lustració 31. Prospectiva sobre els canvis en les proporcions dels ingressos per 2023.....	57
Il·lustració 32: Vector de tensió 4: Centralitat social i subvencions versus autonomia i diversificació i ampliació dels recursos propis.	59

Il·lustració 33. Vector de tensió 5: La música com a servei a l'univers festiu versus la lògica dels certàmens competitiu.	62
Il·lustració 34. Percepció sobre quina ha de ser la principal funció d'una escola de música en una SM.	63
Il·lustració 35. Grau d'acord respecte a algunes apreciacions sobre les escoles de música de les SSMM.	64
Il·lustració 36. Vector de tensió 6: Formació musical d'iniciació a la professionalització versus models flexibles i orientats a la formació permanent.	68
Il·lustració 37. Vector de tensió 7: Reforç i consolidació federalista versus tendències a una major autonomia de les Societats Musicals.	72
Il·lustració 38. Ubicació de l'associacionisme musical en els eixos dels escenaris.	75
Il·lustració 39. Connexió entre els vectors de tensió i els escenaris.	76

Índex de taules

Taula 1. Evolució del nombre d'empreses en els sectors culturals i creatius. Comunitat Valenciana	13
Taula 2. . Indicadors de la despesa pública en cultura GV a la Comunitat Valenciana. (Euros constants de 2008). 2007-2013	15
Taula 3. Temes en els diferents Congressos.....	26
Taula 4. Valoració mitjana del grau d'interès per la música per comunitat autònoma i grandària del municipi. escala 1-10.....	31
Taula 5. Alumnes matriculats en ensenyaments reglats de Música (Ensenyaments Artístics del Règim Especial) per principals comunitats autònomes. 2011-2012.....	32
Taula 6. Vectors de tensió de les SSMM.....	78

1. Introducció.

Les Societats Musicals, de manera sorprenentment madura, dediquen, des de finals del segle passat i aproximadament una vegada per dècada, un període per a la reflexió prospectiva, repassant tots aquells aspectes que puguen ser rellevants per al seu esdevenir. El 1991 es va celebrar el I Congrés General de les Societats Musicals, el lema era "Les bandes de música cap a l'any 2000" plantejant reflexions que, sobretot, tenien a veure amb el procés de normalització i regularització de les principals funcions com la formació musical, la pròpia constitució de les organitzacions així com les seues responsabilitats econòmiques i fiscals. Una dècada després en els inicis del segle XXI, en 2001 es va celebrar el II Congrés General de Societats Musicals, amb una composició de ponents més coral, però que encara que bàsicament repetia els epígrafs del primer, aconseguia un major nivell de profunditat en l'anàlisi.

Este text representa, a partir de l'encàrrec de la Federació de Societats de la Comunitat Valenciana, un exercici de síntesi analítica que pretén entreveure quines són les coordenades en què es pot moure el vast i complex món de l'associacionisme musical valencià.

Així arribem al III Congrés de Societats Musicals que es planteja des d'una perspectiva metodològica i de continguts lleugerament diferent. El lema escollit del III Congrés és, "De la memòria a la Innovació", tractant de combinar el valor del llegat històric de les Societats Musicals amb la

seua capacitat de projectar-se i inserir-se amb èxit en les coordenades del futur. Este text representa, a partir de l'encàrrec de la Federació de Societats de la Comunitat Valenciana, un exercici de síntesi analítica que pretén entreveure quines són les coordenades en les que es pot moure el vast i complex món de l'associacionisme musical valencià.

Objectius.

Els objectius d'este tercer Congrés són :

- Remarcar i incidir en la capacitat del moviment associatiu musical de generar innovació social, cultural i econòmica en un món que es transforma cap a l'acció col·lectiva, la solidaritat, la cultura compartida, la creativitat, i la participació.
- Destacar les sòlides connexions de les Societats Musicals amb la resta de les dinàmiques econòmiques, socials i polítiques de la Comunitat Valenciana.
- Reivindicar la història de les Societats Musicals com la manifestació més activa i compromesa de la societat civil valenciana.
- Completar la fase més participativa del Pla Estratègic de la FSMCV.
- Recollir les experiències i la memòria d'aquells individus i col·lectius amb un elevat grau d'implicació en l'esdevenir del moviment associatiu musical, així com difondre bones pràctiques.

- Realitzar un exercici de prospectiva que permeta albirar els reptes i les oportunitats als quals s'hauran d'enfrontar les Societats Musicals en els propers anys.
- Dotar l' associacionisme musical d'un espai efectiu real de reflexió i debat a través de les plataformes relacionades amb les tecnologies de la informació i la comunicació.

Els objectius de Congrés són: remarcar la importància de l'associacionisme, destacar la connexió de les SSMM amb la resta de la societat, reivindicar la història de les SSMM, completar la fase més participativa del Pla estratègic, recollir experiències i bones pràctiques, realitzar un exercici de prospectiva i dotar les SSMM d'un espai de reflexió.

Com tota síntesi, este procés implica un deliberat reduccionisme simplificador que en molts casos pot escamotejar matisos i heterogeneïtats que ens desdibuixen la rica complexitat d'unes organitzacions i unes voluntats que es troben connectades amb diverses realitats socials, econòmiques i polítiques. Este resum, per tant constituïx la visió d'un conjunt

d'investigadors que des de fa també més d'una dècada s'ha dedicat a observar, estudiar i analitzar l'univers de les Societats Musicals. Fruit d'este estudi, juntament amb la singular proposta de " articulació líquida" del present Congrés i a través de la construcció dels discursos audiovisuals recollits en els últims mesos i la intervenció d'un ampli nombre de participants, vam realitzar un proposta d'interpretació dels elements claus que condicionaran el funcionament del moviment associatiu musical de la propera dècada.

Naturalment tot exercici de síntesi implica seleccionar unes perspectives i rebutjar altres, i en este procés som conscients que alguns lectors i lectores trobaran a faltar determinades qüestions i aspectes que poden ser interessants i que no han estat tractats en profunditat en el present text. La nostra intenció ha sigut tractar d'identificar els elements claus.

Els temes del III Congrés General.

La discussió del III Congrés s'ha articulat al voltant de 7 epígrafs temàtics:

Governança i Sostenibilitat.

La governança fa referència al model de govern i gestió de la comunitat de les Societats Musicals que inclou complexes interaccions entre agents i col·lectius amb sensibilitats diferents, interessos diversos i motivacions variades. En l'àmbit de la governança cal reflexionar sobre tres nivells diferents: 1) La governança a l'interior de cadascuna de les Societats Musicals, el que implica fer una lectura tant dels models de regulació formals (estatuts) com de les pràctiques i actituds informals més o menys jeràrquics, més o menys participatius, més o menys integrats en el territori on s'assenten, més o menys transparents, més o menys comunicatius. 2) La governança del moviment associatiu musical i la funció de la pròpia Federació en este govern comú. 3) El paper del moviment associatiu musical en la governança del territori de la Comunitat Valenciana, com a representant de la part més activa, dinàmica i compromesa de la societat civil i en conseqüència corresponsable del bon govern de la nostra comunitat.

La sostenibilitat fa referència al fet que els models proposats siguen legitimadors, puguen persistir en el temps i no comprometen ni deterioren el capital social, el capital cultural, el capital reputacional i el capital relacional dels futurs participants en el moviment de les Societats Musicals.

Gestió i Eficiència.

Les Societats Musicals són complexes organitzacions multiproducte i multiserveis en les que es donen processos de gestió d'espais, de recursos humans, financers, tecnològics, i de comunicació, amb l'objectiu de proveir serveis educatius, musicals, culturals i recreatius. Les Societats Musicals, inclús de manera intuïtiva planifiquen, ordenen, i organitzen de forma amateur -en la majoria dels casos- estructures molt sofisticades. Tenint com a horitzó l'excel·lència, en este àmbit de reflexió pretenem plantejar la necessitat de compartir les pràctiques més eficients, la recerca dels millors processos i procediments, la utilització d'eines de gestió més eficaces i plantejar aspectes relacionats amb la formació i la professionalització de les persones que puguen emprendre estes funcions.

Creativitat i Cultura.

El camp central de les Societats Musicals és, sens dubte, la música. No obstant això el moviment associatiu musical és un proveïdor de serveis creatius i culturals de primer ordre. Les potencialitats de les SSMM com a espais de creació, producció i difusió de activitats culturals són molt elevades. Inclús en la pròpia música l'accent sobre els aspectes creatius -i no només interpretatius- pot amplificar-se notablement. Este àmbit de reflexió, per tant, tracta de plantejar el reforç de les Societats Musicals com a espais de creació per al conjunt de les disciplines artístiques i activitats culturals buscant les sinergies, les complementarietats, la multidisciplinarietat i també la col·laboració amb els agents creatius i culturals vinculats a la massa social i al territori vinculat amb cadascuna de les SSMM.

La discussió del III Congrés s'ha articulat al voltant de 7 epígrafs temàtics: Governança i Sostenibilitat, Gestió i Eficiència, Creativitat i Cultura, Coneixement, Formació i Talent, Dinàmiques socials i Valors, Innovació, i Connexions.

Coneixement, Formació i Talent.

El coneixement sobre la realitat de les Societats Musicals constituïx una de les peces clau per aprofitar al màxim el potencial d'externalitats del moviment associatiu musical. Cal reclamar que el sistema de coneixement valencià (universitats, instituts de recerca, centres d'estudis, tallers d'història...) presten més atenció al fenomen de les Societats Musicals i aporten dades, anàlisis i diagnòstics sobre esta realitat.

La formació musical és un espai de capacitació que afecta i té relació tant en el desenvolupament d'habilitats professionals com en els resultats dels processos educatius reglats o altres aspectes que tenen a veure amb la sociabilitat, les capacitats expressive, la comunicació o l'autonomia personal.

Les Societats Musicals a través de les xarxes de formació i promoció cultural constituïxen una xarxa que estimula la creativitat, així com conforma una antena de detecció precoç del talent.

Dinàmiques socials i Valors.

Les SSMM estan inserides en entorns que es mouen d'acord a l'emergència de nous valors. Des de la incorporació més activa de les dones a la vida social, política i econòmica, la preocupació pels límits que ens imposa el medi ambient, la demanda de millores de la qualitat dels sistemes democràtics, la recerca de models econòmics més justos i menys excloents, les demandes de transparència i participació, la defensa de la diversitat i la tolerància. La música i la cultura esdevé un llenguatge de relació universal que facilita la convivència i reforça l'empatia.

Innovació.

La investigació i el desenvolupament de nous serveis, noves funcions, noves propostes de les Societats Musicals ha de ser un vector de moviment de les mateixes i la innovació social un objectiu permanent, precisament per mantindre la competitivitat econòmica i social d'unes organitzacions que es mouen en un entorn amb moltes alternatives. L'objectiu d'este esforç ha de ser l'amplificació dels impactes formatiu, estètics, cognitius, econòmics i socials que milloren la qualitat de vida i la cohesió de les comunitats. La massa social que dóna suport al moviment associatiu musical és un depòsit immens de creativitat que cal activar, valoritzar i disseminar a través del treball en xarxa.

Connexions.

Les Societats Musicals generen impactes econòmics i socials sobre el territori en el qual s'assenten, i en conseqüència han d'articular maneres de comunicar-se i articular diàlegs que connecten amb estes realitats. Així mateix han de reflexionar sobre com ampliar els seus espais de referència per connectar amb moviments globals. Com participar en accions de cooperació internacional, com integrar-se en projectes europeus tant lligats a l'àmbit de la música, la cultura o la creativitat però també lligats al desenvolupament local, o com projectar les activitats a l'espai global s'han de convertir en nous reptes per a les SSMM.

Prospectiva i pensament estratègic.

Este text es desenvolupa a partir de la detecció dels vectors claus que determinen la dinàmica de les Societats Musicals la qual ha tractat de sintetitzar-se en 7 vectors de tensió, que mostren les tendències subjacents en les que es va a moure el moviment associatiu musical en els propers 10 anys. Naturalment este exercici és una enorme simplificació d'una comunitat que en si mateixa és tan complexa com el conjunt de la societat que l'acull. L'exercici de prospectiva simplement tracta de fixar i delimitar les tendències claus, perquè una vegada enfocades les vies plausibles i les seues previsibles conseqüències, siga el conjunt de les Societats Musicals, ja siga de manera col·lectiva a través de les eines federals, o des de la perspectiva individual, les que decidisquen i definisquen el seu propi full de ruta.

L'eina prospectiva, per tant, nodrix i atorga consistència a l'exercici estratègic. Així i tot cal tindre en compte i interioritzar de manera conscient les notables limitacions i restriccions d'este procés. Com assenyalen alguns pensadors, resulta notablement complicat anticipar l'enorme "creativitat de la història", de manera que els exercicis de prospectiva no deixen de ser, en última instància, mers intents d'aprehendre i projectar una realitat que es mostra molt reticent a ser ancorada. La història de les

El que resulta relativament recent és la creixent importància que les SSMM adquirixen com a elements centrals en les dinàmiques econòmiques, donada la urgent necessitat de planejar nous models de creixement sustentats en els sectors creatius i culturals.

Societats Musicals és ben llarga i encara que en conjunt no se li ha prestat excessiva atenció, fins a l'emergència de l'interès pels aspectes de la microhistòria, ja podem detectar alguns treballs d'anàlisi des de la Història, l'Antropologia i la Sociologia. Podem afirmar que ja hui

en dia hi ha un cert consens acceptat al voltant de la importància que les Societats Musicals, en el seu conjunt i en particular, han tingut sobre les dinàmiques socials i polítiques dels territoris valencians.

El que resulta relativament recent és la creixent importància que les SSMM adquirixen també com a elements centrals en les dinàmiques econòmiques, donada la urgent necessitat de plantejar nous models de creixement sustentats en els sectors creatius i culturals i en conseqüència amb relacions d'interdependència amb el conjunt de les dinàmiques de les activitats culturals i creatives, entre les quals, les desenvolupades per l'associacionisme musical resulten protagòniques. Com assenyalem en altres aproximacions, i sense cap mena de dubte, les Societats Musicals són l'agent cultural més important, més dinàmic, amb més resiliència i major projecció de la Comunitat Valenciana.

Les formes del III Congrés de Societats Musicals.

També en esta introducció cal destacar que, coherentment amb el lema del Congrés, volíem proposar una fórmula d'interacció que d'una banda fóra capaç de recollir esta dimensió de la memòria i de l'altra articulara un espai d'interacció innovador i que ampliara la frontera de possibilitats de la comunicació. És per això que vam decidir, en còmplice connivència amb la Junta Directiva de la FSMCV, escampar el III Congrés, tant en el temps -12 mesos de finals de gener a finals de desembre de 2013- com en l'espai de les xarxes socials, i així ens hem dedicat a marcar amb la nostra presència una impactant pàgina web, i hem decidit transitar, sense complexos per Twitter, Facebook, Pinterest, Vimeo, Blocs, Mapes de Google... amb quatre objectius bàsics : a) Accedir a aquells potencials pensadors que amb una ingent quantitat de capital humà tenim constància que són part de la massa social de l'associacionisme musical. b) Possibilitar el major grau de participació del món de les bandes c)

Entre el 26 de Gener del 2013 i el 26 de Novembre, s'ha visitat la pàgina 9900 vegades de les quals 5005 són visites úniques. És a dir, més de 5000 persones distintes han mirat els continguts del III Congrés.

Articular processos i metodologies que activen el pensament i la discussió i faciliten el diàleg. d) A més, posar a disposició de les SSMM a través dels vídeos i documents que conformen la web del III Congrés, experiències,

metodologies, ensenyances i vivències reals, que es generen en el moviment musical, i que podrien ser implementades en moltes de les nostres Societats Musicals.

La lògica bàsica subjacent al Congrés és que un conjunt d'experiències i perspectives, en format de xicotetes propostes audiovisuals, estructurades al

voltant de 7 grans epígrafs, activen i canalitzen la discussió i permeten debatre sobre el futur, la pertinència de les idees fundacionals de foment de la música, la cultura i la interacció social.

Si ens atenem als resultats en estos moments finals, podem dir que ens sentim francament satisfets. Entre el 26 de Gener de 2013 i el 25 de Novembre, s'ha visitat la pàgina 9900 vegades de les quals 5005 són visites úniques. És a dir, més de 5000 persones diferents han mirat els continguts del III Congrés. Circumstància que ja d'alguna manera supera el nivell d'atenció o d'audiència objectiva dels Congressos

Il·lustració 1 Distribució dels inscrits en el III Congrés de Societats Musicals.

anteriors que podrien reunir finalment a unes 500 o 600 persones com a màxim. Segons les dades de què disposem la durada mitjana de la visita és de 7 minuts, xifra bastant elevada per a la majoria de les pàgines, el que permet aproximadament visualitzar un parell de vídeos. També la proporció de rebots (usuaris que abandonen la pàgina abans dels 10 segons) és prou baixa per a la mitjana habitual- només el 16%, el que indica que la gent que entra és majoritàriament conscient de les característiques del contingut. El 40 % dels visitants ens arriba teclejant directament la URL del Congrés mentre que més d'un 50 % ho fa derivat de terceres fonts. La principal font en la generació de visitants és la pàgina web de la FSMCV (35% del total del trànsit de referència), seguida per la plataforma social Facebook (25%) i Twitter (15%). Des del punt de vista de l'origen dels visitants, lògicament la majoria provenen d'Espanya, però la web compta amb desenes d'entrades de països de pràcticament tota Europa, i també dels Estats Units, Mèxic, Bèlgica... Comptem inclús amb algunes visites de llocs un poc més exòtics com Moçambic, Ghana i Egipte. Cal destacar que el III Congrés ha fet un enorme esforç en proveir tots els continguts en castellà, valencià i anglès,

conscients que el que tractem ací és rellevant no només per a les Societats Musicals sinó també per al conjunt de la societat valenciana i és també significatiu per a Europa pel que fa al tractament, utilització i impacte dels fenòmens culturals i la producció simbólica.

I hem pogut comprovar que alguns dels vídeos relacionats amb la innovació, com el que relata l'experiència de la proposta de SOLFABOX o el de la gestió en "el núvol"

Una altra dada positiva interessant és que els usuaris registrats mostren una notable dispersió geogràfica. Pràcticament no hi ha cap comarca de la Comunitat Valenciana que no estiga representada en el conjunt dels usuaris inscrits, el que denota una adequada capil·larització del missatge del III Congrés el qual ha arribat a tot el territori.

de les escoles de música, han generat una notable curiositat, liderant el nombre de reproduccions amb més de 750 entre els dos. També l'experiència de la recuperació del cinema per part de la Unió Musical de Lliria supera les 300 reproduccions. Altres vídeos, com el de la connexió de les SSMM amb els moviments socials, per contra, han generat alguna polèmica en

considerar alguns participants que havien de retirar perquè relacionen les bandes amb la política. També les enquestes ens han proporcionat informació rellevant i molt significativa i ens han centrat sobre les qüestions rellevants i que preocupen a l'associacionisme musical. Així, en conjunt, podem constatar que l'objectiu s'ha complert i s'ha articulat un corpus de discussió i coneixement d'elevat nivell i envergadura. Una altra dada positiva interessant és que els usuaris registrats mostren una notable dispersió geogràfica pràcticament no hi ha cap comarca de la Comunitat Valenciana que no estiga representada en el conjunt dels usuaris inscrits, el que denota una adequada capil·larització del missatge del III Congrés el qual ha arribat a tot el territori.

Juntament amb les anàlisis anteriors, cal destacar el nombre d'usuaris registrats (320), és a dir aquells que han anat més enllà de limitar-se a mirar i s'han mostrat, en principi, predisposats a participar. És cert que el model de Congrés proposat corria el risc d'esdevenir una plataforma excessivament freda per a la interacció, especialment per a aquelles generacions menys propenses a les xarxes socials virtuals i pensem que efectivament havíem de fer cas a "La veu de l'experiència" en la magnífica aportació d'Ángel Asunción qui ens recorda que les Societats Musicals "no són robots".

II·lustració 2. . Visionat de vídeos. 26/01/2013-26/10/2013.

Total	Títol del vídeo	Castellà	Valencià
448	Un director i 40 músics de la CV per a la Banda Simfónica Municipal de Madrid	317	131
412	Assenta't en el núvol i coordina les teues escoles de música	369	43
342	SOLFABOX. La teua música de banda quan vullgues i on vullgues	302	40
324	Claus per a millorar el model de gestió comptable de les Societats Musicals	252	72
322	Els xiquets que estudien música obtenen millors resultats acadèmics	242	80
320	UNIÓ MUSICAL DE LLÍRIA. La recuperació del cine, la revitalització del poble	230	90
270	" Als músics caldria besar-los els peus"	148	122
254	Assignatura pendent: La fiscalitat	163	91
230	Binomi música festera-bandes de música	160	70
224	CESSMU: central de servicis per a totes les Societats Musicals	135	89
221	Tot sobre els certàmens	151	70
219	GESTOR CULTURAL: professionalitat cada vegada mes necessària per a les SSMM	167	52
214	Albalat de la Ribera. Planter de músics professionals	114	100
209	Paquito "El Chocolatero". Des de Concentaina per al món	101	108
193	El paper de les Societats Musicals en el teixit social i cultural valencià	116	77
184	Una opinió professional des de la FSMCV sobre la gestió de les SSMM	131	53
170	CIM Benimaclet. Música, cultura y televisió de barri	85	85
178	AIXÒ EM SONA. Tres instituts i un estímul en comú: la música	138	40
161	MÚSICA CALLADA. El nostres joves, creadors de noves expressions musicals	98	63
160	CAMPAMENT MUSICAL. S.M. Santa Cecília de Cullera. Jugant amb la música	120	40
156	Projectes de cooperació internacional de la FSMCV. Exportant la música valenciana...	100	56
150	Reflexions i projectes des de la Conselleria sobre el model d'educació de les SSMM	119	31
149	Nova S.M. a Guardamar de la Safor. La música com dinamitzadora de la vida social i cultural	108	41
143	La veu de l'experiència	113	30
140	Al C.I.M. de Benimaclet, ara són les dones les que dirigixen	72	68
138	Una visió jurídica sobre el moviment associatiu musical valencià	110	28
133	TACTUS. Innovació al millor ritme	101	32

És per això que, juntament amb la FSMCV realitzem l'esforç de la comunicació amb estratègies que van des de l'edició de cartells físics, i la participació en reunions comarcals a l'elaboració d'una estratègia de connexió directa amb els usuaris registrats per a que ens ajuden a la difusió a través de "taca d'oli".

Tots els vídeos del congrés poden visitar-se a la web:

<http://www.congresocietatsmusicals.eu>

El procés però no té el perquè acabar ací, i donades les possibilitats de les xarxes socials, este procés de reflexió pot ser continu. A això ens conjurem a partir

d'ara. És per això que apel·lem a la implicació del conjunt de les persones relacionades amb l'associacionisme musical i volem ressaltar que sempre pot ser el moment de pensar, parlar i preparar-se per a un futur amb moltes incerteses però també contenidor de nombroses esperances.

2. Les Societats Musicals al context econòmic de la Societat Valenciana cap al 2020.

No hi ha cap dubte (...), la societat valenciana es troba en una profunda cruïlla. La crisi econòmica ha posat en escac el model d'economia social d'Europa, però encara més ha posat en evidència, per a les regions del Sud d'Europa un model socioeconòmic que va guiar el procés de desenvolupament des de mitjans dels anys 90.

No hi ha cap dubte , inclús a risc de sonar a tòpic, la societat valenciana es troba en una profunda cruïlla. La crisi econòmica ha posat en escac el model d'economia social d'Europa, però encara més ha posat en evidència, per a les regions del Sud d'Europa un model socioeconòmic que va guiar el

procés de desenvolupament des de mitjans dels anys 90. La societat espanyola en el seu conjunt, i la societat i l'economia valenciana en particular han de trobar la nova via de desenvolupament que faça possible conciliar la necessitat de mantindre's competitiu en el món global però assegurant la cohesió social que fins ara se sustentava en un incipient estat de benestar -d'acord amb els estàndards europeus-.

La principal dificultat de l'economia valenciana que es va a projectar cap al futur, és la seua especialització relativa en activitats intensives en mà d'obra i un nivell tecnològic baix i mitjà en el cas de la indústria i el fort endeutament del sector públic, que li va impedir exercir de funció orientadora i trectora a través de la inversió. El resultat és una escassa capacitat d'aprofitar el capital humà i un escassíssim nivell de despesa en R + D + I.

Com assenyalen alguns informes sobre les característiques del model econòmic valencià (IVIE, 2013), podem trobar alguns vincles entre este i l'associacionisme musical:

- Té una privilegiada localització que unida a les bones condicions de vida que ofereix, el convertix en un territori amb una forta capacitat per a atraure població i activitat econòmica. Esta característica connecta adequadament amb el "estil de vida" vinculat a les Societats Musicals pel que té d'ocupació de l'espai públic, la sociabilitat, l'esperit col·laboratiu i desinteressat, la dimensió creativa, etc. És a dir el món de les Societats Musicals està estretament lligat al "estil de vida mediterrani".
- És un important nucli turístic a nivell internacional, sent el turisme una de les principals fonts de creació de riquesa de la regió. Malgrat l'arribada de la crisi, el volum de turistes ha seguit la seua tendència de creixement i, al mateix temps, l' oferta s'ha diversificat (sol i platja, turisme urbà, de negocis, cultural, d'esdeveniments...), però la música fins ara no ha estat utilitzada com a recurs turístic.
- Es caracteritza per tindre un teixit empresarial fortament atomitzat, existint un fort predomini d'empreses de mida reduïda, cosa que afecta negativament a la seua capacitat per a obtenir finançament, per poder desenvolupar projectes d' R+ D + I en els seus processos i productes, i inclús en la seua propensió a exportar. Malgrat això, hi ha una marcada cultura emprenedora que, unida als elevats nivells de formació dels gerents de les empreses, està ajudant a l'aparició de noves empreses tecnològiques i de

caràcter global. L'associacionisme musical compartix algunes d'estes característiques ja que la seua massa social és una de les parts més actives de la societat civil valenciana, incloent als emprenedors.

- Disposa d'una àmplia base de recursos humans altament qualificats que estan a disposició del teixit productiu de la regió. Des de principis de segle XXI s'incorporen més de 66.000 persones al mercat laboral valencià amb estudis superiors, aspecte clau per a la incorporació del coneixement en el teixit productiu. L'especialització en activitats de baix contingut tecnològic fa que el grau d'utilització d'este capital humà siga relativament baix, provocant una fuga de talents cap a l'exterior a la recerca d'una oportunitat laboral. La capacitació en l'àmbit de la música s'ha convertit en un component més en el capital humà dels jòvens valencians.
- L'associacionisme musical representa una característica extensible a la realitat econòmica general: capital humà de qualitat suficient per atendre la demanda potencial de les empreses, no només en els sectors en els que es va basar el creixement des de mitjans dels 90 sinó també en noves activitats lligades a l'economia del coneixement, capacitat d'emprenedoria infrautilitzada que no troba oportunitats d'èxit, capacitat instal·lada en moltes de les branques d'activitat que poden facilitar una recuperació ràpida de la producció, i potencial tecnològic a l'abast de les empreses, dins i fora de elles, en plataformes que poden integrar la ciència, la tecnologia i la innovació.

Finalment es pot considerar a les Societats Musicals com un clúster cultural, que compta amb una quantitat ingent de recursos materials i humans que, per poc que s'incentive la seua activació podrien tindre uns elevadíssims efectes transformadors sobre el territori.

- Finalment es pot considerar a les Societats Musicals com un clúster cultural, que compta amb una quantitat ingent de recursos materials i humans que, per poc que s'incentive la seua activació podrien tindre uns elevadíssims efectes transformadors sobre el territori.

El paper de la cultura en el canvi de model productiu.

Com bé assenyalen recents documents de la Comissió Europea¹, al cor del nostre teixit social, la cultura dóna forma a les nostres identitats, aspiracions i relacions amb els altres i el món. També dóna forma als llocs i els paisatges en els quals vivim, i els estils de vida que desenvolupem.

El patrimoni, les arts visuals i escèniques, el cinema, la música, l'edició, el disseny de moda, es manifesten amb força en la vida quotidiana, però la contribució que els sectors culturals i creatius poden aportar al desenvolupament social i econòmic de la UE encara no està plenament reconeguda.

El primer reconeixement explícit que es desenvolupa en l'àmbit europeu es dóna en el Llibre Verd *Unlocking the potential of cultural and creative industries*² publicat a finals d'abril de 2010 amb l'objectiu de recollir opinions i punts de vista sobre els

¹ COM (2012) 537 Final. Promoting cultural and creative sectors for growth and Jobs in the EU

² COM (2010)183. Final Green Paper - Unlocking the potential of cultural and creative industries.

assumptes que afecten les indústries culturals i creatives europees. La consulta llançada pel Llibre Verd subratllava la idea que les indústries culturals i creatives posseïxen un gran potencial sense explotar per a crear riquesa i ocupació i que mitjançant els seus efectes indirectes és possible oferir una via cap a un futur més imaginatiu, cohesionat, ecològic i pròsper.

D'acord amb estos mateixos documents els sectors culturals i creatius són

[...] els sectors culturals i creatius són catalitzadors d'innovació ja siga per les seues connexions amb les TIC, el turisme o l'efecte directe de la creativitat com a vector d'innovació econòmica, social i política.

catalitzadors d'innovació ja siga per les seues connexions amb les TIC, el turisme o l'efecte directe de la creativitat com a vector d'innovació econòmica, social i política.

En col·laboració amb el sector de l'educació i la formació professional, els sectors culturals i creatius poden contribuir al desenvolupament de la combinació d'habilitats al voltant de la creativitat, l'esperit empresarial, el pensament crític, l'assumpció de riscos i la participació i el compromís, que són atributs necessaris per a la competitivitat de la UE en la societat del coneixement.

Més encara, la recent convocatòria de la Unió Europea per a que les regions definisquen les seues estratègies d'especialització intel·ligent (RIS3) subratllen específicament la cultura i la creativitat com a sectors especialment interessants per sustentar estes estratègies, ja que contenen el potencial per a augmentar la qualitat de vida a les zones urbanes i rurals, i per fer d'Europa i de les seues regions llocs més atractius en els quals invertir i treballar.

En concret, com assenyalen els documents³ que orienten estes estratègies d'especialització regional, els sectors culturals i creatius poden:

- contribuir a la integració social dels grups marginats de la població i tindre amplis impactes socials, en particular en termes de regeneració social i de cohesió social.
- ser catalitzadors per al canvi estructural i la diversificació en moltes zones industrials i zones rurals amb potencial per rejuvenir economies, estimular la innovació i contribuir al creixement.
- constituir un poderós imant per al turisme, generar entorns creatius, atraure talent i contribuir a canviar la imatge pública de les regions i ciutats, ja que tenen el potencial de generar demanda i atenció social, sobre activitats en sectors de ràpid creixement, com els relatius a l'energia, el reciclatge i la biotecnologia, l'envelliment i la salut.

Tots estos atributs, a més, es plantegen en activitats intensives en treball, i orientats a treballadors/es jòvens i amb elevats nivells de formació, pel que suposen un sector especialment interessant des de la perspectiva de l'ocupabilitat en contextos amb elevats nivells d'atur juvenil.

³ EU(2012) Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS 3)

Les activitats culturals i creatives a la Comunitat Valenciana.

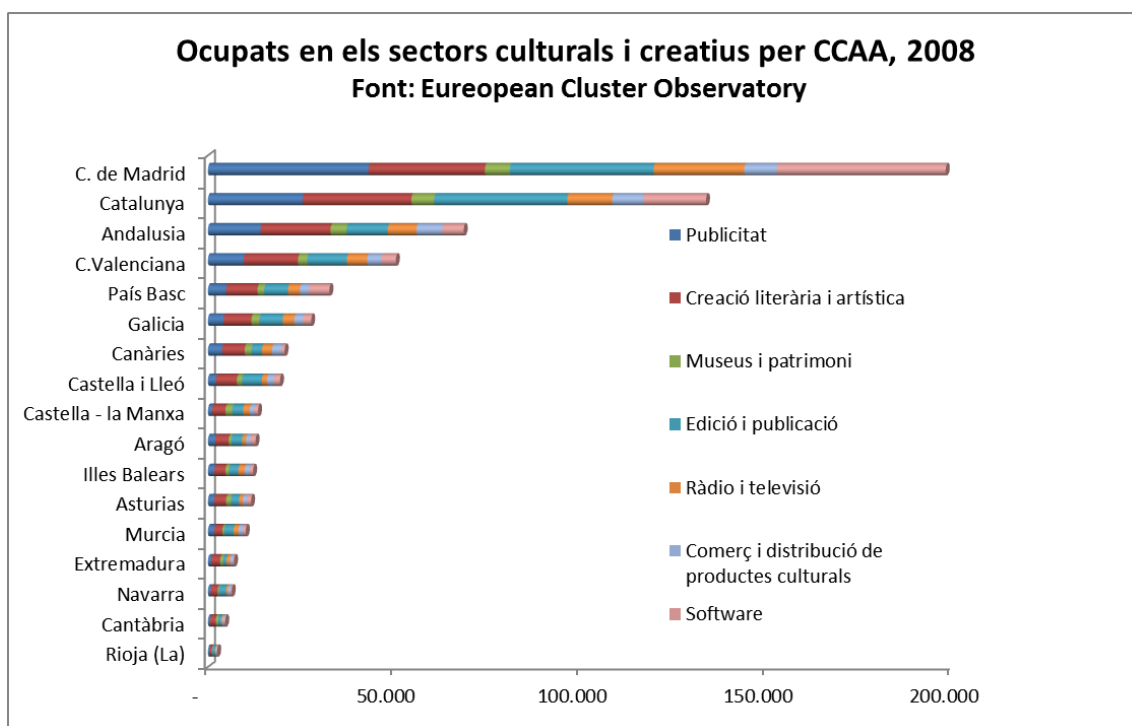
La Comunitat Valenciana conté la tercera regió més important en el desenvolupament de les activitats relacionades amb les activitats culturals i creatives, per darrere dels espais metropolitans de Madrid i Barcelona.

Segons les dades que proporciona l'European Cluster Observatory, a la CV es podien identificar uns 50.000 ocupats en el 2008 en els sectors culturals i creatius fet que suposa un 2% del total de la població activa. Esta xifra se situa per davall de

La Comunitat Valenciana conté la tercera regió més important en el desenvolupament de les activitats relacionades amb les activitats culturals i creatives, per darrere dels espais metropolitans de Madrid i Barcelona.

la mitjana nacional un 2,8%, encara que en una situació molt diversa, ja que tenim els casos de la Comunitat de Madrid i Catalunya (5,9%, i 3,5% respectivament) i la resta de les CCAA amb valors més baixos, només Balears, Navarra i País Basc se situen per damunt del 3%.

II·l·lustració 3. . Ocupats en sectors culturals i creatius.

Des del punt de vista territorial, segons altres treballs, una altra de les característiques destacable de l'ecosistema creatiu, és que encara que pivota principalment al voltant dels espais metropolitans de València, Alacant i Elx, es manifesta també amb intensitat sobre una trama de ciutats mitjanes com Castelló-Benicàssim-Vila-real, o les ciutats de les Comarques Centrals (Gandia, Dénia, Alcoi i Xàtiva).

Si atenem al nombre d'empreses podem comprovar que la crisi està afectant sobretot a aquelles relacionades amb les indústries culturals tradicionals (edició,

En este sentit podríem estar assistint a la fi de la destrucció d'ocupació i empreses en els sectors culturals i creatius.

audiovisual, enregistrament de so i edició musical) encara que si ho vam comprovar en termes agregats, l'any 2012 ha estat especialment perjudicial per a estes

activitats, però el 2013 sembla apuntar a certa recuperació per a alguns sectors com la publicitat i les activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals. En este sentit podríem estar assistint a la fi de la destrucció d'ocupació i empreses en els sectors culturals i creatius.

Taula 1. Evolució del nombre d'empreses en els sectors culturals i creatius. Comunitat Valenciana.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
18 Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	1.752	1.732	1.603	1.551	1.517	1.446
322 Fabricació d'instruments musicals	42	42	41	41	40	40
476 Comerç al detall d'articles culturals i recreatius en establiments especialitzats	3.635	3.531	3.466	3.783	3.716	3.662
581 Edició de llibre , periòdics i altres activitats editorials	548	551	579	558	550	602
591 Activitats cinematogràfiques , de vídeo i de programes de televisió	545	554	513	515	502	490
592 Activitats de gravació de so i edició musical	19	15	9	4	4	3
601 Activitats de radiodifusió	151	147	127	128	134	128
602 Activitats de programació i emissió de televisió	107	116	88	80	77	75
731 Publicitat	2.650	2.733	2.710	2.699	2.562	2.793
741 Activitats de disseny especialitzat	147	133	368	186	175	172
742 Activitats de fotografia	1.263	1.233	1.121	1.175	1.107	1.078
900 Activitats de creació, artístiques i espectacles	2.156	2.250	2.196	2.220	2.214	2.186
910 Activitats de biblioteques, arxiu, museus i altres activitats culturals	94	96	219	268	288	305
Total	13.109	13.133	13.040	13.208	12.886	12.980

Font: DIRCE

Els avantatges comparatius que pot aprofitar la Comunitat Valenciana deriven bàsicament que, comptant amb una dimensió crítica suficient, i una estructura urbana d'àrees metropolitanes i ciutats mitjanes adequades, una xarxa d'universitats potent, i una suficient proporció de població jove amb nivells de formació elevats, la seua posició en termes de sectors culturals i creatius té, en termes comparatiu, un ampli potencial de millora.

De fet la Comunitat Valenciana mostrava en el 2011 certa especialització respecte a Espanya, en els sectors relacionats amb les activitats artístiques i d'espectacles.

Il·lustració 4. Especialització relativa a les activitats de serveis. Font IVIE (2013).

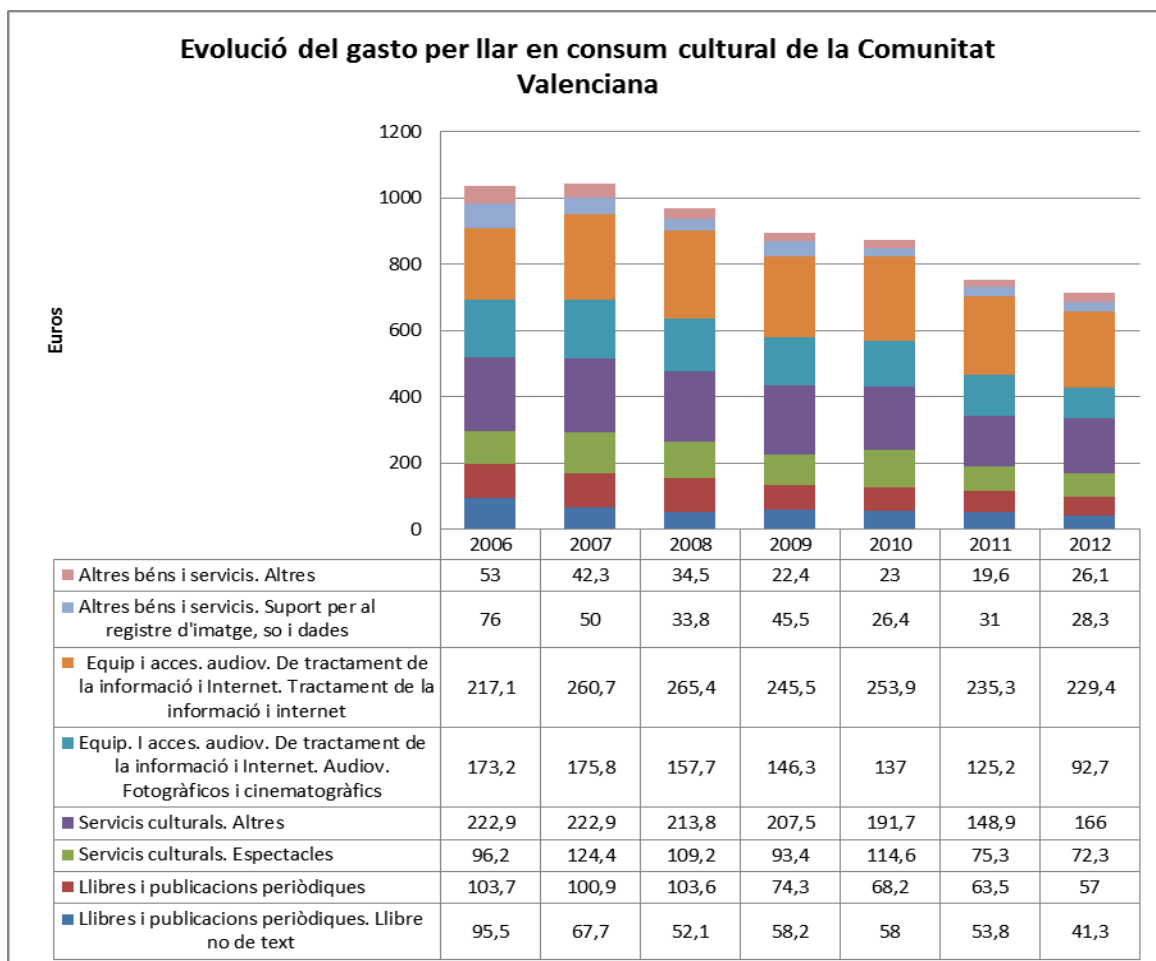

També des del punt de vista de la demanda cal dir que el consum cultural per llar en la Comunitat Valenciana ha caigut per efecte de la crisi més que a la mitjana del total d'Espanya, pel que en un escenari de recuperació és de suposar que l'estirada de la demanda serà també més vigorosa.

Al mateix temps les possibilitats de creixement derivades del turisme, com hem assenyalat anteriorment, també presenten un recorregut ampli.

béns i serveis culturals.

Il·lustració 5. Despesa de les llars en

Recents estudis evidencien la forta correlació i causalitat entre els ocupats en els sectors culturals i la renda per càpita de les regions europees. Un augment d'1% en el percentatge d'ocupació en les indústries creatives en la regió, es tradueix en un augment del 0,39% en el PIB per càpita, és a dir 1.479 € en el PIB per càpita. (R.Boix et all, 2013).

Les polítiques culturals.

A pesar de la creixent importància dels sectors culturals i creatius, del seu impacte evident en els processos de creixement a causa dels processos de consolidació fiscal, estem vivint un notable retrocés en els recursos públics destinats a la política cultural.

D'acord amb les dades proporcionades per Bonet i Carreño, l'evolució de les despeses públiques de l'administració central i autonòmica ha mostrat una regressió notable.

Il·lustració 6. Evolució pressupost Adm Central i CCAA 2007-2013 (€ / hab. Deflactat i % s/ pressupost total. Euros de 2008). Bonet i Carreño, 2013.

Comunitat Valenciana esta regressió ha sigut especialment accentuada.

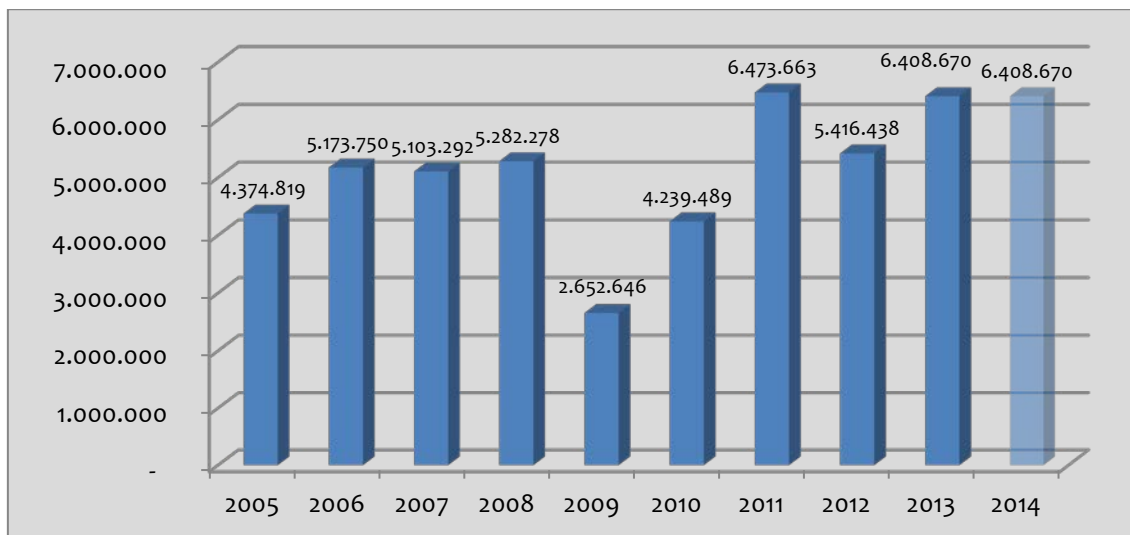
Taula 2. . Indicadors de la despesa pública en cultura GV a la Comunitat Valenciana. (Euros constants de 2008). 2007-2013.

Any	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pressupost en Cultura	100	92	84	79	68	72	46
Despesa per habitant	97,1 €	86,5 €	78,3 €	73,2 €	63,1 €	66,5 €	43,8 €
% Cultura s / Pres. total	3,43%	3,06%	2,70%	2,55%	2,38%	2,60%	1,80%

Es pot comprovar que a penes 1,2 euros d'estos 43,8 de despesa per habitant, va destinat al fenomen de l'associacionisme musical, que és sense cap dubte la manifestació cultural més rellevant, de major impacte i el principal element diferencial valencià.

En este context les subvencions destinades a les Societats Musicals s'ubiquen al voltant dels 6 milions d'euros anuals, amb una subvenció aproximada de 132 Euros en 2011, per sota dels 156 a la Comunitat de Madrid, els 233 al País Basc o els 600 de Catalunya.

Il·lustració 7. Evolució de les subvencions de la Generalitat Valenciana a les Societats Musicals. Euros corrents. 2005-2014. font FSMCV.

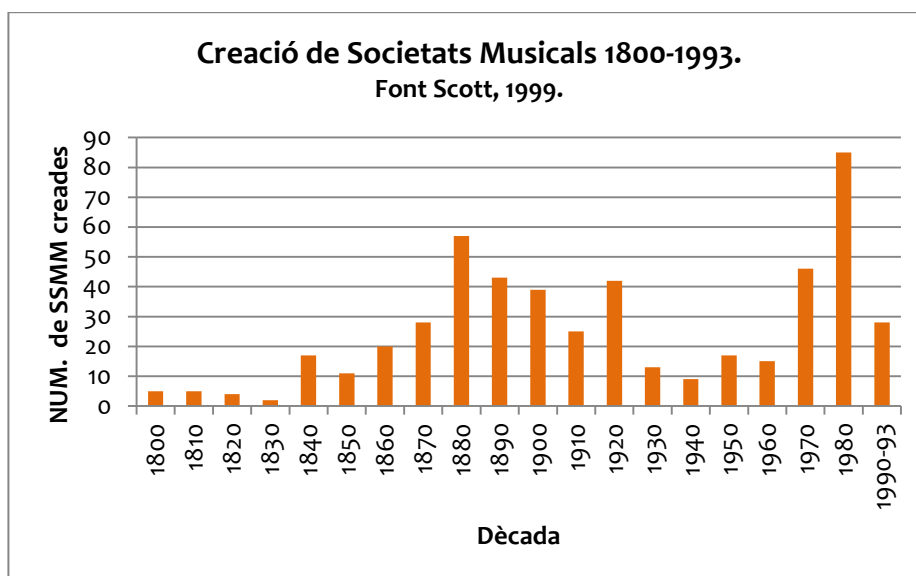
Des del punt de vista de la prospectiva resulta bastant evident que un dels objectius essencials en la pròxima dècada serà visibilitzar i comunicar adequadament la rellevància, la significació i les externalitats que suposa l'existència de les Societats Musicals i per tant reclamar una atenció d'acord per part de les administracions públiques.

Però la pervivència i sostenibilitat de les Societats Musicals, ni de bon tros depèn exclusivament d'esta circumstància.

3. La sostenibilitat de les Societats Musicals.

El nivell de resiliència de les Societats Musicals és molt elevat. Encara que no comptem amb registres exhaustius, el nombre de Societats Musicals no ha deixat de créixer pràcticament des de finals del segle XIX, potser amb l'únic interval del període de la guerra civil i els anys immediatament posteriors.

Il·lustració 8. Creació de SSMM 1880-1993.

Fins i tot des de l'inici de la crisi, el nombre de societats ha continuat creixent, incrementant-se entre 2009 i 2013 un 2,8 % el nombre fins a arribar a les actuals 543. A més el fenomen continuat de creació de noves Societats Musicals està tant lligat a dinàmiques de xicotets municipis com a dinàmiques d'espais urbans i metropolitans.

Ni tan sols en estos moments de dificultat extrema pels retards en els pagaments de les diferents convocatòries d'ajuda, tenim constància de la desaparició de cap Societat Musical.

El nivell de resiliència dels SSMM és molt elevat i inclús en els moments més complicats han continuat apareixent noves SSMM.

Els factors claus d'esta capacitat de resistència residixen en primer lloc, en la

solidesa dels elements bàsics que constitueixen actualment la gènesi de la demanda de Societats Musicals, i estos són: a) L'elevada valoració que fa la societat valenciana de la formació musical i en conseqüència expressen una demanda solvent i continuada per a les escoles d'educands, que es convertixen en els pilars financers de les activitats de les Societats Musicals. b) A un segon nivell es podria ubicar la permanent demanda de música festera per part de l'associacionisme festiu que suposa d'una banda una activació constant dels calendaris d'actuacions i en termes quantitativs unes quantitats no menyspreables com gratificació monetària a la persistència de la pràctica amateur. c) En tercer lloc cal destacar l'efecte incentivador que té el model competitiu dels certàmens conformant tots un sistema de compensacions psicològiques i incentius morals que empenyen a l'esforç. d) Finalment cal destacar la pròpia articulació organitzativa de la pròpia FSMCV, i,

caldria afegir, encara que en últim lloc, el desenvolupament d'unes polítiques d'incentius, sobretot orientades a la funcionalitat educativa.

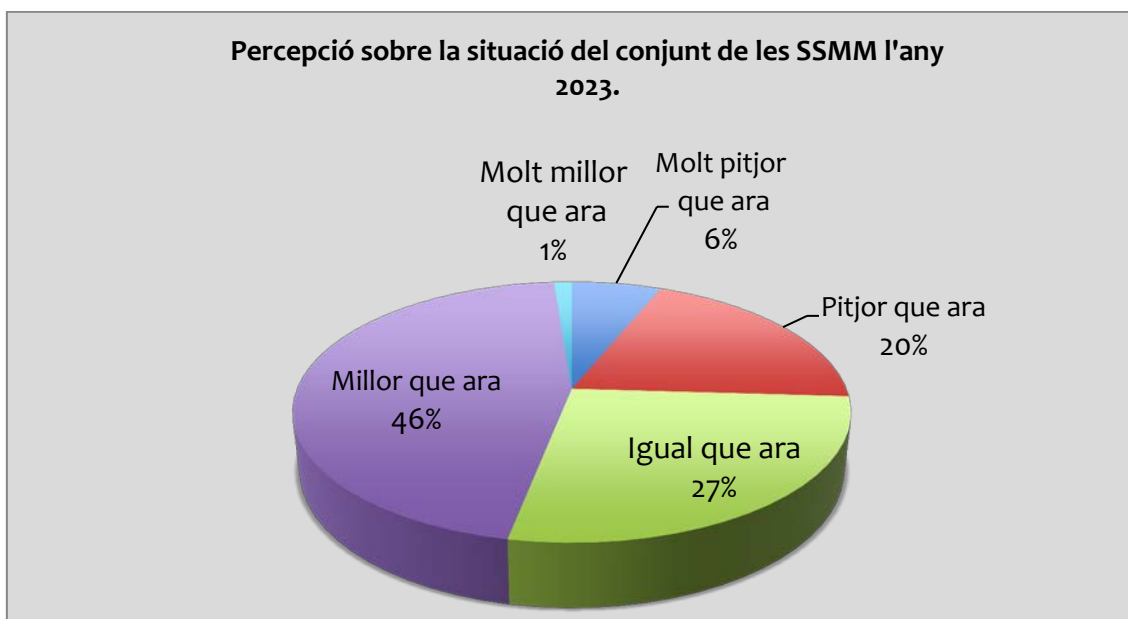
Tots els factors que expliquen la pervivència de les SSMM, a menys que es complisca alguna hipòtesi catastròfica, van a persistir en el temps, pel que resulta una hipòtesi plausible que la dimensió i envergadura de l'associacionisme musical persistirà en el temps.

En general l'optimisme sobre el futur de les SSMM està bastant estès i així quasi un 75% dels enquestats considera que la seua Societat estarà millor o molt millor que ara d'ací a 10 anys. Encara que la percepció és menys optimista per al conjunt de les Societats Musicals i amb la Federació, la veritat és que en tots els casos, les perspectives expressades són bastant positives.

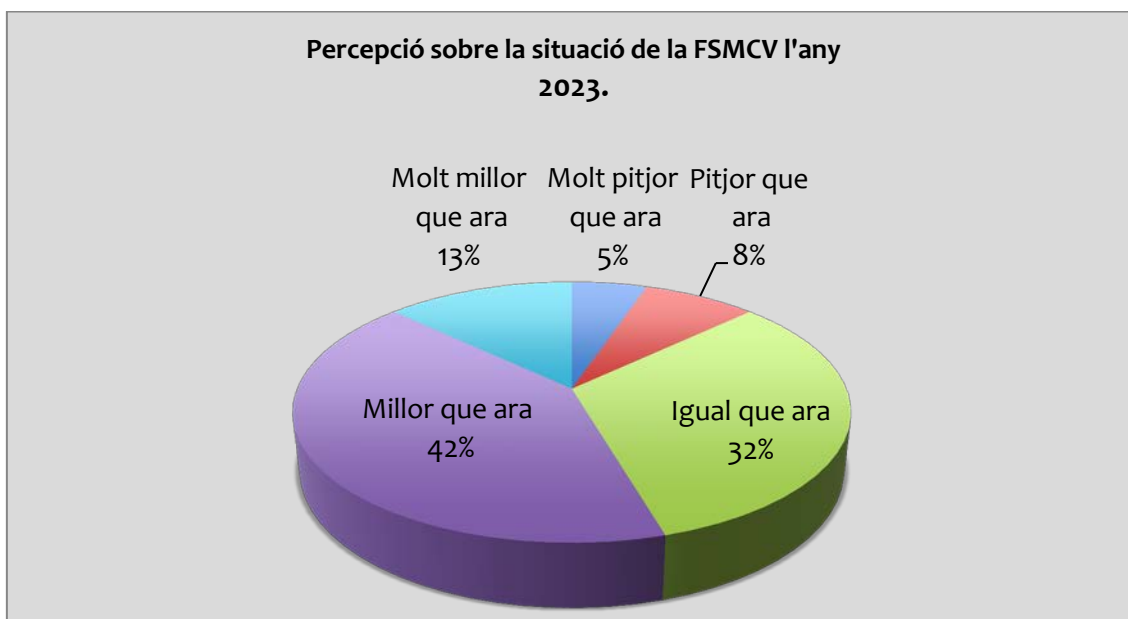
Il·lustració 9. Percepció sobre el futur de la seua Societat Musical en l'any 2023.

Il·lustració 10. Percepció sobre el futur del conjunt de les SSMM en l'any 2023.

Il·lustració 11. Percepció sobre el futur de la FSMCV en l'any 2023.

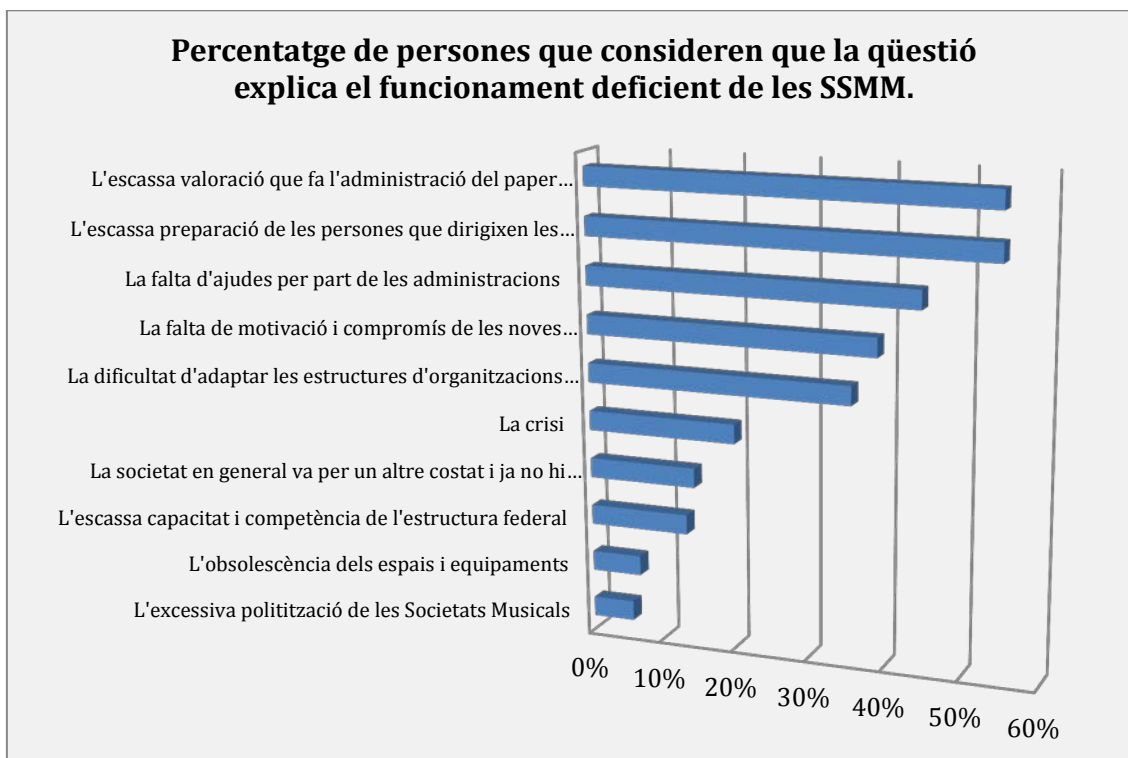

Els factors de risc per a la sostenibilitat de les SSMM.

Els principals factors de risc per a la sostenibilitat de les Societats Musicals, d'acord amb la percepció dels enquestats, són en primer lloc l'escassa preparació de les persones que dirigeixen les Societats Musicals, en segon lloc l'escassa valoració que fa l'administració del paper que juguen les Societats Musicals i en tercer lloc la falta d'ajudes i subvencions. Els següents tres factors de risc considerats, inclús per damunt del 30% dels enquestats, són la falta de motivació i compromís de les noves

generacions i finalment la dificultat d'adaptar les estructures d'organitzacions antigues als temps actuals. A major distància cal situar la crisi, i la capacitat de la FSMCV.

Il·lustració 12. Percepció sobre l'origen de les deficiències en el funcionament de les SSMM.

Esta percepció genèrica es corrobora amb la consideració que canviar alguns aspectes de les SSMM milloraria notablement la seua capacitat de persistència. Estos canvis, ordenats de més a menys importants segons els enquestats al III Congrés són:

- Tindre equips directius més formats, capaços i competents (49%)⁴.
- Aconseguir més implicació de les persones associades (34%).
- Aconseguir més recursos de les administracions públiques (31%).
- Professionalitzar la gestió (27%).
- Aconseguir més recursos de les aportacions privades (26%).
- Tindre major reconeixement per part del barri / poble (23%).

La capacitat dels equips directius esdevé per tant una variable essencial, però també apareix una demanda per a la divisió entre la part que determine les

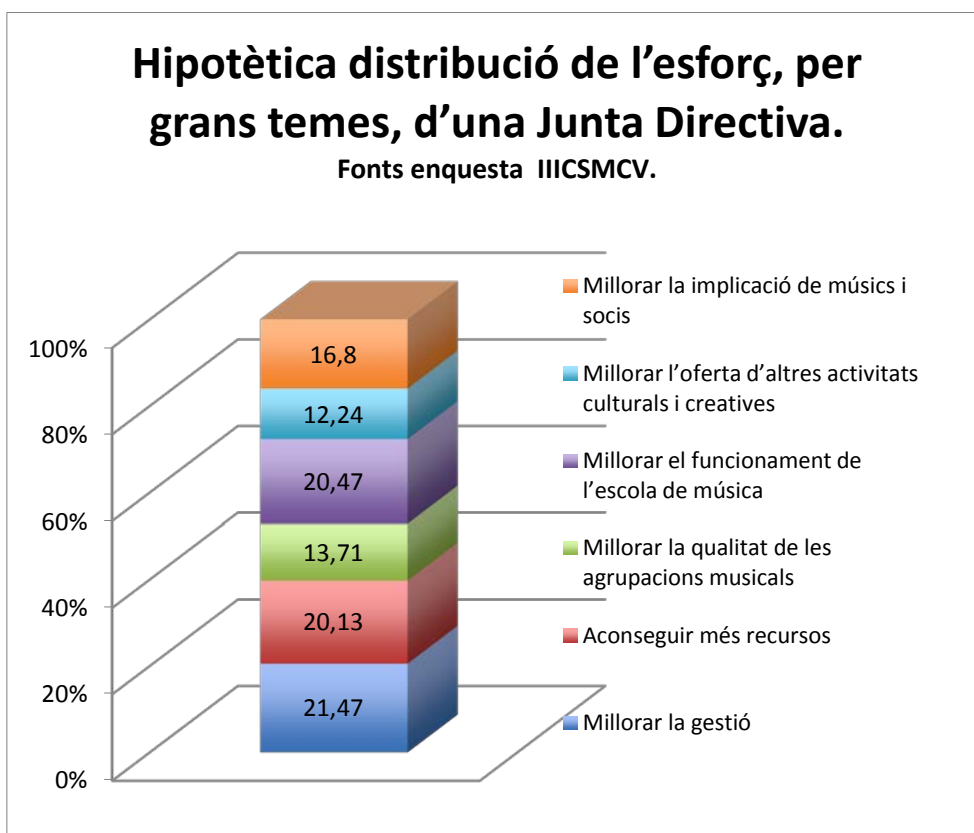
⁴ Reflectix el % dels enquestats que considera que eixe element està entre els 3 més importants que caldria canviar per a millorar el funcionament de les Societats Musicals.

estratègies i orientacions, i la part executiva. Com assenjala un participant anònim, en els qüestionaris:

“las Sociedades Musicales tendrían que separar, en sus estructuras, la parte societaria (Asamblea General y Junta Directiva) de la parte de gestión (gestores, directores de escuela de música, profesores), la primera dedicada a consensuar el proyecto societario y la segunda dedicada a obtener los recursos para su ejecución y ejecutarlos. En estos momentos, las Juntas Directivas de SSMM actúan muchas veces como "conos de sombra", impidiendo el flujo de información externa a la Sociedad Musical, por temor a perder el control de un supuesto "corralito" de carácter local.”

Siga com siga, quan es pregunta quins són els grans temes als quals ha de dirigir la seua atenció un Junta Directiva, "millorar la gestió " apareix com un dels objectius principals, juntament amb la millora de l'escola de música i aconseguir més recursos.

Il·lustració 13. Distribució requerida dels esforços d'una Junta Directiva.

Un altre dels grans reptes és la major implicació dels socis i sòcies. Altre participant anònim, expressa que:

"Les Societats Musicals haurien de crear un veritable model societari , revaloritzant la figura del soci, i buscant la participació activa dels mateixos en les estructures de les nostres Societats Musicals, les relacions dins les nostres estructures han de ser més transversals i menys piramidals, de manera que cohabitin òrgans de gestió tècnica, comissions tècniques, consells artístics i comissions pedagògiques, amb òrgans de govern i participació social, Juntas Directives, consells socials, comissions col·laboradores, etc ... [...] "

4. El valor socioeconòmic de l'existència de les Societats Musicals.

Les Societats Musicals generen, allò que els economistes anomenen "efectes externs" el que els atorga un enorme valor social. És un tema recurrent i que ha eixit sovint en els debats i les discussions sobre la rellevància de les Societats Musicals. Alguns d'estos aspectes són ampliat quan proposem els 7 vectors de tensió, però val la pena tractar d'elaborar una llista que ens permeta una visió àmplia i completa d'este ingent valor socioeconòmic:

- En primer lloc les Societats Musicals són un potent mecanisme de socialització i vehicle que possibilita la participació amable i no conflictual en la comunitat que acull l'individu. La formació i la pràctica musical no plantegen cap requisit previ i permeten la convivència de subjectes amb rerefons culturals, religiosos, socials o ideològics diferents. És doncs, un espai àmpliament adaptable a la participació i la comunicació. I cal destacar que afecta també la comunicació intergeneracional o fins i tot a la perspectiva de gènere, ja que cada vegada més les relacions de poder s'establixen en major mesura a través dels criteris d'excel·lència i lideratge musical que a través d'aquells més convencionals lligats a la classe, el gènere, la nacionalitat o l'edat.

- En segon lloc cal destacar que l'associacionisme musical és l'autèntic (i potser únic) element diferencial valencià que afecta a tot el territori de la Comunitat Valenciana i que es manifesta en qualsevol tipus de territori (urbà i rural, costa i interior, castellanoparlant i valencianoparlant), i a més es tracta d'un fenomen organitzat i estructurat a través d'una Federació. Per tant, és potencialment l'element simbòlic amb més capacitat per estructurar i suportar estratègies de vertebració i cohesió social.

- En tercer lloc cadascuna de les Societats Musicals és un potent agent cultural i, si pensem en la configuració de la seua xarxa federal, es tracta de la principal xarxa cultural de la Comunitat Valenciana, que no depèn de cap intervenció institucional sinó del dinamisme de la seua massa social. Com assenyalem en altres treballs esta xarxa era capaç l'any 2009, al marge de tota la seua activitat relacionada amb la música, proveir a l'any més de 165 representacions escèniques, 17 conferències, 85 exposicions d'arts plàstiques, 180 revistes periòdiques i més de 6600 hores de formació en disciplines no musicals.

- En següent lloc cal destacar el fortíssim desenvolupament del sentit de pertinença que genera l'activitat de les Societats Musicals. Com demostren molts estudis el sentit de pertinença és un dels ingredients més rellevants en la recepta de la felicitat, i el model de l'associacionisme musical és un mecanisme molt eficaç. A les pàgines posteriors comprovem que el grau d'identificació dels individus amb les Societats Musicals supera àmpliament el manifestat amb el barri, localitat o nació. L'estreta connexió emocional col·lectiva amb la pràctica de la música juntament amb el model d'excel·lència musical competitiva construeix un potent mecanisme d'identificació amb el col·lectiu.

- També l'associacionisme musical pot considerar-se una "exèrcit de reserva" creatiu que capacita els individus i constituïx una proporció de la demanda rellevant per a un ampli conjunt d'activitats econòmiques relacionades amb la música o no, des de les botigues de música, editores musicals... Els estudis sobre l'impacte econòmic realitzats demostren la capacitat econòmica d'arrossegament de l'associacionisme musical. D'altra banda, les Societats Musicals capaciten als individus i nodriuen de capital humà, al marge de la tradicional oferta de música festera, a altres expressions musicals que van des de la música de revetlles a la música culta contemporània, passant pel jazz, el folk i o el pop-rock.

- Seguidament es podria parlar de tots aquells aspectes relacionats amb la notable xarxa educativa que han estat capaces de conformar les Societats Musicals i que possibilita l'accés de la majoria de la població a una xarxa de formació musical que complix a la vegada amb les necessitats de formació extraescolar amb intencionalitat clarament amateur, juntament amb una altra necessitat que significa una xarxa de detecció precoç del talent musical i que possibilita el desenvolupament de les fases inicials de carreres professionals relacionades amb la música. També poc a poc, i en part gràcies a les iniciatives del propi associacionisme musical, es van aportant evidències sobre els efectes de l'aprenentatge musical sobre aspectes com el rendiment escolar.⁵

- I finalment, l'associacionisme musical representa un dels escassos recursos simbòlics amb capacitat de projecció exterior en un moment en el que els actius en termes d'imatge per a la comunicació de la Comunitat Valenciana estan notablement deteriorats. L'associacionisme musical, fins ara, no ha quedat contaminat per la imatge de malbaratament, incompetència i corrupció que ara impregnen a moltes de les manifestacions de les societats valenciana.

Tots estos factors atorguen al moviment associatiu musical d'una dimensió instrumental enorme que es convertix, sens cap dubte, en un dels actius més importants de la societat valenciana.

⁵ Vegeu com a referència els resultats provisionals del projecte Amure

5. Temes nous, temes vells.

Des del principi, fa més de 22 anys, la voluntat dels dos Congressos Generals que ens precedixen, ha sigut no només d'adaptar-se a la realitat que circumdava l'associacionisme musical, sinó de transformar esta realitat en una sincera recerca per a que les Societats Musicals prestaren un veritable servei públic.

“Nuestras instituciones...requieren que presentemos serios planteamientos con la mejor contraprestación [...] que redunde en beneficio de los pueblos y sus ciudadanos”, señalaba Ángel Asunción, como presidente de la Federación en la presentación de las ponencias del 1er Congreso General celebrado en 1991. Y desde ese momento, también se tuvo presente la mirada prospectiva, “el Congreso pretendió [...] elaborar y perfilar un modelo de organización, composición y funcionamiento de las Sociedades Musicales [...] para que su modernización y adaptación a los cambios técnicos, económicos, sociales y culturales facilite su potenciación y pleno desarrollo en las décadas futuras”

assenyalava Vicente Ruíz Monrabal, director general d'este primer Congrès.

La pròpies reflexions destacaven certa característica *contra natura* "contra tots els tòpics que presenten al nostre pobles i les nostres gents com individualistes i sense esperit de poble unit".

En el segon Congrès, dirigit per Joana Soria i Javier Bascuñan, ja s'anunciava la dimensió dinàmica de l'associacionisme musical i la seua capacitat per innovar, articular el teixit social i dotar de contingut a la identitat valenciana. És per això que s'inclouïa una ponència inicial que contextualitzava "el canvi social del nou mil·lenni". Davall estes dues premisses, la voluntat de millorar l'encaix de l'associacionisme musical en el desenvolupament de la comunitat, i la visió prospectiva, s'han incardinat el treball de tots els Congressos, inclòs este, però és evident que podem trobar problemes, oportunitats o temes de preocupació que han persistit en el temps i d'altres que ja siga per raons de mera obsolescència temàtica o simplement perquè han estat coberts i superats per la praxi, han desaparegut de l'agenda dels Congressos Generals .

El model de finançament. Un dels temes recurrents, per raons òbvies, és el model de finançament. Al primer Congrès es reclamava un finançament públic que almenys cobrira el 33% dels ingressos i que en tot cas superara els costos laborals de directors i professors de música. També es reclamaven exempcions fiscals i sorprenentment, una llei de Mecenatge que incentivara les aportacions privades. Finalment davant el deteriorament notable dels espais físics i locals de les Societats Musicals es realitzava un repàs als inconvenients i avantatges de diversos models de finançament bancari, que anaven des del crèdit oficial a les caixes d'estalvi. En el segon Congrès amb una aproximació potser de major sofisticació tècnica i també més coral, es parla per primera vegada de la no-res menyspreable dimensió econòmica de l'associacionisme musical i es busseja amb molta més evidència empírica sobre l'estructura d'ingressos i despeses, així com en general defensava un equilibrada diversificació dels ingressos i inclús es destacava el marge de maniobra que podia tindre aspectes com ara l'increment de la quota dels socis. També es va

parlar de mecenatge i es va atorgar centralitat a la qüestió de la fiscalitat reclamant una major transparència i compliment de les obligacions fiscals.

Taula 3. Temes en els diferents Congressos.

	1r Congrés 1991	2n Congrés 2001	3er Congrés 2013
Model de finançament	33% origen públic. Cerca finançament per a rehabilitació edificis.	Diversificació dels ingressos. Transparència. Associació d'utilitat pública.	Ampliació del tema cap a la gestió i eficiència global. Distribució ideal del pressupost.
Dona i Joventut	Si Reclama més participació de les dones en les Directives.	Si. Anàlisi complexa, especialment relacionada amb la participació de la dona. També demanda espais d'autonomia per als jòvens.	Reconvertit en "Dinàmica social i Valors", cap referència als jòvens i bàsicament reconeix els avanços en la reducció de les desigualtats de gènere.
Educació Musical, Escoles de música	Reclama la normalització de l'ensenyament musical.	Integració de l'ensenyament musical al currículum educatiu, d'acord amb els plantejament de la LOGSE.	Apareix la qüestió de nous models pedagògics, i s'insistix en la funcionalitat de les escoles per formar integralment als membre de la comunitat.
Agrupacions musicals	Es recomana la formació específica de directores de banda, l'ampliació d'agrupacions musicals -grups de cambra, coral, brass-band, jazz, folk, la diversificació del repertori.-	Focalitza en la figura central del Director, demandant major formació i regularització laboral. També demana un major equilibri de plantilles, incorporació de la corda i regularització de la participació en festes.	No apareix com a tema específic.
Gestió Cultural	En el I Congrés es parla de les "activitats culturals de les Societats Musicals", encara que assenyalava que no ha d'obsessionar a ningú iniciar una nova línia d'actuació [...] si no s'han consolidat les que considerem fonamentals.	No s'inclou la gestió cultural com a tema específic, però en el tema de gestió es parla per primera vegada i es proposa la creació del Gestor de Societats Musicals, amb capacitat per a la gestió cultural.	No inclou de manera explícita. Es reflexiona i discuteix sobre la relació entre les Societats Musicals i altres disciplines culturals, artístiques i creatives.
Festivals i certàmens	Tractament molt detallat de tots els aspectes reglamentaris per al desenvolupament dels certàmens. Reclamen més atenció per als festivals.	Es recull en la ponència 7 anomenada Marc Jurídic. S'afegix com a annex 4 una proposta de reglament. La discussió se centra en els permisos per raó de naixement.	No apareix com a tema específic però se li dedica un vídeo il·lustratiu sobre el funcionament dels certàmens que genera prou discussió.
Entorn jurídic i legislatiu	Reclama la Llei Valenciana de la Música i proposa nous models d'estatuts de les Societats Musicals i federals.	Reclama una Llei d'Associacions que arreplegui la singularitat de l'associacionisme musical.	Se circumscriu a propostes concretes sobre els estatuts de les Societats Musicals i de la FSMCV, o discussions sobre l'IVA.
Relacions institucionals		Apareix com un tema nou en el II Congrés i reflecteix el model de relacions entre les SSMM i l'espai polític. Com aportació innovadora arreplega la visió dels diferents partits polítics sobre l'associacionisme musical.	No apareix de manera explícita encara que s'obri un camp anomenat Connexions.
Innovació	No	No	Apareix com un espai de reflexió central del III Congrés
Connexions	No	No	Arreplega la qüestió de la cooperació internacional fins ara no tractada en els Congressos Generals i la capacitat de projecció internacional de les Societats Musicals.

En aquest tercer Congrés, en un context clarament de crisi, el debat s'ha reconduït en major mesura cap a reflexions generals sobre gestió i eficiència entre les quals s'incorpora la qüestió del finançament, però s'ha fet amb molta més informació, acabant per proposar, com apareix en els punts posteriors una espècie de distribució ideal del pressupost d'ingressos.

Jóvens i Dones. Un altre tema que s'ha repetit ha sigut la reflexió sobre la participació de jóvens i dones. En el primer Congrés el tractament és comú, "dona i joventut" com a elements -quasi semblants- exclosos en el normal funcionament de les Societats Musicals, controlades per "homes i adults". Es reconeix l'entorn masculista del conjunt de la societat i l'escassetat d'atractius per als jóvens, reclamant en general major participació però sense aprofundir molt més enllà sobre les causes. El segon Congrés per contra fa una profunda anàlisi sobre les causes que expliquen la baixa participació de les dones en les diferents activitats de la Societat Musical, reclamant finalment una tasca sensibilitzadora, informativa i educativa que remoguerà les causes que limitaven la participació de les dones i que normalitzara la seua presència. Respecte a la capacitat d'atracció dels jóvens es referixen a qüestions que tenen a veure des de la complicitat amb els directors a l'ampliació del repertori musical per a que els resulte més atractiu. En este tercer Congrés no es fa cap referència explícita al concepte joventut i pel que fa als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere s'aborden en l'epígraf més genèric de "Dinàmica social i valors".

Escoles de música. Respecte a la qüestió de la formació musical, en tots els Congressos ha sigut, lògicament un tema central. En el primer es reclamava una normalització dels ensenyaments musicals i proposava la constitució d'una comissió d'experts per confeccionar un Programa General d'Estudis, comptant amb l'aportació de persones qualificades i defensant l'articulació una "autèntica xarxa" per a aconseguir el màxim d'efectivitat en els "treballs que estem realitzant". En el 2n Congrés la ponència es va titular "L'ensenyament de la Música a les Societats Musicals de la CV" i demanava bàsicament el desenvolupament normatiu de la LOGSE, aprovada 10 anys abans, per a integrar adequadament l'ensenyament musical al currículum educatiu. Respecte a les escoles de música de les Societats Musicals la ponència considerava que dels:

"responsables de les escoles de música de les nostres Societats Musicals, depenia, en gran part, que s'imprimisca un renovat impuls a estos centres perquè dinamitzen el seu funcionament [...]".

En este tercer Congrés es planteja en l'epígraf general de "Coneixement, Formació i Talent" i les novetats que incorpora són el plantejament de nous models pedagògics i, l'efecte de la formació musical sobre el rendiment escolar. En este context les percepcions dels participants al Congrés sembla que estan bastant d'acord en que les escoles de música són l'element més important de les Societats Musicals, tal com apareix en la il·lustració següent. Esta percepció està basada tant en que constituïxen l'element de connexió per a l'entrada en l'associacionisme musical com en que conformen la principal font d'ingrés. Com assenyala un participant anònim en els qüestionaris:

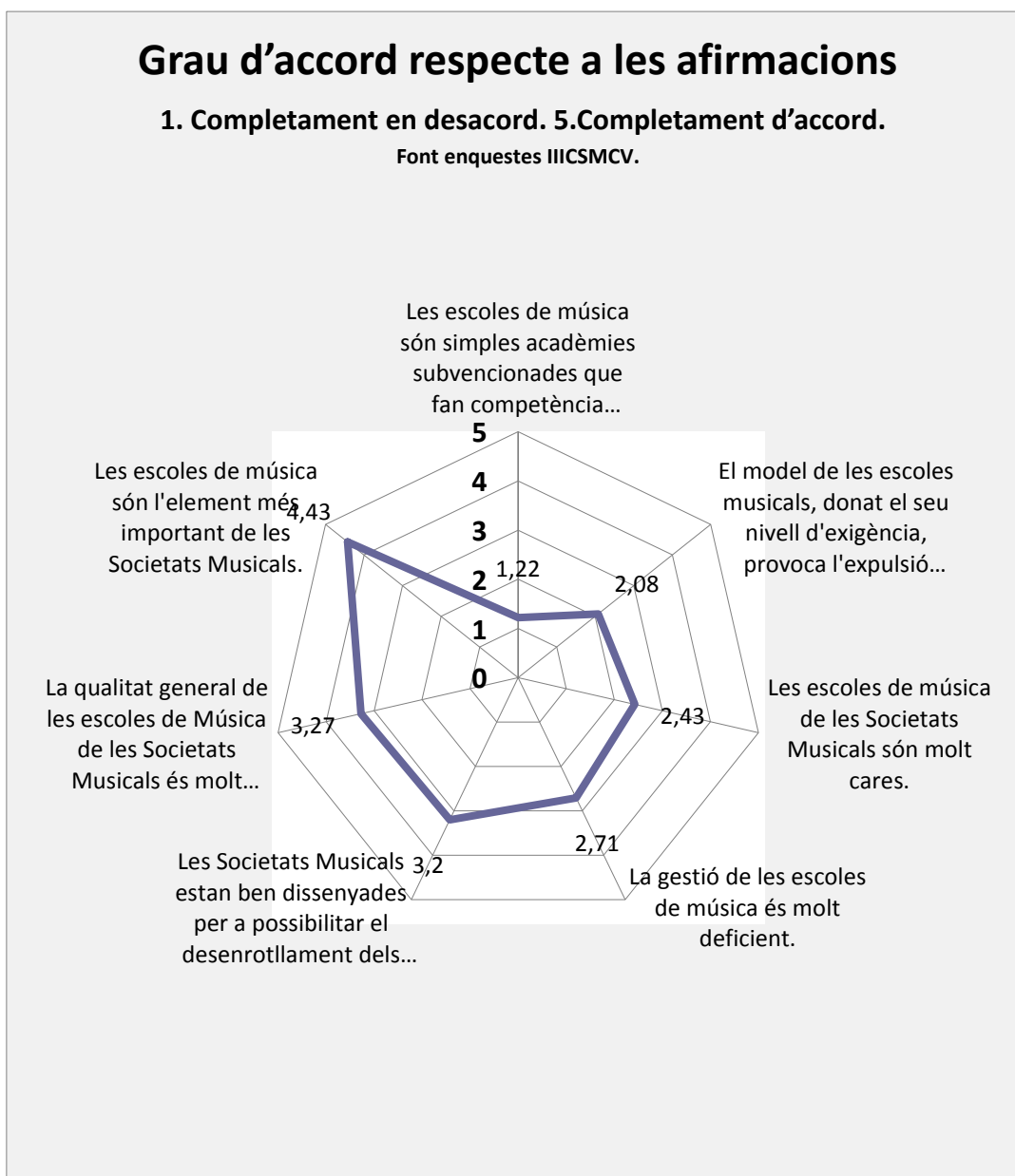
"Las escuelas de música de las Sociedades Musicales son una fortaleza que debemos saber trasladar a la población y a la vez ser conscientes que son una puerta de entrada a nuestro movimiento fundamental y por tanto algo que es muy importante hay que cuidarlo, defenderlo y poner los esfuerzos necesarios."

Rafael Reig apunta que:

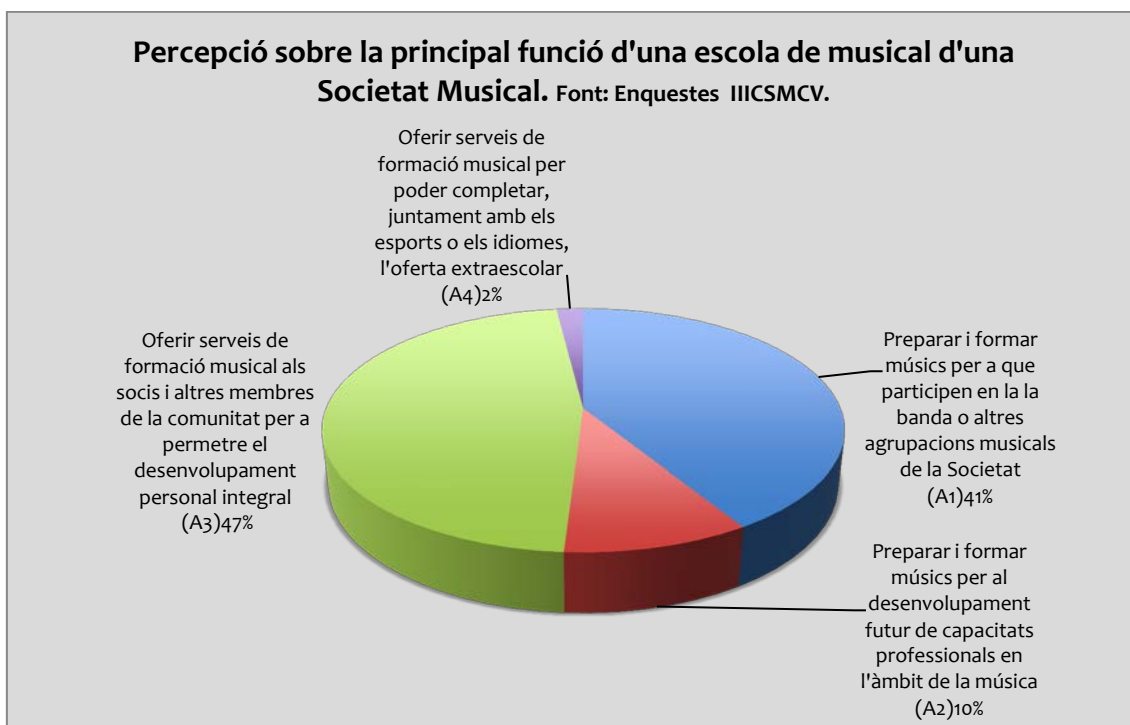
“Las Escuelas de Música son en sí, además de todos los aspectos sociales y educativos que son más importantes, una organización de negocio dentro de la Sociedad Musical.”

L'opinió més estesa sobre la principal funció d'una escola de música és aquella que defensa (47%) que l'objectiu és oferir serveis de formació musical als socis i altres membres de la comunitat per a permetre el desenvolupament integral de la persona, encara que també és rellevant una altra opinió que considera que la principal funció és preparar i formar músics per a que participen en la banda o en altres agrupacions musicals de la Societat. Només un 2% considera que l'escola de música és una mera activitat extraescolar i només el 10% insisteix en la funció professionalitzadora.

Il·lustració 14. La percepció sobre les escoles de música de les Societats Musicals.

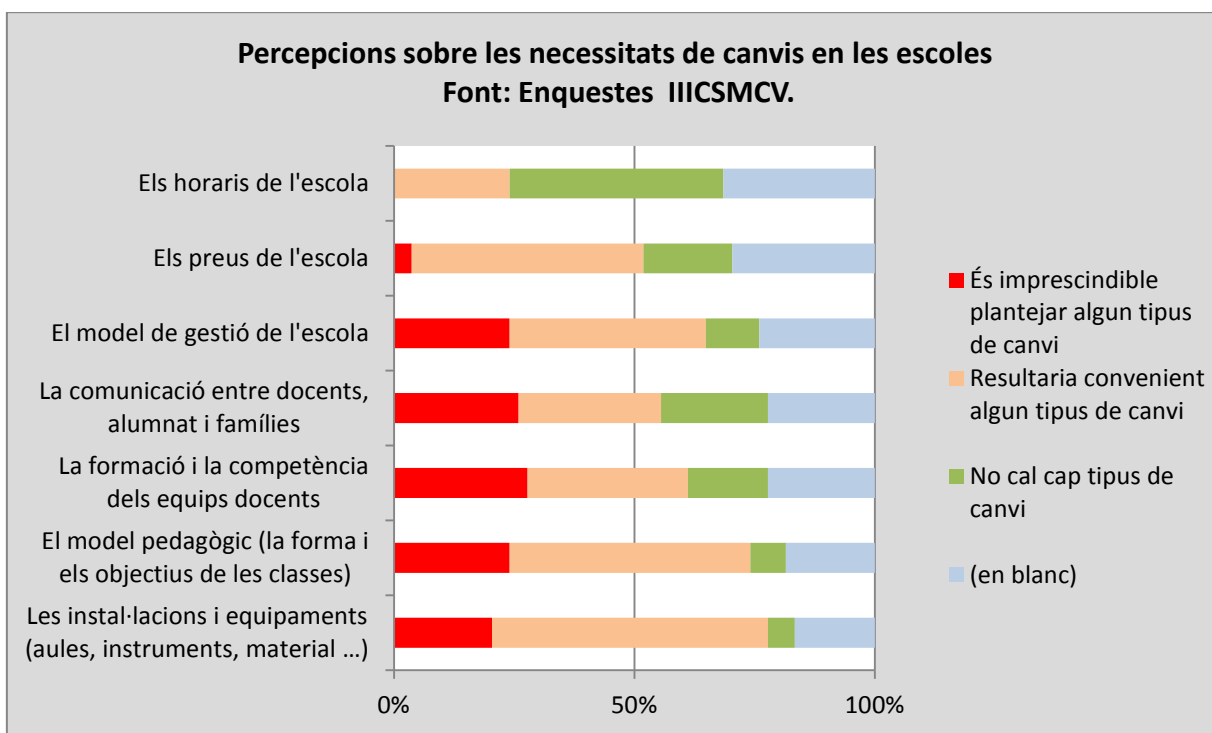

Il·lustració 15. Percepció sobre la principal funció d'una escola de música.

Respecte a les qüestions que requereixen modificacions en les escoles de música, no hi ha tampoc excessiva demanda sobre les necessitats de canviar aquells aspectes relacionats amb les escoles de música. Els preus i els horaris són els aspectes més acceptats i l'estat de les instal·lacions, el model pedagògic i la formació i la competència dels equips docents, es configuren com els aspectes que requereixen més canvis.

Il·lustració 16. Percepció sobre les necessitats de canvi de les escoles de música.

Festivals i certàmens competitius. En el primer Congrés, el tractament va ser molt detallat en tots els aspectes reglamentaris per al desenvolupament dels certàmens. També la ponència, signada per Vicente Porta Asensi reclama una major atenció per als festivals. En el segon Congrés es recull en la ponència 7, anomenada "Marc Jurídic", liderada per Vicente Ruiz Monrabal. S'afegix com a annex 4 una proposta de reglament. En este tercer Congrés els certàmens no han tingut un epígraf especial, però sí una llarga proposta audiovisual, de 12 minuts, a la secció de "Coneixement formació i Talent", anomenada "Tot sobre els certàmens" que ha suscitat alguns comentaris.

Entorn Jurídic i Legislatiu. En el I Congrés es reclama amb vehemència una Llei Valenciana de la Música i proposa nous models d'estatuts de les Societats Musicals i federals. En el II Congrés, per contra, es reclama una Llei d'Associacions que reculla la singularitat de l'associacionisme musical, i en este III Congrés, no s'aborden directament els aspectes normatius, sinó que la visió jurídica se circumscriu a propostes concretes sobre els estatuts de les Societats Musicals i de la FSMCV, o discussions sobre les obligacions que imposa la liquidació de l'IVA.

Aspectes institucionals. L'anàlisi dels aspectes institucionals apareix com a novetat en el II Congrés i reflectix el model de relacions entre les SSMM i l'espai polític. Com aportació innovadora recull la visió dels diferents partits polítics sobre l'associacionisme musical. En el III Congrés no apareix de manera explícita encara que s'obre un camp anomenat " Dinàmiques Socials i Valors ", on es plantegen les relacions de les Societats Musicals amb la resta de la societat i altres institucions.

Finalment en este Congrés s'incorporen qüestions com la **innovació**, la **governança**, o les **connexions** com a elements de projecció exterior i internacional de les Societats Musicals, qüestions que clarament no s'han recollit en els Congressos anteriors.

En conjunt, per tant, el III Congrés de Societats Musicals recull temes que s'han tractat en els Congressos anteriors, així com planteja noves perspectives per al debat i la reflexió.

6. Parlem de música.

Les Societats Musicals són estructures de grups humans que s'articulen de manera complexa, però sempre al voltant de l'element central que constituïx la pràctica i la difusió d'expressions musicals. En termes genèrics la música constituïx un dels llenguatges més universals i que permet la connexió entre cultures i generacions diverses i suposa una pràctica que no requereix necessàriament processos de codificació i descodificació molt complexos. A més, els estudis plantegen que la pràctica musical té efectes perceptibles sobre diferents aspectes neurològics, cognitius, sensorials, socials i té un impacte sobre els nivells de benestar dels individus. Estem, per tant, davant una de les interaccions més complexes i sofisticades entre els éssers humans i el seu univers simbòlic i sensorial.

Si atenem a les pràctiques i hàbits de consum cultural, podem afirmar, sense cap dubte, que "escoltar música" és una de les pràctiques culturals que sí que ha aconseguit una àmplia democratització. La Comunitat Valenciana és un dels territoris on s'expressa un major interès per la música en general, només superat en alguns aspectes per Madrid i Canàries. Sense cap dubte, este element diferencial ve propiciat per l'extensió de les Societats Musicals en la Comunitat Valenciana.

Taula 4. Valoració mitjana del grau d'interès per la música per comunitat autònoma i grandària del municipi. escala 1-10.

	Música en general	Concerts de música clàssica	Concerts de música actual	Escoltar música
Canàries	8,0	4,8	6,9	8,3
Comunitat Valenciana	7,6	5,1	6,6	7,7
Madrid (Comunitat de)	7,6	5,3	6,9	7,9
Aragó	7,4	4,2	6,2	7,6
Galícia	7,3	4,7	6,5	7,4
Rioja (La)	7,3	4,2	6,0	7,5
TOTAL	7,2	4,3	6,2	7,5
Balears (Illes)	7,2	4,0	6,1	7,5
Catalunya	7,2	4,6	6,2	7,6
Andalusia	7,1	3,5	5,7	7,4
Castella i Lleó	7,0	4,5	6,5	7,1
Múrcia (Regió de)	7,0	4,1	5,6	7,1
País Basc	7,0	3,9	5,6	7,3
Cantàbria	6,9	3,8	5,6	7,6
Extremadura	6,9	3,5	5,8	7,0
Navarra (Comunitat Foral de)	6,8	4,1	5,5	7,2
Castella - la Manxa	6,5	3,0	5,5	6,8
Astúries (Principat de)	5,9	3,0	4,8	6,3

Font: Ministeri de Cultura. Enquesta d'Hàbits i Pràctiques Culturals a Espanya 2010-2011.

El resultat d'este major interès es tradueix en què la taxa d'assistència a concerts de música clàssica supera la mitjana espanyola, situant-se en l'enquesta d'Hàbits i Consums Culturals de 2010-11 en el 10,7%, per damunt de qualsevol Comunitat Autònoma, i 3 punts per damunt de la mitjana espanyola que se situa en el 7,7%. L'any 2012 la Comunitat Valenciana era l'espai regional on més concerts de música clàssica s'oferia (2.420)⁶ per damunt d'Andalusia (2.189), Madrid (2068) o Catalunya (1810), suposant el 16,1% de l'oferta total. En el cas del nombre d'espectadors, les xifres valencianes (745.872), queden només superades per la Comunitat de Madrid (856.758). La recaptació total per eixe mateix any -2012 -, va ser però de només 2,4 milions, prou per davall de les xifres de Madrid (11.668.241) o de Catalunya (10.020.897). Si dividim la recaptació pel nombre d'espectadors podem comprovar que l'entrada mitjana se situa en els 3,2 €.

Si analitzem la demanda de formació musical, també podem comprovar que la Comunitat Valenciana se situa en els graus mitjans, molt per damunt de la mitjana espanyola⁷, suposant quasi la quarta part del total dels matriculats, mentre que en el grau superior només queda sobrepasada per Andalusia.

Taula 5. Alumnes matriculats en ensenyaments reglats de Música (Ensenyaments Artístics del Règim Especial) per principals comunitats autònomes. 2011-2012.

	Ensenyaments Elementals	Ensenyaments Professionals/Grau Mitjà	Estudis Superiors/Grau Superior.
TOTAL	45.583	40.904	7.935
Andalusia	16.246	8.288	1.703
Comunitat Valenciana	6.939	9.517	1.273
Catalunya	-	3.096	1.261
Madrid (Comunitat de)	3.394	3.516	675
Galícia	4.243	3.405	537
Aragó	1.660	1.081	339
Múrcia (Regió de)	1.131	1.778	335
País Basc	1.254	1.323	323
Navarra (Comunitat Foral de)	-	544	312
Astúries (Principat de)	1.031	856	292
Castella i Lleó	3.151	2.440	282

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Estadística dels ensenyaments no universitaris

Per tot això, podem afirmar que la Comunitat Valenciana, derivat de l'existència de les Societats Musicals, conforma un dels espais regionals de major potència si focalitzem la nostra observació sobre la música clàssica.

⁶ SGAE(2013): Anuario SGAE 2013

⁷ Les dades que apareixen ací no inclouen els estudiants de les escoles de música de les Societats Musicals.

7. Nous contextos per a les SSMM, com organitzacions culturals.

Una organització cultural és una estructura que a partir de la iniciativa o voluntat d'un conjunt d'agents promotors transforma una sèrie de recursos (inputs) en una altra sèrie de productes i serveis (outputs) mitjançant un conjunt de processos (la funció de producció). Els outputs s'orienten a un nombre més o menys determinat de ciutadans (consumidors o usuaris). No hi ha cap dubte que les Societats Musicals són organitzacions amb un grau de complexitat creixent. Com ja vam assenyalar en altres treballs, són unitats multiproducte i multiservei (Rausell i Estrems, 1999). I no només això, sinó que a més les Societats Musicals són a la vegada:

- Proveïdors de serveis creatius (formació musical)
- Proveïdors de continguts creatius. (DVD's, Cd's, Publicacions...)
- Experiències creatives i recreatives (assajos, actuacions, vida associativa, viatges, participació en manifestacions festives...).

El que resulta bastant inèdit en una sola organització cultural.

Els recursos de les organitzacions musicals.

Els principals recursos amb els que compta una organització cultural són els que considerarem a continuació:

- Recursos humans.
- Infraestructures i equipaments físics.
- Recursos econòmics.
- Recursos simbòlics.
- Capital relacional.

En el cas dels recursos humans, les Societats Musicals mostren certa dualitat entre el conjunt del capital dels músics més joves amb taxes d'estudis superiors bastants elevades, el grup professional concentrat en la formació i la direcció musical i el conjunt de les aportacions voluntàries que se centren en el nucli dels equips directius de més edat i que accedixen a les seues funcions a través de mecanismes de la democràcia associativa. Els espais d'extracció, les motivacions, i els models de cooptació d'aquests diferents grups de recursos humans, dificulten la coordinació harmònica de les seues aportacions.

També per raons de la llarga història de les organitzacions es pot explicar la ingent quantitat de capital físic i simbòlic que han anat acumulant les Societats Musicals i amb això ens referim tant als arxius, com als instruments als espais i equipaments que posseïxen, i usufructuen les Societats Musicals. La gestió del capital acumulat no només s'enfronta als problemes derivats d'una necessària preservació que evite el deteriorament o desaparició sinó també l'enorme repte i l'ampli ventall de possibilitats que suposa la seua posada en valor.

Pel que fa als recursos financers, com s'assenyala en altres parts del text, les organitzacions musicals mostren un sorprenent nivell de resistència mantenint la seua estructura tradicional d'ingressos. Probablement en els propers anys pressionats en part per la reducció dels recursos públics destinats a la cultura s'insistisca en polítiques més actives en la promoció del mecenatge i la col·laboració públic-privat. Considerem que efectivament es tracta d'una dimensió que requerix una exploració més gran, especialment en el marc del micromecenatge o "crowdfunding", encara que sense sobredimensionar les expectatives. El patrocini pot ser una ferramenta per rearmar de drets a la ciutadania, a la vegada que augmentar la seua participació social. Per tant, la primera i més necessària tasca és la promoció pedagògica del que suposa el mecenatge i el patrocini. Crear una cultura social del mecenatge i el patrocini, incloent també la promoció del micromecenatge, ja que,

“el micromecenazgo, es decir, la vinculación del ciudadano con la creación, protección y actividad cultural, es una nueva manifestación de la expresión ciudadana, como ocurre con el asociacionismo, la cooperación que, además, educa en la estima, aprecio y sensibilidad cultural...”

La dimensió europea.

Europa també mostra una nova finestra a la qual cal mirar. En primer lloc cal tindre en consideració les polítiques europees, cada vegada amb un grau d'interiorització major del paper de la cultura i la creativitat en els processos de desenvolupament. Com assenyala l'estudi encarregat per la Comissió sobre els efectes de la cultura en el desenvolupament regional, a mesura que l'economia europea s'esforça per a eixir de la crisi financera i reprendre una trajectòria constant de progrés sostenible, no es pot permetre el luxe de descuidar les fonts importants de creixement i dinamisme i el potencial que es troba en la seua rica herència cultural i el talent creatiu. La visió d'Europa 2020, basada en un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, i les seues iniciatives relacionades amb el projecte d'una Europa, confia en fer un ús efectiu de les seues forces i recursos i l'ús de la creativitat en el desenvolupament d'una economia del coneixement, que siga competitiva a nivell mundial.

El sector cultural i creatiu europeu és una important font de dinamisme per a l'economia europea en el seu sector que ha crescut més ràpidament que la majoria i que té el potencial per a generar creativitat, innovació i propiciar l'emprenedoria a través d'una àmplia gamma d'activitats.

És per això que cal aprofitar esta focalització de la cultura tant en els programes específics de cultura (Europa creativa, a partir de 2014), com per la resta dels programes dels fons estructurals (la política regional europea) que li atorguen més atenció a aspectes com la cultura, l'economia digital, el turisme cultural i la regeneració urbana.

També poden resultar molt prometedores les convocatòries Europees dels programes de xoc contra la desocupació juvenil. Com destaquen totes les anàlisis, la cultura és un sector que ocupa principalment a jòvens pel que pot ser una ferramenta adequada per combatre la desocupació juvenil.

Les Societats Musicals, com a organitzacions culturals han d'estar pendents i preparades per reaccionar davant les oportunitats de finançament d'origen europeu aplicables a la cultura en general i la música en particular.

El model de governança.

Des del punt de vista del model regulador de totes estes relacions i els seus models de funcionament comptem amb els estatuts de les Societats Musicals, que donada la llarga trajectòria històrica de la majoria de les mateixes, en molts casos presenten estructures, pràctiques i models relativament anacrònics. Tant en aquest Congrés com en els anteriors hi ha, i hi ha hagut propostes de nous models d'estatuts que modernitzen la governança de les Societats Musicals i l'adapten a la nova realitat institucional, tecnològica i social⁸. De tota manera, podem afirmar que el grau de satisfacció amb el grau de democràcia tant de les Societats Musicals com de la pròpia FSMCV apareix prou elevat i així en una escala de l'1 al 5 (1 = "gens democràtic" 5 = "molt democràtic") els participants en els qüestionari consideren que la seua Societat Musical arriba a una mitjana de 3,74, el funcionament de la FSMCV un 3,7 i el conjunt de les Societats Musicals un 3,2.

La professionalització de la gestió.

La professionalització de la gestió de les Societats Musicals ha estat una demanda permanent des del primer Congrés, però, malgrat algunes experiències reeixides que apareixen en el material del III Congrés, han tingut un recorregut bastant limitat. Manuel Esbrí en un dels comentaris sobre la professionalització sintetitza bé l'estat de la qüestió, evidenciant que encara queden algunes etapes per recórrer.

En estos últims anys s'ha anat professionalitzant als empleats de les nostres Societats Musicals. Primer van ser els directors, després el professorat i ara, des de fa un temps, estem veient l'aparició d'una figura, que no acaba d'implantar-se, com és el gestor cultural, amb la finalitat de professionalitzar la gestió a les nostres entitats.

Pense que és important la implantació d'esta figura en les nostres entitats ja que, segur, potenciarà a les mateixes i optimitzarà la gestió dels recursos que posseïxen. És cert, que el fet de tindre un assalariat més en la Societat Musical, suposa una despesa addicional que fa reflexionar sobre la seua contractació, però cal dir que el mateix gestor pot generar recursos per autofinançar el seu sou. A més la contractació d'un gestor es pot realitzar entre diverses entitats o fins i tot plantejar-se-la a nivell de comarca.

“Per finalitzar, indicar que tot i que es professionalitze als empleats d'una Societat Musical, no podem oblidar que la responsabilitat final d'una entitat, recau en la seua Junta Directiva que ha de complir les promeses i projectes pels quals va ser triada i és ella la que ha de respondre davant els seus socis. Amb això vull dir que no podem donar carta blanca als empleats, pensant que pel fet de ser assalariats tot el que diuen i fan està bé. Les juntes han de controlar i tenir capacitat de valorar les propostes, suggeriments, treballs, etc. dels mateixos, per decidir que s'està fent el correcte, pensant en l'interès general de la Societat Musical.”

El que resulta absolutament cert, és que la complexitat creixent de les Societats Musicals, requereix si no es vol arribar a un punt de col·lapse, algun grau de major professionalització en les seues maneres de gestió. Les organitzacions que componen el moviment associatiu musical s'enfronten també a un nou context.

⁸ Una proposta presentada per Pedro Rodríguez, es pot consultar en: <http://www.uv.es/econcult/ImagenesBanda/Propuesta%20estatutos%20SSMM%2001%20Organos%20de%20gobierno.pdf>

Innovació i la dimensió digital.

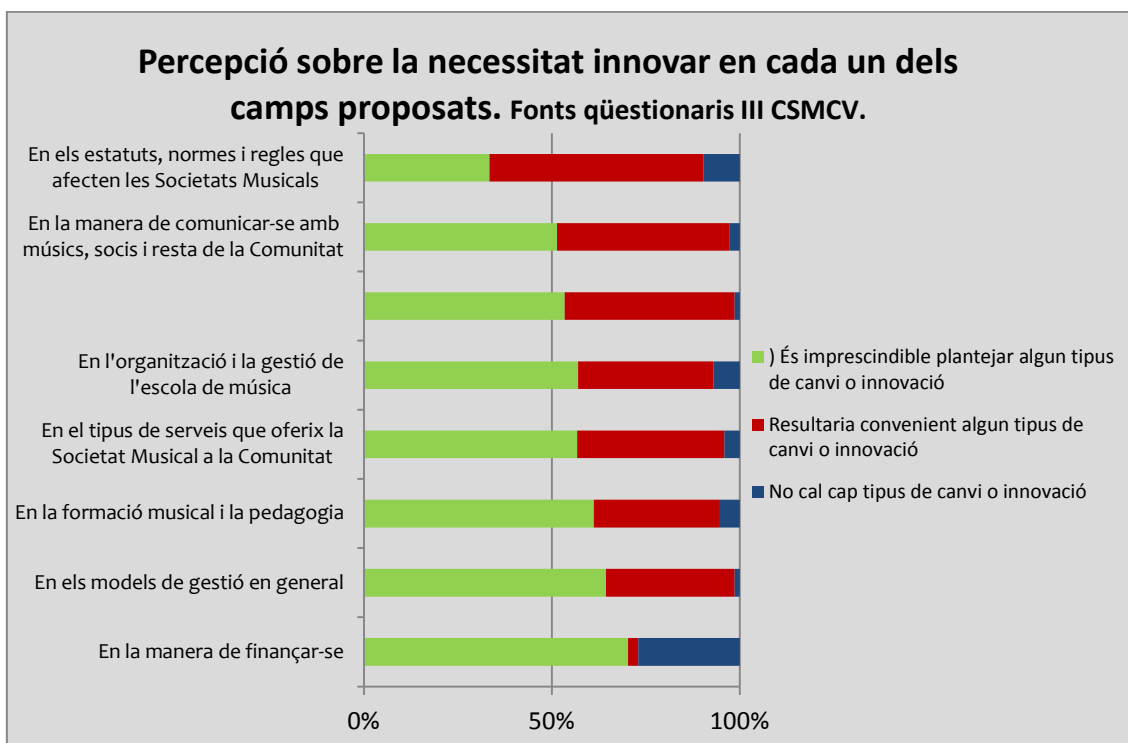
És en este Congrés on hem insistit com a element diferencial en el component de la innovació. La investigació i el desenvolupament de nous serveis, noves funcions, noves propostes de les Societats Musicals ha de ser un vector de moviment de les mateixes. La innovació s'ha de convertir en un objectiu permanent, precisament per mantindre la competitivitat econòmica i social d'unes organitzacions que es mouen en un entorn amb moltes alternatives. L'objectiu d'este esforç ha de ser l'amplificació dels impactes formatius, estètics, cognitius, econòmics i socials que milloren la qualitat de vida, i la cohesió de les comunitats. La massa social que dóna suport al moviment associatiu musical és un depòsit immens de creativitat i innovació que cal activar, valoritzar i disseminar a través del treball en xarxa.

Els avanços tecnològics dels últims anys han originat tal transformació en la societat que el seu impacte en l'organització i gestió de les entitats culturals serà molt rellevant. Esta revolució digital que estem vivint no només implica dur a terme una inversió tecnològica per millorar els processos de les organitzacions i empreses culturals, sinó que significa essencialment una variació en l'actitud cap als creadors de continguts, els consumidors de cultura i oci, i els mitjans de comunicació.

Un espai per descobrir és la capacitat de les organitzacions culturals per connectar amb les *start-ups* que proposen solucions, canvis en els processos i noves relacions amb els usuaris, el públic i els consumidors.

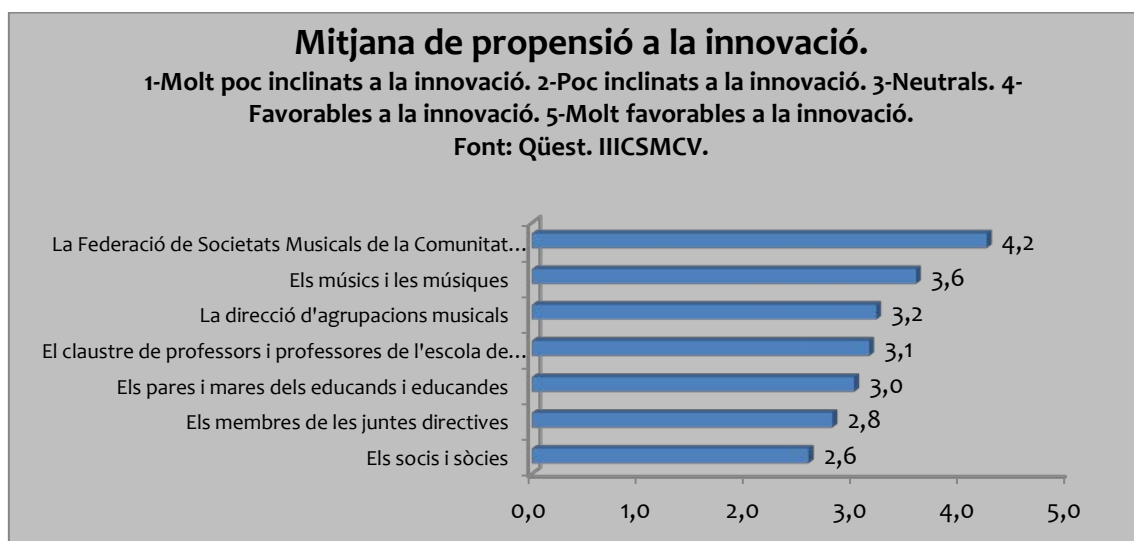
D'acord amb els qüestionaris plantejats, la demanda latent d'innovació en el cas de les Societats Musicals és molt potent i pràcticament abasta a tots els camps d'actuació de les Societats Musicals. Les demandes d'innovació més intenses se centren en les maneres de finançament i en el model general de gestió, mentre que les dimensions que requereixen una menor urgència en termes d'innovació són la reforma institucional i la que es referix a les maneres de comunicació.

II-lustració 17. Percepció sobre les necessitats d'innovació en diferents àmbits de les SSMM.

El que queda clar és que l'agent que és percebut amb major propensió a la innovació és la FSMCV, seguits a alguna distància pels músics i músiques, i moderadament el cos docent i les direccions artístiques, mentre que les juntes directives i el conjunt de la massa social es percep com parcialment reticent a la innovació. Si esta distribució de la propensió a la innovació reflectira fidelment la realitat això planteja alguns problemes de difícil solució ja que només es farien possible processos *top-down*, el que dificultaria notablement la legitimació dels processos d'innovació, ja que ni els que tenen capacitat executiva (la Junta Directiva) ni els que tenen la legitimitat democràtica (els socis i sòcies) interioritzen la necessitat d'innovació.

II-lustració 18. Mitjana de propensió a la innovació per agents.

8. Els set vectors de tensió de les Societats Musicals.

En el context relatat en els paràgrafs anteriors podem deduir algunes de les tendències que combinen les característiques del context amb les preferències dels individus que componen el moviment associatiu musical, que és, i cal incidir-hi, enormement divers. En alguns casos estes tendències plantegen dicotomies de manera que una direcció nega l'altra, mentre que en altres casos tensions aparentment contradictòries es poden complir en les dues direccions a la vegada.

Vector 1 : Complexitat/professionalització versus proximitat/voluntarisme.

Les Societats Musicals es debaten entre la cadència cap a la complexitat i el seu origen primigeni de constituir espais de contacte i proximitat entre els grups de persones que van trobar en la música l'excusa perfecta per interactuar entre elles i que explica el seu elevat grau de resiliència. No obstant això, la profunda transformació de la societat valenciana des de fa 3 o 4 dècades ha reubicat, per diferents raons, la posició del moviment associatiu musical.

Entre els nous marcs determinants cal destacar, d'una banda, la irrupció de les polítiques culturals estructurades amb l'aparició dels ajuntaments democràtics, que canvia i modifica les relacions en els Sistemes Culturals Locals, perdent les Societats Musicals posicions davant les accions culturals més oficialitzades (FSMCMV, 1991; 2002). D'altra banda, des del punt de vista intern, el creixement de les Societats Musicals ha suposat un notable increment de la seua complexitat a nivell organitzatiu, i en conseqüència el model de gestió tradicional, basat en la

Enfront de la tessitura de la complexitat es pot reaccionar renunciant als aspectes més complexos i limitant la dimensió i les potencialitats o al contrari afrontar eixa realitat, probablement perdent la zona de confort de la proximitat i l'aportació voluntària i voluntarista.

participació amateur i voluntarista, mostra les seues limitacions per gestionar realitats tremendament embolicades en entorns canviants explicant perquè les Societats Musicals estan perdent competitivitat social. Davant d'esta tessitura es plantegen dues estratègies

contràries. Una possibilitat és simplificar la realitat a la qual s'enfronten les Societats Musicals renunciant als aspectes més complexos i limitant la dimensió i el paper de la Societats Musicals a les seues funcions més bàsiques. L'estratègia contrària és afrontar esta realitat creixentment complexa a través de la sofisticació de les ferramentes de gestió i control i a través de la professionalització, però amb el risc de perdre la zona de confort de la proximitat i l'aportació voluntària i voluntarista.

Les Societats Musicals han transitat per un procés creixent de professionalització de les funcions realitzades en el si de la mateixa. Un dels primers espais de professionalització cal trobar-lo en la direcció musical i ve espentat, com molts altres processos en el si de les SSMM, per la competitivitat artística del món associatiu musical.

Les Societats Musicals han transitat per un procés creixent de professionalització de les funcions realitzades en el si de la mateixa. La funció docent es va normalitzar especialment, a finals dels anys 80.

La professionalització de la funció docent i formativa prové sobretot per l'espenta dels processos de normalització que induïx la política cultural de suport a les Societats Musicals, especialment a finals dels anys 80.

El procés d'urbanització també va espentar cap a la professionalització de les activitats auxiliars com la neteja, les xicotetes reparacions, els serveis complementaris relacionats com el bar.

I finalment la creixent complexitat de les organitzacions ha obligat a buscar el suport de serveis professionals en l'àmbit de les assegurances, la gestió laboral i comptable, etc...

Queden no obstant això pendents en la majoria de les Societats Musicals la professionalització dels processos globals de gestió, des d'una perspectiva més gerencial. La figura del Expert/a en Societats Musicals que va aparèixer en el II Congrés General, ha quedat per definir i concretar en esta última dècada. Part d'este procés de concreció es deu a la dinàmica de les pròpies Societats Musicals, però d'altra banda s'ha viscut paral·lelament al problema de definició externa de la figura del "gestor cultural". Alguns dels participants com Enrique Barrachina, planteja fins i tot la necessitat de modificar el nom:

Queden no obstant això pendents en la majoria de les Societats Musicals la professionalització dels processos globals de gestió, des d'una perspectiva més gerencial.

"Més que" gestor cultural "jo em decantaria per la figura del" gestor musical "sent la primera un concepte molt més ampli que abasta tots els camps de la cultura i les nostres societats es dediquen, pràcticament totes, exclusivament a fer música".

També com bé assenyala Josefa Tarrasó en una de les intervencions en el Congrés:

"En general, no està gens clar el concepte de gestor cultural i, conseqüentment, menys el de Gestor Cultural de Societats Musicals".

I la mateixa ponent aporta a partir de la Declaració de València, els tres tipus de perfils que es poden definir en un àmbit normalitzat de professionalització. Els perfils que es proposen són:

1. Perfils professionals de la Gestió Cultural:

- Tècnic Superior en Gestió Cultural.
- Tècnic mitjà en serveis culturals.
- Tècnic auxiliar en serveis culturals.

Afegint una última figura la del "auxiliar de cultura".

Els dos primers perfils de manera genèrica haurien de contindre coneixements i habilitats en el camp de: la Planificació cultural, el Màrqueting i difusió cultural, els estudis de mercat per al coneixement del públic, la gestió de recursos humans, la Gestió de pressupostos, els Models d'avaluació, la gestió d'infraestructures culturals i la seua organització, el Coneixement de la legislació vigent en temes culturals i del funcionament de l'Administració pública. Resulta molt interessant l'aportació que

realitza també Josefa Tarrasó sobre les "habilitats gerencials", assenyalant que estes consistixen en: a) Habilitats Tècniques: Coneixement i experiència en

"En general, no està gens clar el concepte de gestor cultural i, consegüentment, menys el de Gestor Cultural de Societats Musicals".
(Josefa Tarrasó).

determinats processos, tècniques o ferramentes pròpies del càrrec o àrea específica que ocupa. b) Habilitats Humanes: Es referix a l'habilitat d'interactuar eficaçment amb les persones.

c) Habilitats Estratègiques o Conceptuals: si s'involucra en la formulació de noves idees, conceptes o relacions abstractes i en la resolució creativa de problemes, etc. També insistix Rafa Reig en la dimensió estratègica:

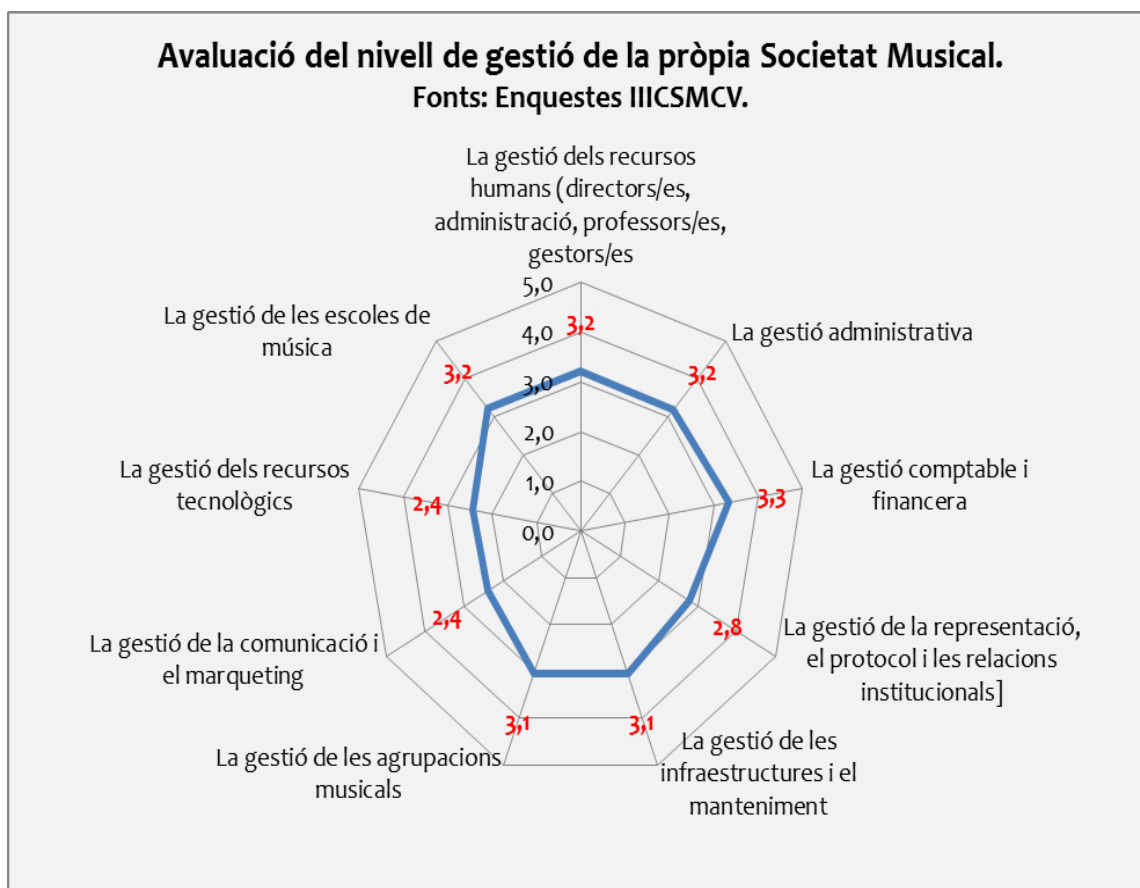
"Aunque ello parezca de otra esfera de gestión, las Sociedades Musicales deben de tener implantados sistemas estratégicos que obliguen a gestionar los distintos aspectos de ellos que nos facilitan con la consecuente aportación de estrategias y acciones a emprender."

Estes habilitats conceptuals tenen a veure amb la capacitat del gerent de prendre decisions integrant diferents punts de vista, i poder anticipar-se a esdeveniments futurs (pensament estratègic).

Malgrat el grau de complexitat de les Societats Musicals, la percepció sobre el nivell de gestió dels diferents aspectes de les Societats Musicals no és catastròfica, encara que s'allunya bastant del nivell d'excel·lència. En una escala d'1 a 5, on 2 es codifica com a deficient, 3 com adequada, 4 com a bona i 5 com excel·lent, els participants en les enquestes del IIICSMCV consideren que els aspectes més ben gestionats de la seua pròpia Societat Musical són els relacionats amb la gestió dels recursos humans (3,2), la gestió de l'escola de música (3,2), i la gestió comptable i financera (3,3), tots ells ubicats en la consideració entre adequada i bona. Per contra, els aspectes pitjor gestionats tindrien a veure amb la gestió de la comunicació i el màrqueting (2,4) i la gestió dels recursos tecnològics (2,4).

En general, la demanda d'una major professionalització en aspectes gerencials i de gestió, derivada de les serioses carències actuals, resulta bastant moderada.

Il·lustració 19. Avaluació del nivell de gestió de la pròpia Societat Musical.

Els riscos que es plantegen en els processos de professionalització, provenen d'una banda per la percepció generalitzada de la incapacitat de les Societats Musicals d'assumir financerament els costos laborals associats a esta figura.

Héctor Andrés Agullés destaca que encara que és un camí que haurien de seguir totes les Societats Musicals, no totes tenen la capacitat adquisitiva per contractar esta figura, i més ara en els temps que corren, que inclús hi ha Societats que estan tancant per falta de diners. En este sentit no és freqüent la percepció que la figura del gestor cultural musical pugua generar els suficients recursos. Pedro Rodríguez apunta:

[...] aunque es claro que el tema económico está detrás de la no proliferación de gestores culturales en nuestras SSMM, tengamos en cuenta dos hechos:

- La figura del director (de la escuela, o de la banda, coral, orquesta, etc.), es también la de un profesional contratado y sin embargo está incorporada desde hace años y nadie la cuestiona.

- La Diputación de Valencia abrió una convocatoria de ayudas para incorporar gestores a las SSMM. Se pagaban los gastos por la contratación de la siguiente forma (puedo irme en algún número porque hablo de memoria): 100% el primer año, 75% el segundo, 50% el tercero y 25% el cuarto, con el fin de que el gestor pudiera "rentabilizar" su contratación a medio plazo. Pues bien, ni siquiera el primer año llegó a repartirse el dinero que la Diputación había dispuesto para esta convocatoria por falta de SSMM que se presentaran a la misma. Este es un hecho que nos debe llevar a la reflexión también. Para terminar quisiera reflejar que mi SSMM si que participó en esta campaña contratando a una persona a tiempo parcial. Hoy ya no hay ayudas y esta persona te puedo garantizar que nos resulta rentable y es un gasto que ya tenemos asumido a pesar, de cómo dices, las serias dificultades económicas de hoy día."

En conjunt, podem afirmar que entre la part més activa de l'associacionisme musical està bastant clara la pertinència de la professionalització de la gestió. En una de les preguntes llançades en el qüestionari, clarament més del 50% dels participants assenyalen la necessitat de la figura i només un 8% manifesta una defensa explícita dels models aficionats de gestió. No obstant això, sorprèn l'elevat nombre d'enquestats que no trien cap de les opcions proposades, el que fa sospitar que hi ha una elevada proporció d'individus, que si bé no es decanten per la defensa de la gestió amateur, no estan del tot convençuts de l'opció professionalitzant.

II·lustració 20. Percepció sobre la necessitat de contractar un gestor per a les SSMM.

Una opció intermèdia entre la professionalització i la pràctica amateur es pot situar en l'externalització d'alguns aspectes de la gestió a través de serveis professionals no vinculats a la SM, tal com proposen algunes centrals de serveis per aprofitar economies d'escala i reforçar el poder negociador enfront d'alguns proveïdors.

Una opció intermèdia entre la professionalització i la pràctica amateur es pot situar en l'externalització d'alguns aspectes de la gestió a través de serveis professionals no vinculats a la SM.

També existixen ja serveis de "clau en mà" per a l'àmbit de l'articulació i posada en funcionament de les escoles de música. És evident que els processos més

fàcilment externalitzables seran aquells amb major grau d'homogeneïtat i que impliquen costos de gestió més elevats.

Tots estos processos, alguns d'ells impulsats per la pròpia Federació, troben dificultats en la seua implantació per certa desconfiança latent entre el moviment associatiu musical basat en el treball voluntari i estes experiències que suposen iniciatives empresarials que lògicament han de plantejar-se en contextos de sostenibilitat econòmica i financera. Pere Rodríguez assenyalava que l'escàs èxit de les propostes que han eixit de la Federació es degut a:

“Primero por falta de una acción comercial directa y personal que permita ver a las SSMM las ventajas de lo que se ofrece a través de la central de compras. Segundo por el cambio constante de directivos. Y tercero, y para mí el obstáculo, por la falta de una cultura común como colectivo.”

Però també en el fons de certa resistència a un major grau de professionalització subjauen altres qüestions que tenen a veure, en primer lloc amb la por a perdre el control polític de la Societat si es possibilita l'entrada de "professionals" els coneixements i criteris tècnics dels quals poden posar en qüestió les decisions de la Junta Directiva. Encara que en una altra tessitura, Manuel Esbrí assenyala:

“que tot i que es professionalitze als empleats d'una Societat Musical, no podem oblidar que la responsabilitat final d'una entitat, recau en la seua Junta Directiva que ha de complir les promeses i projectes pels quals va ser escollida i és ella la que ha de respondre davant els seus socis. Amb això vull dir que no podem donar carta blanca als empleats, pensant que pel fet de ser assalariats tot el que diuen i fan està bé. Les juntes han de controlar i tindre capacitat de valorar les propostes, suggeriments, treballs, etc. dels mateixos, per decidir que s'està fent el correcte, pensant en l'interès general de la Societat Musical amb l'abast polític de la figura del gestor sobre la responsabilitat de la Junta Directiva”.

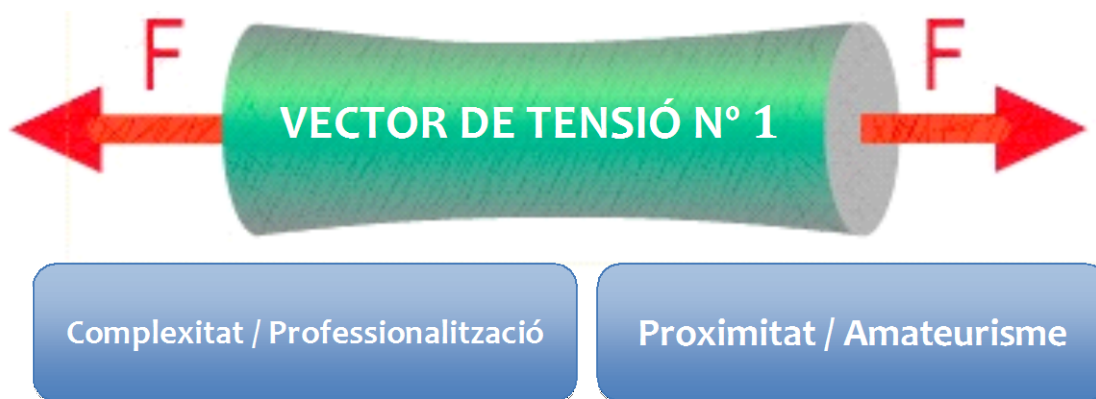
Finalment cal assenyalar altres riscos que tenen a veure amb que la professionalització de la gestió desmotive el treball voluntari aportat pels socis.

Finalment cal assenyalar altres riscos que tenen a veure amb que la professionalització de la gestió desmotive el treball voluntari aportat pels socis, ja que per a què realitzar funcions de gestió

si ja hi ha professionals la funció dels quals és esta . Sorgix el risc que els vincles emocionals (el sentiment d'identitat i de pertinença) derivats de la implicació en la planificació, gestió, i organització de les activitats de la Societat Musical es debiliten davant l'aclaparadora professionalització i que genere cert efecte d'alienació i l'extensió d'una visió sobre la Societat Musical com una simple organització de serveis . També cal assenyalar que resulta complicat trobar el perfil professional adequat, ja que cal combinar capacitats i habilitats tècniques específiques amb una implicació profunda en la visió de la Societat Musical i inclús seria convenient haver participat en la seua història.

En la següent il·lustració apareix el vector de tensió entre la complexitat / professionalització i la proximitat / amateurisme.

Il·lustració 21. Vector de tensió 1: Complexitat/professionalització vs Proximitat/Amateurisme.

OPORTUNITATS

- Possibilita una gestió més eficient dels recursos disponibles per les Societats Musicals.
- Multiplica les possibilitats d'obtenció de recursos.
- Àmplia notablement les fronteres de possibilitats de l'organització.
- Possibilita a qualsevol la participació en els temes de gestió.
- Simplifica i desburocratza el funcionament de l'organització i l'aproxima al soci/a mitjà.
- Manté l'organització en l'escala que la seua massa social pot suportar adequadament (tant en grandària com en complexitat).

RISCOS

- Risc d'alienació dels interessos i les inquietuds de la massa social.
Genera un estructura amb uns costos fixos més elevats i que pot resultar més fràgil en moments de dificultats.
- El cos tècnic pot "usurpar" la funció d'assenyalar les directrius polítiques que li corresponen a la Junta Directiva.
- Requerix de professionals amb un formació tècnica específica però que al mateix temps entenguen i participen de la visió de la Societat Musical.
- Risc de limitar les possibilitats de la SM simplement per incapacitat de gestionar en contextos cada vegada més complexos.

Vector 2: Especialització musical versus diversificació.

És evident que el cabdell de l'associacionisme musical pivota al voltant de la dimensió musical.

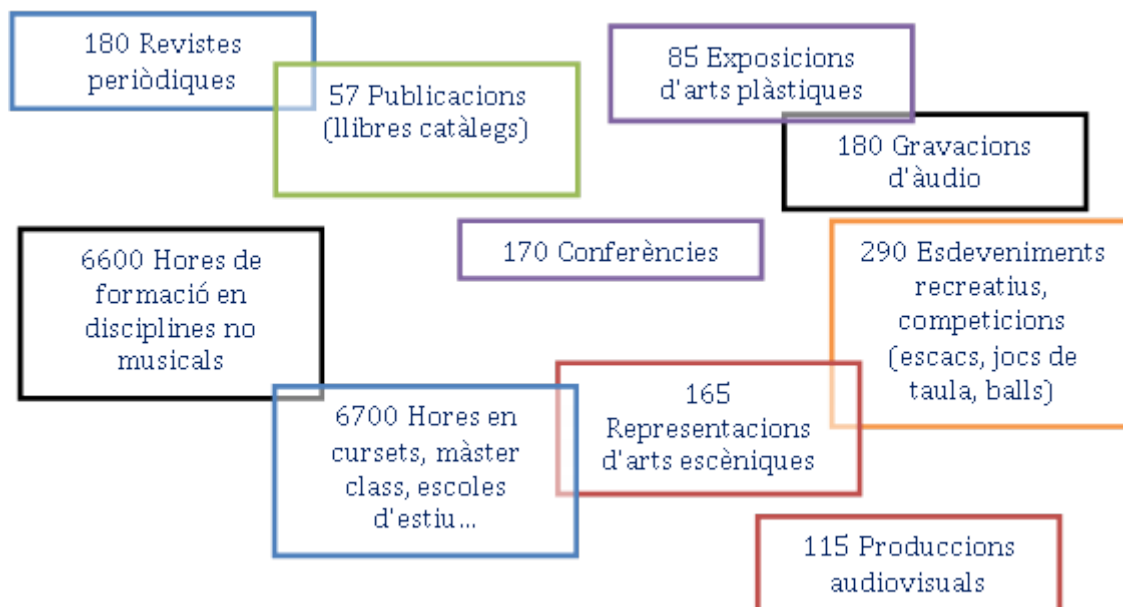
És evident que el cabdell de l'associacionisme musical pivota al voltant de la dimensió musical i com assenyala Elvira Asensi, l'aparició de la Bandes al Segle XIX té a veure amb la demanda de democratització

de la pràctica i el gaudi de la música,

"el fet que l'oci musical poguera ser gaudit per més quantitat de gent promouria la recerca d'indrets que s'adaptaren a aquells que no disposaven de massa Ingressos però que sí tenien temps per a participar-hi . Ens estem referint a la aparició del carrer com a sala d' concerts " (Asensi , 2013),

però també és cert que tant per a) les pròpies potencialitats i interessos diversos de la massa social b) l'existència d'infraestructures que possibiliten la pràctica i la difusió d'altres disciplines artístiques c) el paral·lelisme en les capacitats i recursos per a proveir

Il·lustració 22. Oferta/producció de béns i serveis culturals l'any 2009, per part de les Societats Musicals. (Rausell t'allí, 2010).

formació musical , la veritat és que les Societats Musicals s'han convertit tant en productores com en proveïdores i divulgadores de nombroses disciplines artístiques i inclús al llarg de la seua història han ampliat considerablement el catàleg de productes i serveis musicals en els quals s'implicava. Ja en el treball sobre la dimensió i l'impacte de les Societats Musicals (Rausell, 2010) apareixia amb prou claredat la ingent dimensió i diversificació de l'oferta cultural promoguda per les Societats Musicals.

És evident que les Societats Musicals tenen nombrosos avantatges per a la producció d'altres béns i serveis culturals, a més de comptar amb una xarxa d'infraestructures físiques absolutament capil·laritzades sobre el territori pel que en molts espais l'oferta cultural de les Societats Musicals és pràcticament la principal oferta cultural de determinats territoris. Com Luís Serrano, director de Centre

Artístic Musical de Bétera, al vídeo "Les Societats Musicals com a motor de socialització", afirma:

"la oferta cultural del pueblo donde yo vivo, [la Sociedad Musical] representa más de la mitad, y no estoy hablando solamente de música sino música teatro, etc..."

Davant la qüestió plantejada als participants en el Congrés sobre si era adequada la promoció de diferents disciplines o activitats artístiques, els resultats són els que apareixen en la següent il·lustració.

Il·lustració 23. Pertinència de la promoció d'altres disciplines artístiques.

Les activitats que semblen millor qualificades com a adequades són aquelles relacionades amb la digitalització i amb la gravació musical, és a dir aquelles que continuen dins del domini musical. A partir d'ací pràcticament la totalitat de les propostes es troben en l'escala entre Neutral i Adequada, situant-se en millors posicions les arts escèniques, inclosa la dansa, i en les pitjors consideracions les disciplines relacionades amb les cultures urbanes, les arts plàstiques i el audiovisual.

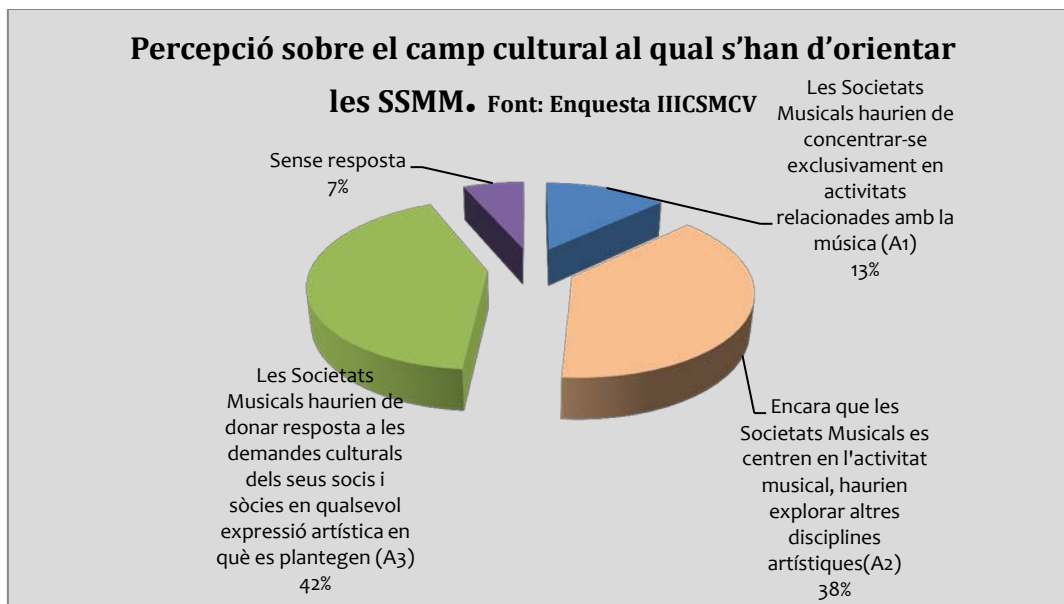
Les activitats que semblen millor qualificades com a adequades són aquelles relacionades amb la digitalització i amb la gravació musical, és a dir aquelles que continuen dins del domini musical.

Davant la pregunta directa sobre l'orientació de les Societats Musicals, només el 13% dels participants en el Congrés considera que les Societats Musicals haurien de concentrar-se exclusivament en activitats relacionades

amb la música. Un 38% considera que encara que es centren en la música haurien d'explorar altres disciplines artístiques o creatives, mentre que una xifra del 42%

considera que les Societats Musicals haurien de donar resposta a les demandes culturals dels seus socis/es en qualsevol expressió artística que es plantegen.

Il·lustració 24. Percepció sobre el camp cultural al qual s'han d'orientar les SSMM.

Les aproximacions sobre l'ampliació dels camps culturals que s'han realitzat a través de les diverses aportacions permeten distingir diverses visions: una més "instrumental" que considera que l'ampliació dels camps culturals pot suposar una via de captació de nous recursos que ajuden a la sostenibilitat de les mateixes, una segona visió que connecta amb la voluntat de reforçar la via identitària i per tant se centra en el patrimoni cultural propi "caldría que les Societats Musicals és manifestaren i promogueren més la cultura, en general, valenciana, defensant la nostra cultura diferenciada d'altres que no tenen res a veure amb la nostra" i finalment una més integradora o holística que

defensa la multidisciplinarietat natural del talent -afirma Rafa Reig- i que propugna una major integració.

Les diferents visions sobre l'ampliació dels camps culturals a les SSMM són la "instrumental", "la identitària" i la "integradora".

"Les Societats Musicals tindrien que estar més connectades i realitzar reunions anuals amb altres

entitats culturals i educatives per tal d' ensenyar i al mateix moment aprendre d' elles ja que podem tindre molts nexes d' unió i problemes en comú i podríem donar solució de forma conjunta..."

Al marge de la consideració sobre quins camps culturals han de cobrir les Societats Musicals, de manera genèrica es percep certa desconexió entre l'associacionisme musical i la resta de les expressions culturals valencianes. Així, quasi un 60% dels participants en les enquestes considera que les SSMM estan només parcialment connectades a la resta de les expressions culturals valencianes.

Il·lustració 25. Vector de tensió 2: Especialització musical versus diversificació en altres camps culturals.

OPORTUNITATS

• Possibilita un major grau d'excel·lència donat el know-how i les infraestructures disponibles per al camp de la música. • Respon a una demanda que mostra una elevada valoració de la formació musical, connectant amb les possibilitats de professionalització. • Permet concentrar-se en l'expansió del propi camp musical (formació d'adults, musicoteràpia, tècniques de producció digital...).	• Aprofitament sense costos excessius del coneixement i les infraestructures disponibles. • Possibilitats de diversificar l'origen dels ingressos. • Increment de les potencialitats creatives derivades de les fertilitzacions creuades de les diferents disciplines.

RISCOS

• Desconnexió d'altres manifestacions culturals molt dinàmiques en termes d'innovació.	• Risc de perdre la identitat essencial de l'associacionisme musical. • Obliga a "competir" en camps on es compta amb poca experiència.

Vector 3: La gravitació del local versus l'atracció del global.

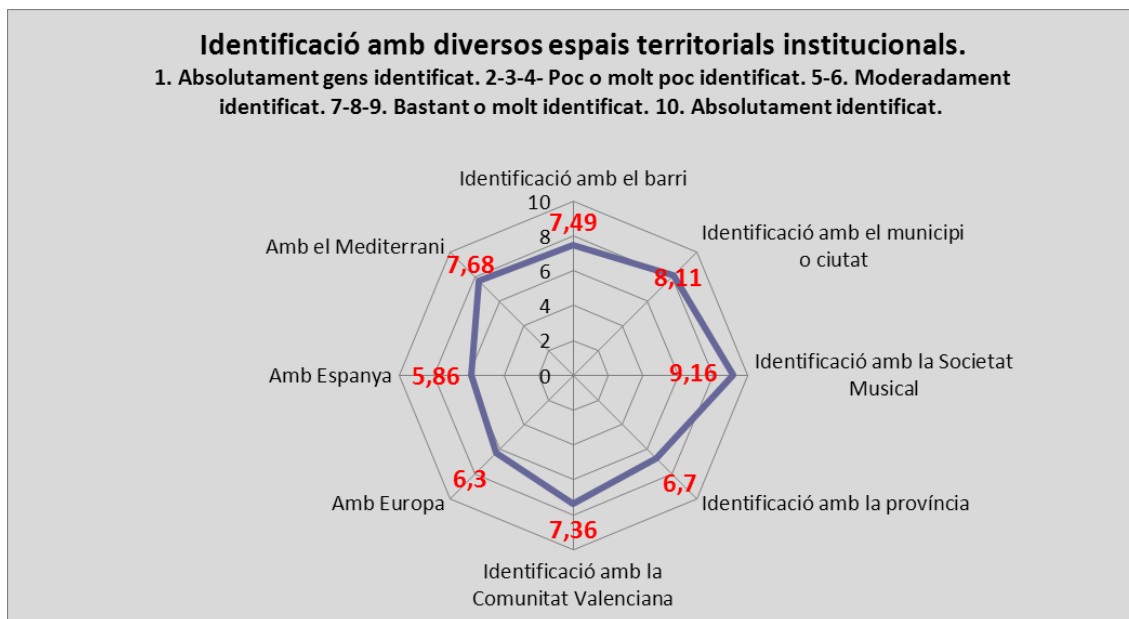
Un dels elements definitoris de les Societats Musicals és la seua estreta relació amb la dimensió territorial local. L'associacionisme musical des del seu origen establí estretes connexions amb la realitat espacial que l'envolta, de manera que el casino/

Les Societats Musicals són potents generadores d'identitat i estos processos d'identificació s'arrosseguen especialment a la dimensió local.

espai social es convertix en proveïdor de serveis de recreació per als veïns/ socis de la Comunitat, el centre musical ofereix les seues aules, essencialment per a escolars del municipi/barri i les agrupacions musicals es

convertixen en proveïdores musicals per a l'església i les festes locals. Més encara, pràcticament totes les Societats Musicals contenen en el seu nom el nom o el gentilici de barri/ localitat on s'ubiquen. És a dir tots els aspectes de les activitats graviten al voltant de la dimensió del local. Esta circumstància fa que les Societats Musicals siguen potents generadors d'identitat i estos processos d'identificació s'arrosseguen especialment a la dimensió local.

II-lustració 26. Grau d'identificació amb diverses dimensions territorials.

Tal com mostra la il·lustració anterior, és evident que el primer i més poderós element d'identificació el constituïx la pròpia Societat Musical, però tot seguit apareix el local identificat al municipi o el barri. És per això que les Societats Musicals carreguen amb una enorme responsabilitat en la seua relació amb la Comunitat, especialment en estos moments en què altres institucions que participaven en els processos de cohesió social dels territoris mostren menor grau de resiliència que el que estan mostrant les SSMM. Les Societats Musicals tenen per tant un llarg recorregut per a reforçar les seues relacions i les seues connexions amb els agents locals, ja siga el sistema educatiu, les associacions veïnals, l'associacionisme al voltant de la dimensió festiva i cultural, el propi sistema polític o l'Església Catòlica. Les Societats Musicals poden reforçar la seua competitivitat social recuperant i/o guanyant protagonisme en l'ecosistema social local.

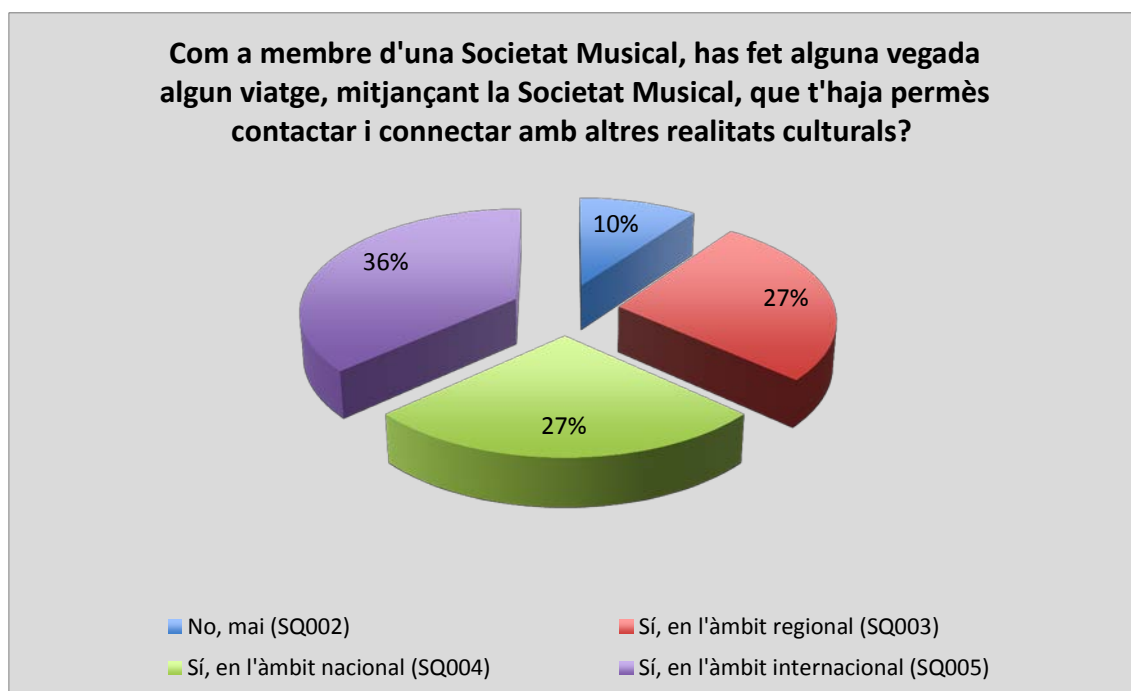
Al costat d'esta constant, però, les Societats Musicals mostren també processos d'identificació a espais que podríem considerar globals com Europa -en un moment on Europa, per altres circumstàncies, no té excessiva bona premsa- o el concepte, més simbòlic que territorial del "Mediterrani", que té a veure amb un determinat estil de vida.

En una escala de l'1 al 10 la identificació de la Societat Musical, aconsegueix un valor mitjà de 9,16.

Al costat d'estes dimensions d'identificació també cal tenir en compte que les pròpies Societats Musicals constitueixen un vehicle de connexió dels mateixos socis/ músics

amb la realitat global. Resulta sorprenent que més d'un 90% dels que contesten l'enquesta declaren que han realitzat un viatge amb la Societat Musical que els ha permès establir contactes amb altres realitats i altres cultures, mentre que quasi el 36% declaren que estos contactes s'han realitzat en una dimensió internacional.

Il·lustració 27. Connexions amb altres realitats culturals.

Cal destacar que les Societats Musicals, al articular-se al voltant de la música tenen un notable avantatge en els processos de connexió amb la dimensió global, ja que la música constitueix un llenguatge universal, i en este sentit s'expressa Cristina Quílez quan destaca que:

“Quizás las Sociedades Musicales todavía no somos conscientes de la riqueza que puede suponer a nivel artístico y también humano el intercambio cultural con otros países que comparten nuestras inquietudes culturales. Habrá que explorar nuevos caminos.”

Esta dimensió universal queda prou evident amb la participació en festivals internacionals en llocs tan remots com Corea, tal com explica Maite Agulles, de l'Agrupació Artística Musical de Dénia. Ella destaca que en principi qualsevol Societat Musical compta amb la potencialitat per implicar-se en projectes d'esta envergadura, ara sí, amb molta voluntat i amb molta feina.

Un dels participants amb comentaris oberts en els qüestionaris, destaca que la voluntat d'establir relacions i connectar amb la realitat global requerix d'una planificació, d'una definició d'objectius, és a dir, d'un pla estratègic de l'entitat i per descomptat en la seua execució es requerixen coneixements i assessoraments professionals. No es pot aconseguir un bon fi sol des de la bona voluntat, es requerixen coneixements i informació elaborada.

La cooperació cultural és un dels camps que s'ha explorat en els últims anys. Les constatades externalitats positives de l'existència de les Societats Musicals en les seues tres dimensions; recreativa, formativa i de serveis musicals, convertix el fenomen musical valencià en una excel·lent mostra de "bona pràctica" que permet

La cooperació cultural és un dels camps que s'ha explorat en els últims anys.

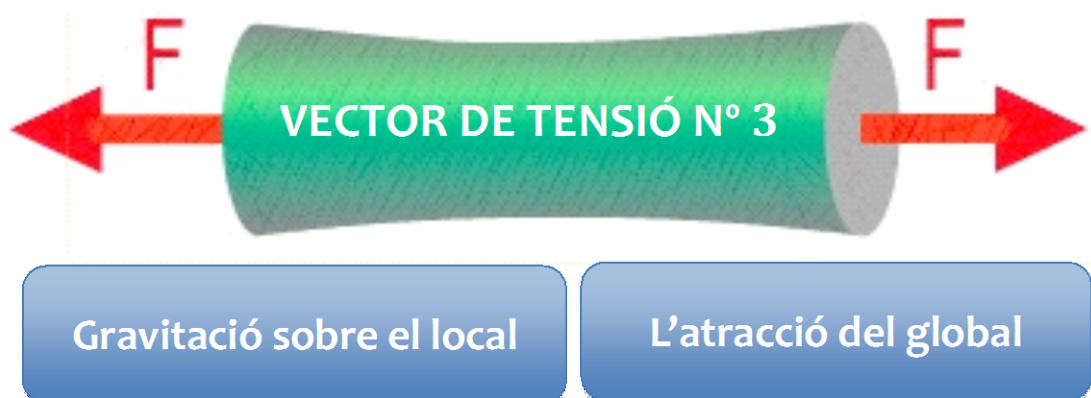
una interlocució legitimada amb governs d'altres espais que desitgen utilitzar la música i la formació musical com a ferramenta de transformació social.

Estos processos encara que han estat iniciats per les activitats aïllades d'algunes Societats Musicals, s'han convertit en l'últim quinquenni en un projecte assumit per la pròpia FSMCV. Els atributs que fan del fenomen de l'associacionisme musical una "experiència transferible" tenen a veure amb el seu volum, el seu model organitzatiu i la seua història, i cada vegada és major la proporció de la presència dels autors valencians en el repertori del moviment bandístic internacional, especialment a Iberoamèrica.

Així fins ara els principals focus d'atenció en l'àmbit de la internacionalització se centren en Amèrica Llatina, a través de la cooperació cultural i els projectes europeus més centrats en aspectes de col·laboració sobre la formació musical, la formació permanent, etc ...

Encara que en general estos processos d'internacionalització, que en este moment lidera la pròpia Federació, són vistos amb empatia per una part important del moviment associatiu, també és cert que, encara que no explícitament, hi ha una crítica soterrada a este procés que per a alguns implica cert malbaratament de recursos i atenció en un moment de greus dificultats per a l'associacionisme musical.

Il·lustració 28. Vector de tensió 3: La gravitació del local versus l'atracció del global.

OPORTUNITATS

- Permet reforçar un dels elements essencials en la participació en l'associacionisme musical que és la identitat.
- Centrar-se en el local i el proper possibilita la capacitat efectiva de transformació de la realitat inclús a xicoteta escala.
- No requereix d'habilitats ni capacitats complexes.
- Pot constituir la base d'una reconstrucció amable i reeixida de la societat valenciana.
- Des del punt de vista del finançament, els projectes de cooperació o europeus són, en estos moments, una de les escasses fonts potencials per captar recursos públics.
- Les connexions amb allò global faciliten i promouen la innovació, la recerca de noves oportunitats, noves tendències i noves solucions.

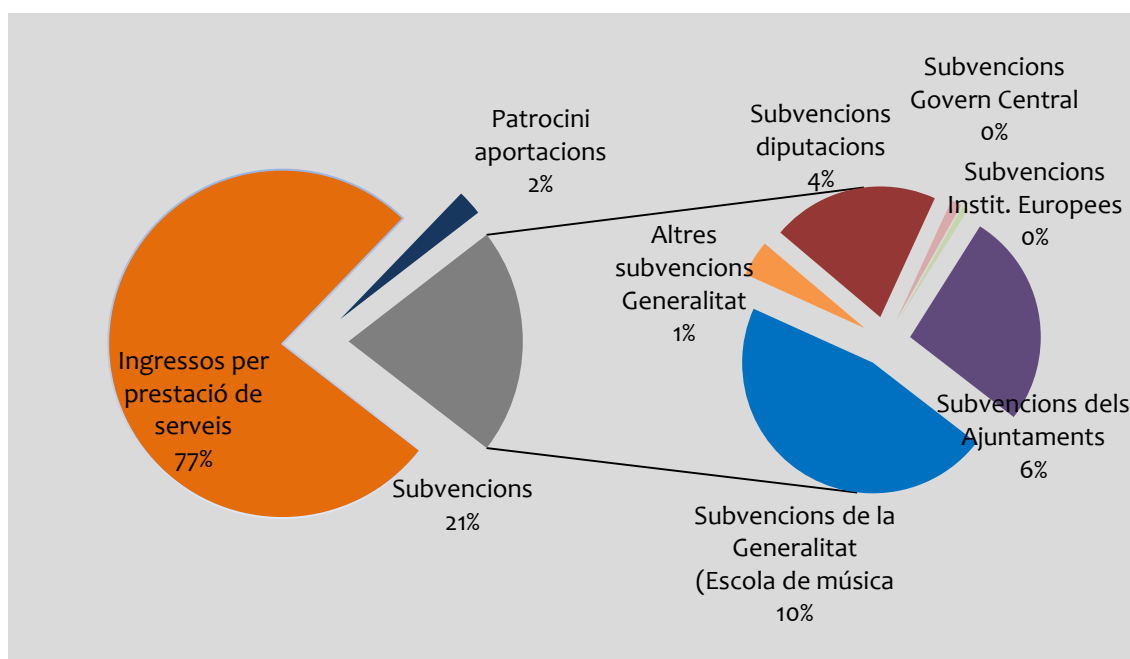
RISCOS

- Es corre el risc d'aïllar-se de noves propostes i anquilosar-se en repetició de fórmules.
- Potser l'excessiu accent sobre les especificitats locals limite la diversitat de formes expressives, models educatius o pràctiques recreatives.
- Requerix d'elevats nivells de capacitat i formatius i pot provocar frustració en aquells que queden exclosos del global.
- També pot provocar actituds escapistes front a les necessitats i demandes més perennes de l'entorn pròxim.

Vector 4: Centralitat social i subvencions versus autonomia i diversificació i ampliació dels recursos propis.

Una altra de les tensions que cal resoldre és el paper que se li va exigir a les administracions públiques en l'àmbit del finançament. Com hem comprovat en diferents estudis la principal font d'aportació de recursos a les Societats Musicals prové de les aportacions dels propis membres de la masses social o per les rendes obtingudes per la prestació de serveis. D'acord amb les dades del 2009, que són les últimes disponibles, només el 21% dels recursos prové de l'aportació de subvencions del sector públic.

II·lustració 29. Distribució dels ingressos de les Societats Musicals. 2009.

El que sí que resulta cert és que entre 2009 i 2013 es viu en una mena de moratòria respecte a les exigències que el moviment associatiu musical reclama al govern regional.

El que sí que resulta cert és que entre 2009 i 2013 es viu en una mena de moratòria respecte a les exigències que el moviment associatiu musical reclama al govern regional.

El col·lectiu, amb un finançament de 6,4 milions, està un 60% per davall de l'objectiu que es va plasmar en unes esmenes que va presentar el 2009 (15,7 milions) i que es va ajornar per la crisi econòmica fins al 2014, any en què la

FSMVCV espera dels pressupostos del Consell un suport ferm d'acord amb l'impacte social que genera.

És evident, que tenint en compte els nombrosos efectes externs generats, des de qualsevol anàlisi econòmic teòric sobre el paper de l'Estat, a les SSMM els correspondria una aportació considerable dels recursos col·lectius. Més encara si considerem que ens situem en un context territorial on una Llei de la Música declara que:

“la música en les seues múltiples formes i manifestacions és una de les arts més cultivades a la Comunitat Valenciana, forma part de la seua cultura i és una de les arts que més l'identifica com a poble.”

La complexitat, multiplicitat i densitat del fenomen musical a la nostra terra exigix i postula una llei valenciana de la música que fomenti, coordine, impulse i desenvolupe esta rica realitat des d'una política global i integradora, no hi ha cap dubte sobre la responsabilitat del Govern Regional en el suport i activació de l'ecosistema sociomusical. Les discussions poden situar-se en el quant i en el com, però no en la responsabilitat. Bàsicament podem trobar tres arguments a partir dels quals reclamar la participació del finançament públic en el funcionament de les Societats Musicals i cadascun d'ells implica perspectives diferents, si bé que es pot combinar:

- Finançament des d'una perspectiva de manteniment i conservació del conjunt del patrimoni material i immaterial vinculat a les Societats Musicals i que constituïx una part essencial de la identitat valenciana, tal com recull la Llei de la Música i nombroses declaracions manifestades per tot l'arc polític valencià (com es pot comprovar en els vídeos presentats a la pàgina del Congrés). Esta consideració és potser el consens polític més ampli de la Societat Valenciana en un camp com el cultural en què es manifesten notables tensions (història, llengua, símbols, etc...).

La financiación pública del asociacionismo musical puede reclamarse desde la perspectiva de la protección del patrimonio común, la provisión de una densa red de escuelas musicales o los numerosos efectos externos.

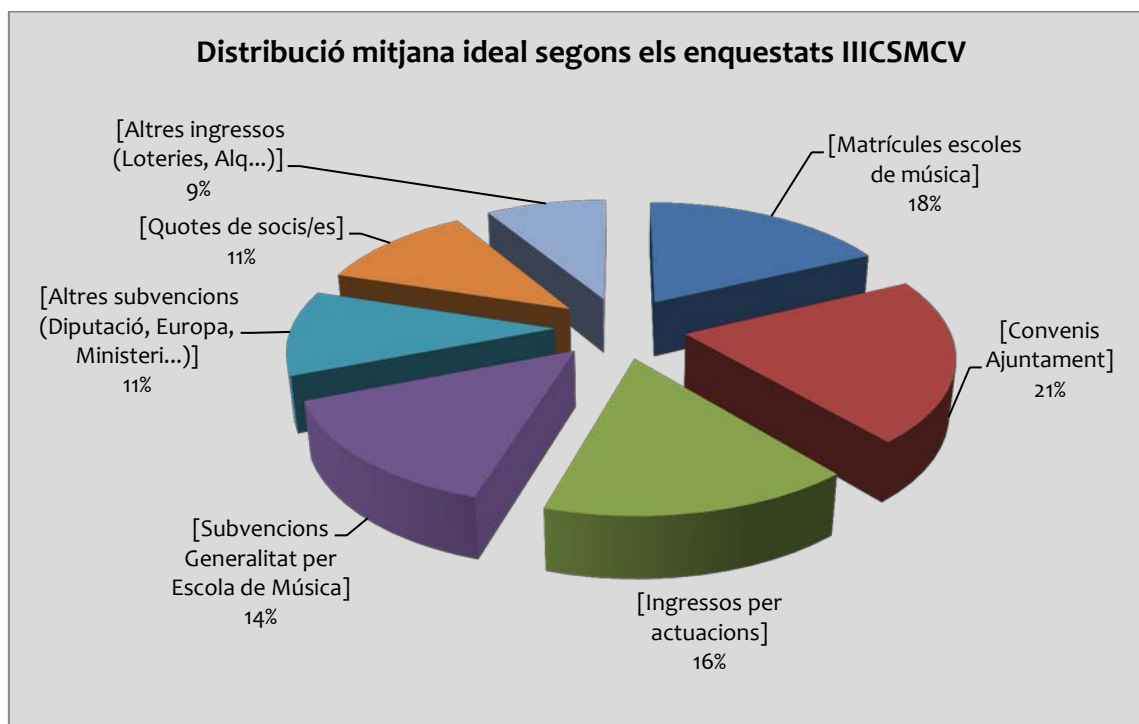
- Finançament derivat per l'assumpció de responsabilitats en l'àmbit de la formació musical i que els corresponen amb claredat a ser “proveïdes” per la Generalitat Valenciana. L'associacionisme musical oferix una extensa xarxa, absolutament capil·laritzada sobre el territori, de punts de formació musical, que satisfan els drets culturals dels valencians i valencianes i que en cas d'haver de ser coberts pels pressupostos suposarien una quantitat molt elevada. En este sentit la societat civil proveïx un conjunt de serveis que suposen un estalvi considerable a la provisió pública. A tot això cal afegir-hi la ingent oferta cultural que també es deriva de l'existència de l'associacionisme musical.
- Finalment cal tindre en compte molts altres efectes externs, tal com hem assenyalat en el punt 4, que justificarien el finançament públic com que les Societats Musicals constituïxen una extensa antena de detecció de talent, d'inici de la seua posada en valor i de posada a punt per a la seua professionalització. També assenyalar el seu potencial d'activació sobre el conjunt de la comunitat creativa i sobre la innovació i els seus constatables impactes econòmics pel seu efecte arrossegament i espenta sobre nombroses activitats com la fabricació, la reparació i la comercialització d'instruments, l'edició musical, el transport, les assegurances. Estem parlant de quasi 550 unitats d'activitat que generen efectes directes, indirectes i induïts sobre la realitat socioeconòmica valenciana.

Reclamar la participació del finançament públic implica reclamar el reconeixement d'una major centralitat social i en conseqüència negociar amb els interlocutors públics quins ha de ser i en quin grau les funcions de les Societats Musicals, establint

certa relació de subordinació en el millor dels casos a la lògica de les polítiques públiques i en el pitjor a les estratègies d'instrumentalització per part del partit que en cada moment o territori té el poder. Per contra, ampliar la proporció dels recursos propis pot significar un major risc des del punt de vista de l'estabilitat financera, però també atorga uns majors graus de llibertat i autonomia i allibera al moviment de sotmetre's a dinàmiques externes.

El model ideal expressat pels participants en el III Congrés de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana defensa una estructura bastant diversificada en la qual les aportacions de la Generalitat per a les escoles de música suposen un 14% de total dels ingressos, altres subvencions 11% dels ingressos i els convenis amb els ajuntaments, incloent les prestacions de serveis corresponents suposarien un 21% dels ingressos.

Il·lustració 30. Distribució mitjana ideal segons els participants en el IIICSMCV.

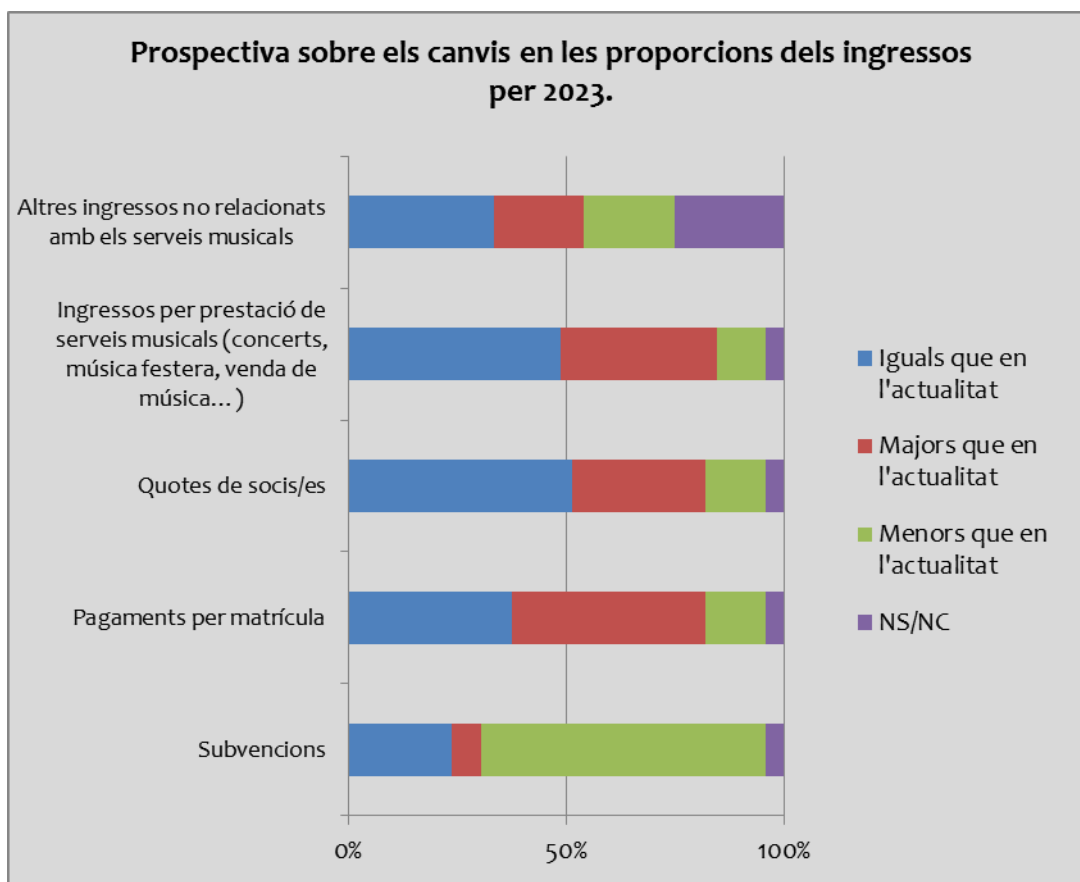

Esta situació ideal correspondria a una aportació més gran que l'actual en el cas de les subvencions, encara que els participants tenen una altra percepció de com es van a modificar l'estructura dels ingressos en el futur. Davant la pregunta sobre quina serà la variació de

En una situació ideal els participants reclamen una participació de les subvencions del 25% del total dels ingressos.

la proporcions en cadascuna de les fonts d'ingressos, els participants en els qüestionaris del III Congrés, consideren amb una contundent majoria que les subvencions seran menors que en l'actualitat, que els ingressos per matrícules seran majors en l'actualitat, mentre que la proporció dels quotes dels socis i els ingressos per prestació de serveis musicals, segons l'opinió majoritària es mantindran com estan. Queda molt menys definida i dispersa l'opinió sobre "altres ingressos no relacionats amb els serveis musicals."

Il·lustració 31. Prospectiva sobre els canvis en les proporcions dels ingressos per 2023.

Val a dir que els comentaris lliures sobre el finançament de les SSMM han estat els més nombrosos, i majoritàriament defensen l'ampliació del grau d'autonomia de les SSMM reduint la seua dependència de les administracions.

Val a dir que els comentaris lliures sobre el finançament de les SSMM han estat els més nombrosos, i majoritàriament defensen l'ampliació del grau d'autonomia de les SSMM reduint la seua dependència de les administracions. Recollint alguns comentaris en este sentit, alguns d'ells

reclamen des de la perspectiva històrica, el sacrificat comportament dels protagonistes anteriors en l'associacionisme musical:

“Hem de caminar cap a l'autogestió, no hi ha més remei i és el que toca. Pràcticament sempre ha sigut així, els grans edificis socials de les Societats Musicals es construïren a cabàs i lligó amb l'esforç desinteressat dels socis. I ara no s'arregla un vàter si no hi ha subvenció? A voltes pense que hauríem de tindre vergonya de segons quines queixes tenint en compte en quines condicions i amb quina quantitat de treball van eixir avant els nostres predecessors”.

També sense cap tipus de referència històrica, alguns apelen a la necessitat de no dependre de les decisions de l'administració pública:

“La financiación de nuestras sociedades debe caminar hacia la autofinanciación, no depender tanto de las entidades públicas si no queremos vernos en situaciones como la actual, donde muchas Sociedades su presupuesto estaba en su gran mayoría aportado por entes públicos.”

“Les entitats musicals devem ser autosuficients, no dependre del pessebre de la administració, per que així perdem llibertat i estem a toc de corneta del primer il·luminat encorbat que pensa una idea. Per exemple els concerts en la Ciutat de les Ciències, la Generalitat no té diners per a mantindre una mega estructura cultural mal pensada i pitjor executada i tira mà de les bandes de música per a cobrir

l'expedient, amb la excusa de les subvencions que ens dona. Lo dit devem buscar la financiació per els nostres mitjans es a dir a partir de les nostres actuacions [...]”

I finalment algun altre conjunt d'intervencions apel·la a la sostenibilitat des de criteris empresarials o de privatització amb els riscos d'estos processos inclosos:

“Les societats han de pasar a ser gestionades com empreses, sense subvencions”

“Jo el que pense és, que tot el paradigma actual ens porta a una major privatització de les nostres escoles de música, i a que el públic seguidor d'este moviment musical, tinga que pagar per l'assistència a concerts, i més per la educació musical. Açò crec que portara a la desaparició d'algunes Societats Musicals, amb la qual cosa es perdrà la proximitat d'accés a la cultura.”

Encara que també és habitual que les manifestacions evidencien la inequívoca responsabilitat del sector públic en el finançament de les Societats Musicals. Com assenyala Vicente Boscá (entre d'altres):

“Sí, molt bonic i...? Com és possible que la nostra Comunitat Autònoma tinga aquestos números i no existisca cap força per a recordar-los a qui ens governen que açò no es pot aguantar més? Molta terra de la música i després estem veient com escoles de música i Societats Musicals estan plantejant-se tancar les portes perquè no poden ni pagar els mestres. On està el nostre govern autonòmic?”

Il·lustració 32: Vector de tensió 4: Centralitat social i subvencions versus autonomia i diversificació i ampliació dels recursos propis.

OPORTUNITATS

- Atorga estabilitat pressupostària a les Societats Musicals.
- Situa l'associacionisme musical en el lloc central que li correspon d'acord a les declaracions de tots els representants polítics.
- Implica un major grau de responsabilitat davant de la comunitat i en conseqüència força a una major transparència, participació, eficiència i eficàcia.

- Dota d'autonomia i amplia els graus de llibertat de les SSMM.
- Incentiva l'exploració d'altres fonts d'ingressos, algunes de les quals podrien ser molt fructíferes (drets d'executants, merchandising, enregistraments musicals, posada en valor de les infraestructures disponibles, formació d'adults).

RISCOS

- Pot sotmetre la dinàmica de les Societats Musicals a lògiques externes, reduint l'autonomia.
- Pot acabar establint relacions de dependència.

- Requerix d'elevats nivells de capacitat i professionalització.
- Implica més riscos financers.

Vector 5: De la dinàmica de la música com a servei a l'univers festiu a la lògica dels certàmens.

Considerant que la pràctica de la música i la seua difusió és un dels elements centrals de l'activitat musical, resulta fàcil detectar que existixen dues dinàmiques bàsiques en els mecanismes que incentiven l'excel·lència musical i que poden explicar, per a un profà, els esforços, les hores de dedicació i els sacrificis així com també entendre quins són els mecanismes de recompensa. Encara a risc de simplificar podem trobar dos tipus de mecanismes essencials:

- La música com a element de sociabilitat. El primer procés el podem identificar en el paper de la música com a element indispensable i estructurant de l'univers festiu valencià. Moros i Cristians, Falles, Fogueres, són rituals col·lectius on la música de banda juga un paper central. És per això que part de la pervivència i sostenibilitat del món associatiu musical es deu a la permanent demanda de serveis de música de banda per cobrir les necessitats del món festiu. Les recompenses en este model combinen els efectes de la socialització festiva i la transició al món per part dels membres

Per a explicar els mecanismes bàsics de recompensa per a explicar les hores dedicades a la recerca de l'excel·lència musical, cal pensar en els dos sistemes bàsics: certàmens i música festiva.

més joves de les bandes, amb les recompenses monetàries a partir de les gratificacions. Les implicacions en l'àmbit musical impliquen potser un menor grau d'excel·lència. Però per altra banda, especialment en el cas de la

"música de Moros i Cristians" ha provocat la consolidació d'un gènere específic i absolutament singular a nivell global. Malgrat tot això encara es pot considerar a la música de moros i cristians més com "un objecte d'ús" -és a dir que es definix per la seua funcionalitat- que un objecte artístic, -és a dir que es definix pel seu nivell i contingut creatiu, i pels seus impactes estètic, cognitiu o espirituals-.

- D'altra banda podem identificar en els certàmens competitiu altres elements, que a partir de la competitivitat entre bandes servix d'esperó per a la persecució de l'excel·lència musical i marca les dinàmiques de l'organització de la pràctica musical per part dels músics, i el repertori. Els certàmens se celebren des de finals del segle XIX (1886) i tal com ens explica el responsable del Certamen Internacional de València, a la Comunitat Valenciana se celebren entre 12 i 15 certàmens. Els certàmens no només servixen per exercir de revulsiu en la preparació, sinó que servixen d'element galvanitzador de la cohesió social i són un dels elements principals per mantenir vius els contactes amb els músics professionals que havent-se iniciat musicalment a les Societats Musicals desenvolupen la seua carrera professional a l'exterior. És per això que els certàmens servixen d'àncores efectives i afectives. Els riscos apareixen quan aspectes procedimentals i

disputes sobre els resultats concentren moltíssims esforços i atenció per part de l'associacionisme musical. Tal com assenyala Manuel Esbrí:

“els certàmens tenen que, evolucionar però per desgracia pense que n'hi ha molts que no ho fan i això està provocant que es queden antiquats i obsolets. Pense que eixa evolució la tenen que fer els organitzadors dels mateixos, però si això no es produïx tindria que ser la Federació qui tinguera que al menys aconsellar o advertir que si no evolucionen es suposa que aviat deixaran de participar moltes Societats Musicals federades en eixos certàmens. Podríem dir que s'està donant un altre servei a l'associat i moltes vegades fins i tot són moltes les demandes per part de les Societats Musicals, de que la Federació intervinga en els certàmens ens aquests aspectes, a part de passar control de plantilles”.

Il·lustració 33. Vector de tensió 5: La música com a servei a l'univers festiu versus la lògica dels certàmens competitius.

La música com a servei a l'univers festiu

La lògica dels certàmens competitius

OPORTUNITATS

• Estableix una relació entre les Societats Musicals i el seu entorn. • La demanda de música festera garanteix en gran part la pervivència de les Societats Musicals, així com genera una demanda potent en l'àmbit de la composició. • Ha estat capaç de provocar l'existència d'un gènere musical autènticament valencià i que en alguns casos ha mostrat projecció global.	• Articula i dona sentit a la dinàmica del funcionament de moltes Societats Musicals. • Suposa un excel·lent incentiu per a la millora dels nivells musicals i resulta una galvanitzador de la cohesió social dins de cada SM.

RISCOS

• Pot convertir les SSMM en meres proveïdores de serveis que bàsicament busquen la recompensa monetària. • Cal anar amb compte amb la relaxació del nivell d'exce·l·lència musical.	- Es tracta d'un fenomen que "cala poc" a l'exterior de les Societats Musicals. - Cal anar amb compte perquè no derive en una simple justa esportiva que s'enreda en permanents disputes sobre la neteja i la justícia dels enfrontaments.

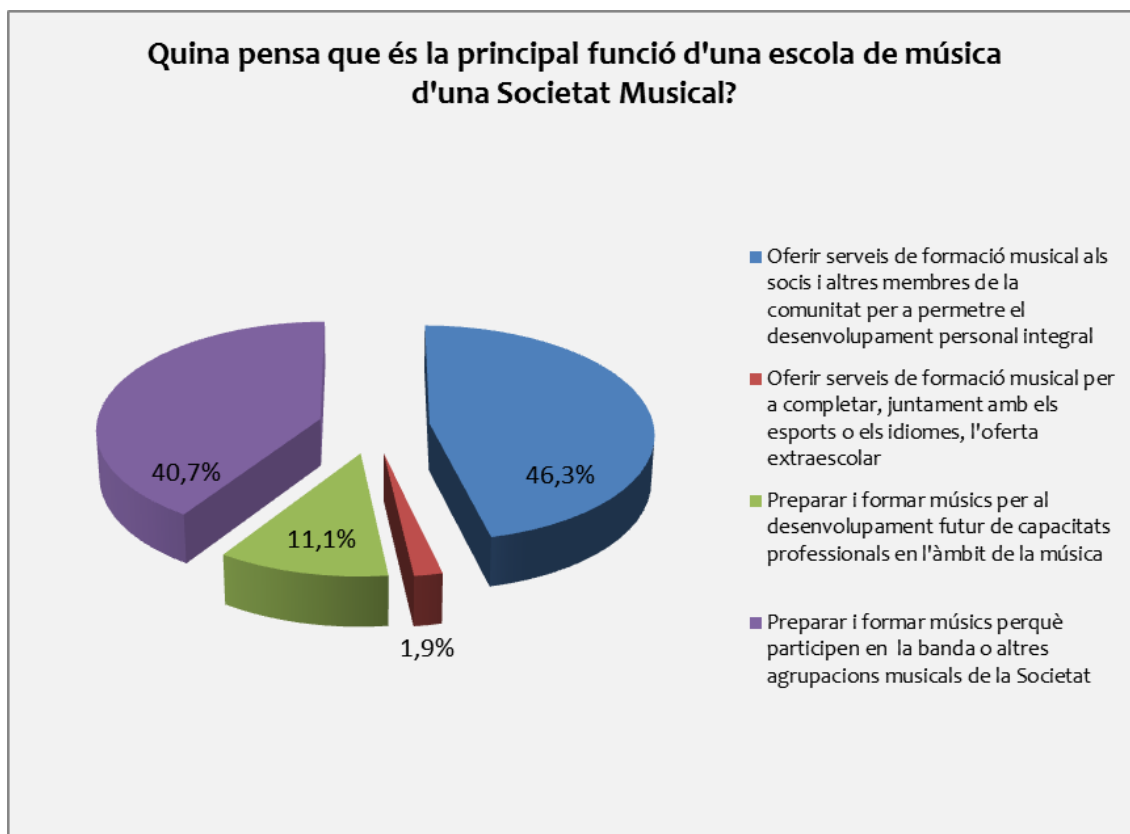
Vector 6: Formació musical d'iniciació a la professionalització versus models flexibles i orientats a la formació permanent.

La formació musical és un aspecte nuclear de les Societats. El 75% dels participants en el Congrés està completament d'acord amb esta afirmació.

La formació musical és un aspecte nuclear de les Societats. El 75% dels participants en el Congrés està completament d'acord amb esta afirmació.

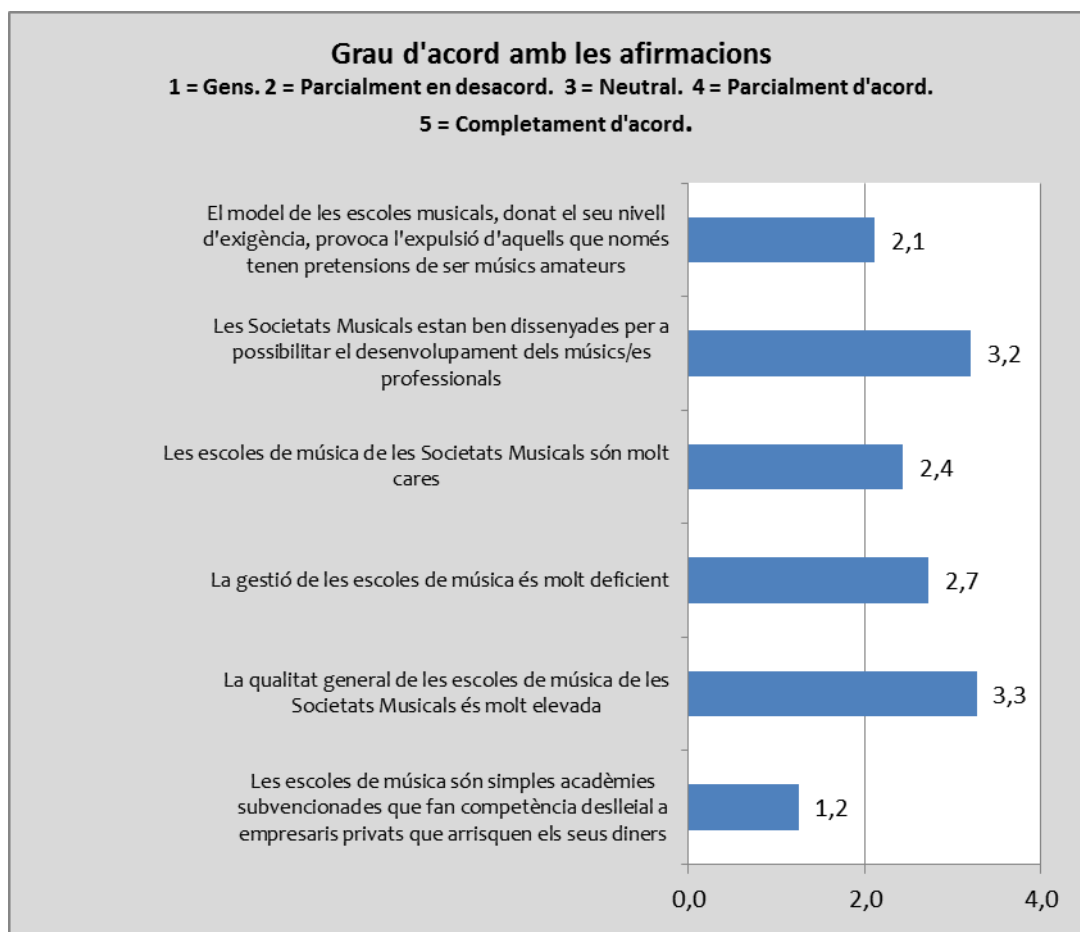
Les funcions principals de les escoles de música queden dividides bàsicament entre els que pensen que del que tracta és de nodrir músics per a la banda i aquells que pensen que han de servir per a possibilitar el desenvolupament integral de les persones. Només un 10% considera que la funció ha de ser primordialment professionalitzant.

Il·lustració 34. Percepció sobre quina ha de ser la principal funció d'una escola de música en una SM.

No hi ha dubte que el model educatiu desenvolupat fins este moment pot considerar-se un model d'èxit, tal com assenyala Manuel Tomás en el seu vídeo, ja que les evidències mostren que ha aconseguit fonamentar un ecosistema musical que combina la dimensió formativa prèvia a la professionalització generant músics amb qualitat reconeguda, al mateix temps que ha proveït una àmplia quantitat de músics amateurs que ara nodriren els planters de les agrupacions musicals de les Societats Musicals.

Il·lustració 35. Grau d'acord respecte a algunes apreciacions sobre les escoles de música de les SSMM.

Segons la percepció dels participants en el Congrés, ni el model expulsa els que tenen meres pretensions d'aficionat així que com tampoc resulten molt rotunds en la consideració que estiguen ben dissenyades per al desenvolupament dels músics professionals. La qualitat sí que és recollida de manera que supera lleugerament el posicionament neutral, però tampoc estan d'acord que ni són cares ni de gestió deficient.

Així i tot no cal deixar de reconèixer que es tracta d'una proposta formativa relativament conservadora i rígida i que atorga poc espai a la innovació de la didàctica. El repte de les Societats Musicals consisteix en la presentació d'un model

El repte de les Societats Musicals consisteix en la presentació d'un model diferenciat, que si bé possibilita la connexió a la passarel·la professionalitzant, el seu objectiu principal se centra a satisfer la demanda dels músics aficionats.

diferenciat, que si bé possibilita la connexió a la passarel·la professionalitzant, el seu objectiu principal es centra en satisfer la demanda dels músics aficionats. Es tractaria per tant d'articular sistemes educatius amb totes les seues implicacions, didàctiques, organitzatives i de praxi docent orientades a

la posada en valor de practicant aficionat. La funcionalitat, per tant, de les Societats Musicals se centra en trobar els mecanismes per activar el potencial del desenvolupament integral de la ciutadania que es vullga manifestar a través de l'expressió musical. Esta perspectiva requerix una elevada capacitat d'adaptació i individualització de les propostes per a integrar practicants amb diverses

expectatives, capacitats i disponibilitats. La perspectiva per tant ha de girar des de les operatives de la iniciació a la formació reglada i a les lògiques de la formació permanent al llarg del cicle vital i en conseqüència canviar l'indicador de l'excel·lència pel de la persistència i la sociabilitat.

Tot i això resulta cert que una part important de la demanda musical orientada a les Societats Musicals, reclama amb insistència el reforçament de la dimensió professionalitzant, i l'aproximació de col·lectius aliens al món associatiu es materialitza seguint esta connexió amb la passarel·la de la professionalització. És per això que resulta necessari que les Societats Musicals manifesten quina és la seua missió i la seua visió en l'àmbit formatiu.

Cal dir, que en estos moments, esta dicotomia que plantejem, s'ha resolt normativament amb l'aprovació del Decret de 9 de juliol pel qual es regulen les escoles de música de la Comunitat Valenciana en el que queda meridianament clar que l'objectiu professionalitzant és derivat.

Val a dir, que a hores d'ara, esta dicotomia que plantejem, s'ha resolt normativament amb l'aprovació del Decret de 9 de juliol pel qual es regulen les escoles de música de la Comunitat Valenciana en el que queda meridianament clar que l'objectiu professionalitzant és derivat i així en el seu preàmbul s'afirma que:

"sent les escoles de música centres formatius la finalitat és oferir una formació pràctica en música, no queda exclòs l'objectiu de despertar l'interès professional i proporcionar una formació més profunda a aquells alumnes que, per la seua capacitat i interès, tinguen condicions i voluntat d'accedir a estudis reglats."

Perfectament clara queda la intencionalitat quan en el seu article 5, com bé afirma el reputat especialista Remigi Morant s'amplien notablement els objectius que apareixien en la Llei de la Música d' 1988.

Estos son:

1. Atendre l'àmplia demanda de cultura musical pràctica amb la finalitat de despertar vocacions i aptituds que desemboquen en una integració posterior en les agrupacions de les Societats Musicals, si és el cas.
2. Fomentar, des de la infància i al llarg de la vida, el coneixement, la pràctica i apreciació de la música.
3. Impartir els aspectes teòrics mínims imprescindibles per a una concepció més global del fet musical.
4. Proporcionar i promoure un ensenyament musical complementari a la pràctica musical.
5. Oferir ensenyament de música als alumnes sense límit d'edat.
6. Oferir ensenyament especialitzat de totes les tendències musicals i de tots els instruments, amb especial atenció a les pròpies de la música popular i tradicional valenciana.
7. Adequar la programació de l'ensenyament als interessos, dedicació i ritme d'aprenentatge de l'alumnat.
8. Potenciar el gust per l'audició de tot tipus d'estils musicals i desenvolupar l'esperit crític de l'alumnat.

9. Potenciar la renovació metodològica de l'ensenyament musical impulsant el desenvolupament de la creativitat i la pràctica musical en grup.
10. Impulsar la innovació educativa i el desenvolupament tecnològic a les escoles de música regulades en este decret.
11. Fomentar en l'alumnat l'interès per a la participació en agrupacions vocals i instrumentals.
12. Orientar i proporcionar la formació adequada a aquells alumnes que per la seua capacitat, talent especial i interès, tinguen aptituds i voluntat d'accedir a estudis reglats de caràcter professional.
13. Recollir, sistematitzar i difondre les tradicions musicals locals i comarcals.
14. Col·laborar i realitzar intercanvis d'experiències amb escoles de música i altres centres educatius d'àmbits geogràfics nacionals i internacionals.

Falta per comprovar si esta filosofia que deriva del decret s'instal·la definitivament a les praxis formatives de les escoles de música de les Societats Musicals.

La dificultat més important com assenyalen molts membres coneixedors de la realitat en l'exercici de les escoles de música és que este decret no assumix cap compromís financer. Com assenyala Manuel Esbrí:

"Però desgraciadament esta exposició no es pot portar enlloc si no té un finançament adequat per part de l'administració pública. Els polítics es vanaglorien parlant de la tasca i la gran importància que la música té per a la societat, però els fets demostren tot el contrari"

Finalment no cal oblidar que també les escoles de música constituïxen una de les fonts més importants d'ingressos. Un dels participants assenyala que:

"Las escuelas de música de las SSMM son una fortaleza que debemos saber trasladar a la población y a la vez ser conscientes que son una puerta de entrada a nuestro movimiento fundamental y por tanto algo que es muy importante hay que cuidarlo, defenderlo y poner los esfuerzos necesarios".

"Las Escuelas de Música son, además de todos los aspectos sociales y educativos que son más importantes, en sí una organización de negocio dentro de la Sociedad Musical. Ello nos da la oportunidad de formar, educar, etc. pero también de gestionar y decidir qué se hace con diamante tan brillante. Con ella podemos aportar valores, nuevas formas de expresión y de relación y gestionar las oportunidades que la sociedad nos brinda de forma inmejorable. Es el complemento ideal para una Sociedad Musical."

Alguns dels participants reclamen una major implicació de la pròpia Federació per controlar la millora de les SSMM:

"Profesionalizar completamente las escuelas de música, de manera que las escuelas puedan ser un referente para estudiantes y para profesionales que puedan adquirir un trabajo. Para ello es imprescindible revisar y corregir los defectos de las escuelas de música, tales como la ausencia de titulación en profesoras, cobrar en negro, regular en la seguridad social, aunque todo esto es una tarea que de hace unos años se ha mejorado, siguen habiendo muchos casos que deberían ser revisados. Para ello, y como digo antes, es necesario que la propia directiva del FSMCV revise una por una las escuelas, ya que los miembros de la junta directiva o los jefes de esas escuelas no van a corregir estos problemas si "enchufan" a quien quieren como profesoras o pueden evitar parar un gasto mayor dando de alta en la seguridad social. Todo esto es imprescindible, ya que aparte de que se asegura una mejor educación y calidad de enseñanza, se promociona que las Sociedades Musicales tuvieran un cierto potencial de atraer puestos de trabajo y atraer

un mayor alumnado si la educación es digna. Del mismo modo pasa con los "supuestos" directores de banda, que en una gran mayoría se colocan a dedo, sin saber de su mayor o menor predisposición y aún más grave, titulación adecuada para el puesto. Aunque parezca algo menor y no le den importancia, el funcionamiento de una banda, tal como la asistencia a ensayos y conciertos, nivel de la banda y demás, tiene que ver con la figura del director, en la cual hay una generación, que es la de estudiantes, que se motivan si encuentran un referente pedagógico para hacer música, encuentran una referencia y motivación al elegir un repertorio adecuado por dificultad, innovación, calidad... subestimar esto no es más que querer ignorarlo. Solo hacer una encuesta a músicos sobre su ausencia o marcha de sus bandas o sociedades, presentaría un alto porcentaje de esta razón, no tener una motivación o reto musical para el cual ir a tocar. yo mismo soy una de esas personas, tengo un grado de experiencia importante en música y titulación, y acudir a la banda para tocar el mismo repertorio que el pueblo de al lado, con además, un "supuesto director" que es instrumentista, para eso, muchos optamos por otros medios para evolucionar nuestro aspecto musical."

Il·lustració 36. Vector de tensió 6: Formació musical d'iniciació a la professionalització versus models flexibles i orientats a la formació permanent.

Formació musical d'inicialització a la professionalització

Models flexibles i orientats a la formació permanent

OPORTUNITATS

• Resulta un element d'atracció per captar demanda aliena al món associatiu. • Apareix com una opció interessant donada la demanda d'ocupabilitat. • Significa una major orientació cap a la excel·lència musical.	• Possibilita l'ampliació a ofertes més diverses (adults, noves expressions musicals...). • Possibilita en molta major extensió la innovació i l'experimentació didàctica. • Permet una major orientació cap a les necessitats de les agrupacions musicals de la SM. • Reforça la connexió amb altres expressions culturals.

RISCOS

• Pot significar un risc ja que debilita els elements d'identificació amb la Societat Musical, convertint les escoles de música en meres acadèmies formatives.	• Implica certs riscos en la concepció de l'escola de música com a font de recursos per a les SSMM.

Vector 7: Reforç i consolidació federalista versus tendències a una major autonomia de les Societats Musicals.

Un dels aspectes més singulars de l'associacionisme musical és la seua organització en una estructura de caràcter federal articulada sobre els territoris comarcals. El nivell d'organització dota el moviment amb una potència encara més gran de la que es derivaria només de la seua dimensió. Com bé s'assenyala, la Federació de

Un dels aspectes més singulars de l'associacionisme musical és la seua organització en una estructura de caràcter federal articulada sobre els territoris comarcals. El nivell d'organització dota el moviment amb una potència encara més gran de la que es derivaria només de la seua dimensió.

Societats Musicals de la Comunitat Valenciana és una entitat que agrupa la pràctica totalitat de les Societats Musicals de tota la Comunitat. Va nàixer l'any 1968 amb l'objectiu d'unir esforços en favor del desenvolupament del col·lectiu de les bandes de música i de l'associacionisme civil, i té per objecte la unió entre les associacions que la integren per

promoure, difondre i dignificar l'afició, ensenyança i pràctica de la Música, potenciar l'associacionisme i proporcionar a la societat civil un mitjà de desenvolupament i articulació cultural. Els destinataris de les activitats que realitza la FSMCV són les associacions que la componen i, per extensió, els músics i el públic en general. Així mateix, la FSMCV assumix la representació i defensa dels interessos generals de les seues Societats federades davant les institucions públiques i privades, i sol·licita les ajudes necessàries per continuar la tasca cultural i docent de les seues associades.

Al marge del paper com a cohesionador de l'associacionisme musical, l'incontestable èxit d'una estructura com la FSMCV residix en la seua funcionalitat com a medidora entre les Societats Musicals i les administracions i el seu paper de potent *lobby*, en defensa dels interessos comuns. Complementen a estes funcions centrals la provisió de serveis relacionats amb la consultoria, la logística, l'assessorament i l'organització d'esdeveniments i actes col·lectius, així com la certificació de les plantilles de músics.

En una primera època, especialment la que perdura fins al segle passat, els lideratges en la FSMCV s'establixen a través de personatges molt carismàtics, la idiosincràsia dels quals impregna els modes de funcionament de l'organització, mentre que podem parlar que des dels inicis del S. XXI els lideratges assumixen perfils més tècnics i en conseqüència l'organització com a tal, es regix per la lògica dels principis organitzacionals més normalitzats. Especialment en l'últim mandat l'acció de la Federació s'articula a través de la dinàmica del desenvolupament del treball per projectes.

Resulta també cert que donades les dimensions, la capil·larització territorial i la transversalitat de l'associacionisme musical, les apetències pel control sociopolític del mateix resulta tremendament temptadora. Malgrat això, i sorprenentment, el tractament del poder polític cap a les estructures de representació de la FSMCV ha resultat bastant displicent en les dues últimes dècades.

Esta singularitat no obsta per a que en un moment de descrèdit de les institucions, algunes veus identifiquen l'estructura federal com una mera ferramenta de poder i

control sobre l'autonomia de determinades Societats Musicals, reclamant la desburocratització i la reducció de les funcions de la FSMCV al mínim possible així com l'abandó de projectes que són percebuts com no centrals en les funcions de la FSMCV.

Així alguns membres de les Societats Musicals, ja siga per la seua dimensió -i per tant una elevada capacitat d'interlocució propia-, per l'existència d'altres estructures d'articulació -per exemple a l'estil de Cosumoval-, o per sentir-se en minories de grups d'opinió respecte a la composició de l'Assemblea, reclamen uns majors nivells d'autonomia i una menor pressió normativa, regulatòria i recaptatòria per part de la FSMCV.

Si analitzem quines són les oportunitats de reforçar i consolidar l'estructura federal, podem fàcilment deduir que una Federació forta implica:

- Una àmplia capacitat de negociació i interlocució amb la resta dels agents socials, polítics i econòmics. En estos moments, probablement l'associacionisme musical és l'entitat de la societat civil de major dimensió i de major capacitat organitzativa i amb més implantació territorial a tota la Comunitat Valenciana.
- L'existència de la FSMCV possibilita accions i projectes a una escala coordinada inabastable per a les societats individuals. L'exemple més paradigmàtic d'esta qüestió és l'abordatge de projectes de cooperació amb Amèrica Llatina o el desenvolupament de projectes de formació permanent a Europa.
- Possibilita la prestació de serveis a les Societats Musicals xicotetes que d'altra manera serien inaccessibles.
- Possibilita la R + D, la formació permanent, les reflexions sobre els models de gestió i docents i didàctics, i el pensament estratègic col·lectiu, com evidència l'organització d'esdeveniments com ara els Congressos Generals, els estudis, el centre de formació o els processos de planificació estratègica.

Entre els riscos cal destacar la burocratització de l'organització de manera que es convertisca en una estructura rígida. De la mateixa manera la dimensió de l'organització, i les lògiques electorals de majories i minories fa que siga complicat establir sistemes de comunicació permanents i fluids entre l'estructura federal i cadascuna de les organitzacions, de manera que potser algunes Societats es senten aïllades i perceben que no s'atenen les seues necessitats.

Finalment una estructura federal molt potent pot generar processos excessius d'homogeneïtzació, coordinació el que pot tindre com a efecte no desitjat la reducció de la diversitat i la innovació i que algunes organitzacions se senten massa controlades o fiscalitzades.

Les oportunitats que mostra un model que tendisca a una major autonomia de les SSMM són:

- Possibilitar l'articulació i agrupació diferenciada d'agrupacions de SSMM en funció d'interessos comuns específics.

- Dotar d'autonomia i majors graus de llibertat en funció de la idiosincràsia de cadascuna de les Societats Musicals.
- Reduir el grau de frustració d'aquelles agrupacions que no se senten representades per les aliances de les majories.
- Incentivar mecanismes de competència/competitivitat que forcen a la millora de l'eficiència i eficàcia del conjunt.

Els riscos òbviament radiquen en la pèrdua de capacitat d'interlocució i poder de negociació i debilita la potència, i la singularitat conseqüent de l'associacionisme musical.

En definitiva la tendència cap a una major autonomia implicaria un major darwinisme en els processos de pervivència de les SSMM, provocant una major polaritat i finalment un major desemparament, aïllament i desaparició de les més xicotetes o aïllades territorialment.

Il·lustració 37. Vector de tensió 7: Reforç i consolidació federalista versus tendències a una major autonomia de les Societats Musicals.

- Amplia la capacitat de negociació i interlocució amb la resta dels agents socials, polítics i econòmics.
- Possibilita accions i projectes a una escala coordinada inabastable per a les societats individuals.
- Definix de manera diferencial a l'associacionisme musical com l'única organització civil amb presència en tot el territori de la Comunitat Valenciana.
- Possibilita la prestació de serveis a les Societats Musicals xicotetes que d'altra manera serien inaccesibles.
- Possibilita l'I + D+ i el pensament estratègic col·lectiu.

- Possibilita l'articulació i agrupació diferenciada en funció d'interessos comuns específics.
- Dota d'autonomia i majors graus de llibertat en funció de la idiosincràsia de cadascuna de les Societats Musicals.
- Reduïx el grau de frustració d'aquelles agrupacions que no se senten representades per les aliances de les majories.
- Pot incentivar mecanismes de competència que forcen a la millora de l'eficiència i eficàcia del conjunt.

RISCOS

- Riscos d'excessiva burocratització i rigidesa.
- Riscos en crisi de legitimació de la representació per la lògica electoral de majories i minories.
- Riscos de reducció de la diversitat per un excessiva voluntat de coordinació, fiscalització, control.

- Reduïx notablement la capacitat de negociació i interlocució.
- Debilita la singularitat de l'associacionisme musical.
- Pot provocar desemparament, aïllament i finalment la desaparició d'aquelles societats de menor dimensió o més aïllades territorialment.

9. El Catàleg d'Escenaris.

Combinant les diferents tensions expressades en els vectors de la secció anterior podem dibuixar, en termes de prospectiva, bàsicament 3 escenaris possibles, a cadascun dels quals els assignem un nom que tracta de sintetitzar els factors essencials:

- **Reforç del bàsic.** Escenari de reforç dels components identitaris, retorn a les pràctiques més folcloritzants i aglutinació sobre els elements essencials al voltant de la música, desconexió de les dinàmiques externes i manteniment dels valors originals de l'associacionisme musical, però senyalitzant reticències a una estructura federal que s'immiscisca massa en el funcionament quotidià de les SSMM. La principal font de valor de l'associacionisme musical rau en el fet de constituir el factor diferencial valencià. Les Societats Musicals són essencialment musicals i no requereixen models de gestió excessivament complicats. Les SSMM es vinculen fortament als territoris on s'ubiquen i es diluïxen les tendències d'agrupació i coordinació. Diferents territoris plantegen diferents maneres d'agrupar a les seues Societats Musicals. La relació amb l'administració es planteja des d'un punt de vista d'exaltació identitària i finançament per la defensa de l'essència patrimonial. La formació musical recupera l'objectiu primigeni de nodrir músics, dels quals alguns d'ells es professionalitzen, de manera que les escoles de música han de mantindre la potencialitat professionalitzant. L'excel·lència musical s'incentiva a través d'un sistema molt formalitzat de certàmens i competicions musicals. Una part important dels esforços es dirigeixen a la valorització de la història de les SSMM amb la conservació i restauració del ingent patrimoni material, documental i sonor.
- **Societats de serveis.** Escenari de professionalització extrema on les SSMM esdevenen organitzacions multifunció, multiserveis, orientades cap a les necessitats i els senyals de la demanda, i marcades per la persecució de l'eficiència i l'eficàcia màxima, així com també molt pendents dels criteris de rendibilitat. Les Societats Musicals busquen el seu espai competint amb altres ofertes educatives, culturals i musicals i fonamenten l'origen del seu valor en una valoració creixent de la formació musical en particular i de les activitats culturals en general. La missió tradicional de l'associacionisme musical queda difuminada, així com la concreció dels sentits d'identitat i pertinença. La música pot ser un element central però s'establixen altres unitats d'activitat/disciplines que seran avaluades en funció de la seua rendibilitat o sostenibilitat. Es diversifiquen els serveis i s'aposta per les connexions amb allò global. La música s'utilitza com a element d'intercanvi, accés a fons per a projectes europeus etc. El model de finançament es planteja bastant al marge de les administracions públiques i quan establix relació ho fa com a proveïdor de serveis culturals, educatius, o recreatius. L'oferta musical s'instrumentalitza principalment per a satisfer les demandes diverses, des de la música festiva, però també per al sector turístic, la gravació de música per al sector audiovisual etc.... o un altre tipus de

celebracions. L'estructura federal respon a la necessitat d'una organització de serveis que proveïx, en segon nivell a les SSMM, jugant més un paper com a "central de compres" que com unitat d'interlocució i negociació amb altres agents econòmics socials i polítics.

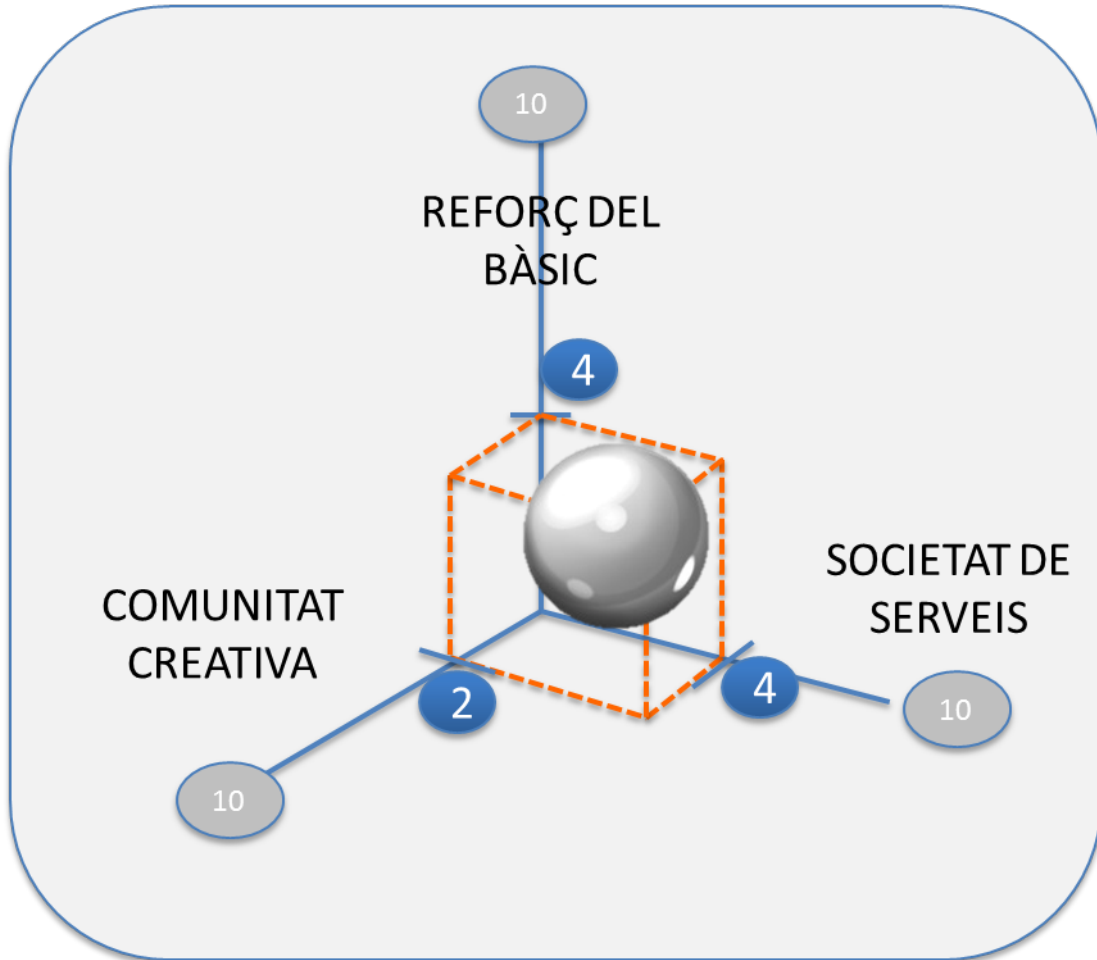
- **La comunitat creativa.** La dinàmica de les Societats Musicals s'incardina i espenta en un canvi del model productiu valencià cap als sectors culturals i creatius, d'acord amb les recomanacions de la "smart specialization" de la Unió Europea. La cultura i la creativitat esdevenen l'element central de la competitivitat de la Comunitat Valenciana i les SSMM fonamenten l'origen del seu valor social com la principal xarxa organitzada de talent i creativitat i a més fan valer la seua xarxa d'infraestructures. Donat el caràcter universal de la música, l'obertura i la internacionalització esdevenen elements normalitzats de les activitats de les Societats Musicals. Les Societats Musicals esdevenen un dels tractors de transformació del model socioproductiu valencià, però com a tal les seues dinàmiques perden autonomia i se sotmeten a les lògiques de l'acció de les polítiques econòmiques o sectorials (turística, cultural, industrial, etc...). La FSMCV es convertix per tant en un actor polític i socioeconòmic rellevant. S'insistix en aquells aspectes formatius que conclouen en opcions professionals.

Estos escenaris descrits representen simplificades tendències plausibles de màxims, que probablement mai es materialitzen en "escenaris purs", sinó que el més versemblant és que la realitat es manifeste com una combinació d'estos escenaris.

Si haguérem de representar la ubicació actual de l'associacionisme musical a les coordenades que ens oferixen estos escenaris podríem estimar, que en una escala de l'1 al 10 en l'eix REFORÇAR ELS ELEMENT BÀSICS, ens trobaríem aproximadament en un valor 4, en l'eix de la COMUNITAT CREATIUS, ens ubicaríem en un valor de 2, mentre que en l'escenari de les SOCIETATS DE SERVEIS, podríem també situar entre els valors 4 i 5, en esta mateixa escala decenal.

Si ho representem d'una manera gràfica, podem entendre que l'esfera és una representació del moviment associatiu musical, tindríem una combinació tal com apareix en la il·lustració següent:

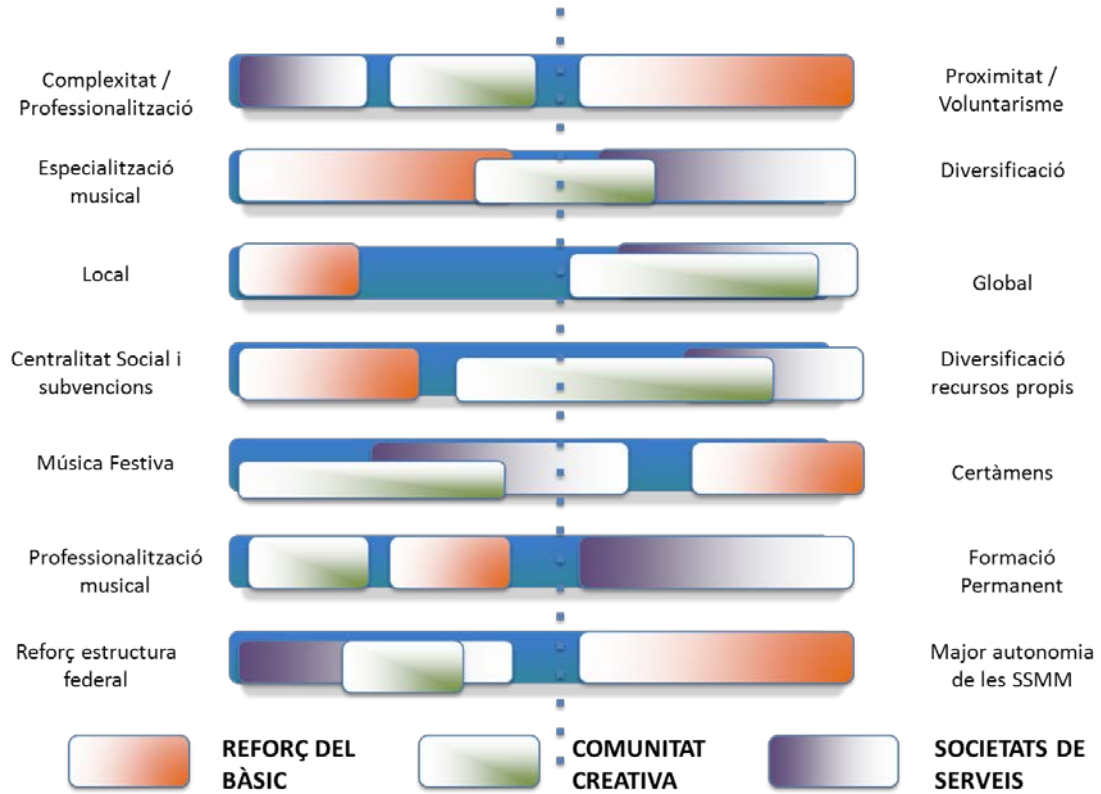
Il·lustració 38. Ubicació de l'associacionisme musical en els eixos dels escenaris.

Queda, per tant, determinar cap a on es pot moure de manera possible i de forma desitjable l'associacionisme musical en relació als tres eixos proposats.

Els escenaris queden connectats amb els vectors de tensió a partir de la representació de la il·lustració següent, de manera que posicionar-se en un determinat vector de tensió implica, de manera implícita, la ubicació en un determinat escenari.

Il·lustració 39. Connexió entre els vectors de tensió i els escenaris.

10. A mode d' Conclusions.

Cal tindre en compte, que en este moment de cruïlla, l'associacionisme musical valencià és un dels escassos projectes d'èxit en un context social que està vivint com un fracàs col·lectiu molts aspectes de la seua història recent. Des d'esta perspectiva les Societats Musicals constituïxen un dels escassos recursos que poden sustentar i coadjuvar a una reconstrucció de la marca col·lectiva i que a més possibilita una fàcil connexió en l'àmbit internacional.

En estos moments el moviment associatiu musical conté la suficient informació, coneixement i capital humà per a que bevent de la seua rica tradició siga capaç d'incorporar intel·ligència a les decisions col·lectives. Estem parlant de la major xarxa de persones articulada i organitzada per a la persecució d'un bé col·lectiu complex, la difusió i la pràctica musical, la promoció de la cultura i l'incentiu de la creativitat, el foment de la sociabilitat i l'espai comú. Es tracta d'un tipus de bé que recull un ampli grau de consens i que conforma un dels principals ingredients en la recepta de la identitat valenciana.

Però cal tindre en compte que esta dinàmica es pot incardinar en el procés de transformació del model productiu, que d'acord amb les recomanacions d'Europa s'ha d'articular cap a models basats en un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, i les seues iniciatives relacionades amb el projecte d'una Europa del coneixement, que siga competitiva a nivell mundial.

Els sectors culturals i creatius en general, i la música en particular no estan del tot mal posicionats a la Comunitat Valenciana, i en conseqüència resultaria convenient aprofitar adequadament este recurs competitiu. És evident que en estos moments les polítiques públiques no van en esta direcció i des d'este anàlisi considerem que es tracta d'un error. Donar suport a les SSMM no és només una qüestió de correspondre justament als enormes efectes externs que provoquen l'existència del moviment associatiu musical sinó que respon a imperatius estratègics.

Les SSMM han mostrat, al llarg de la seua història i en moments contextuals molt complicats un elevat grau de resiliència i no resulta previsible que en la pròxima dècada es plantegen problemes extensos de supervivència. El principal factor de riscos no se situa en les majors o menors subvencions públiques sinó en el grau de preparació dels líders de l'associacionisme musical.

El valor socioeconòmic de les SSMM és ampli i va des dels efectes sobre la sociabilitat, la construcció de la identitat col·lectiva i el sentit de pertinença individual, com a agents culturals, com a xarxa formativa, com a espai de foment de la creativitat i detecció de talent, i finalment com a recurs simbòlic col·lectiu.

Les SSMM han mostrat una notable maduresa pels seus processos de reflexió articulats al voltant dels dos Congressos Generals celebrats anteriorment. Des de fa ja més de 20 anys, l'associacionisme musical ha reflexionat sobre qüestions que tenen a veure amb la manera de finançament, el paper i la funció de dones i jóvens, les escoles de músiques, la gestió cultural, el marc normatiu i jurídic i l'organització de les agrupacions musicals. El que aportem com a novetat en este Congrés és la

incorporació de nous temes de debat com la innovació, els models de governança, les connexions amb nous valors i dinàmiques socials.

Les Societats Musicals són estructures de grups humans que s'articulen de manera complexa, però sempre al voltant de l'element central que constituïx la pràctica i la difusió d'expressions musicals. En termes genèrics la música constituïx un dels llenguatges més universals i que permet la connexió entre cultures i generacions diverses i suposa una pràctica que no requereix necessàriament processos de codificació i descodificació molt complexos. A més, els estudis plantegen que la pràctica musical té efectes perceptibles sobre diferents aspectes neurològics, cognitius, sensorials, socials i té un impacte sobre els nivells de benestar dels individus. Estem, per tant, davant d'una de les interaccions més complexes i sofisticades entre els éssers humans i el seu univers simbòlic i sensorial.

Les SSMM es mouran en la pròxima dècada en un context on, la innovació tecnològica, la digitalització, la dimensió europea jugarà un paper important, i on el posicionament sobre la professionalització de la gestió de les SSMM determinarà, les potencialitats i possibilitats de les SSMM.

En este context canviant les SSMM han de resoldre bàsicament 7 vectors de tensió. En funció de com es resolguen estos vectors de tensió, els trobarem en alguna combinació dels escenaris descrits.

Taula 6. Vectors de tensió de les SSMM.

VECTORS DE TENSÍO		
Complexitat/ Professionalització	VS	Proximitat/ Voluntarisme
Especialització musical	VS	Diversificació
Local	VS	Global
Centralitat social i Subvencions	VS	Diversificació recursos propis
Música festiva	VS	Certàmens
Professionalització musical	VS	Formació permanent
Reforç estructura federal	VS	Major autonomia de les SSMM

Estos escenaris els hem anomenat:

Reforç del bàsic. Escenari de reforç dels components identitaris, retorn a les pràctiques més folcloritzants i aglutinació sobre els elements essencials al voltant de la música, desconexió de les dinàmiques externes i manteniment dels valors originals de l'associacionisme musical.

Societats de serveis. Escenari de professionalització extrema on les SSMM esdevenen organitzacions multifunció, multiserveis, orientades cap a les necessitats i els senyals de la demanda, i marcades per la persecució de l'eficiència i l'eficàcia màxima, així com també molt pendents dels criteris de rendibilitat.

La comunitat creativa. La dinàmica de les Societats Musicals s'incardina i espenta en un canvi del model productiu valencià cap als sectors culturals i creatius, d'acord

amb les recomanacions de la "smart specialization" de la Unió Europea. La cultura i la creativitat esdevenen l'element central de la competitivitat de la Comunitat Valenciana i les SSMM fonamenten l'origen del seu valor social com la principal xarxa organitzada de talent i creativitat i a més fan valer la seua xarxa d'infraestructures, que conclouen en opcions professionals.

Així finalment els membres de l'associacionisme musical, ja siga de manera col·lectiva a través de les accions de la FSMCV, o a partir de cadascuna de les Societats Musicals, poden determinar cap a quina combinació d'escenaris encaminen els seus passos i en conseqüència es corresponsabilitzen, juntament amb els determinants del context, de l'esdevenir d'una de les manifestacions més enriquidores, singulars i compromeses i que determinen i condicionen el futur del conjunt de la societat valenciana.

11. Bibliografia i referències.

- ALDÁS, J. & URIEL, E. (2006): Análisis multivariante aplicado: aplicaciones al marketing, investigación de mercados, economía, dirección de empresas y turismo, Thomson.
- ASENSI SILVESTRE, (2013). *Música, mestre ¡Les bandes valencianes al tombant del segle XIX*. PUUV. Universitat de València.
- BOIX, R., DE-MIGUEL-MOLINA, B., HERVAS-OLIVER, J. L. (2013): "Creative service business and regional performance: evidence for the European regions", *Service Business*, 7(3), p.381-398.
- BONET, LI, CARREÑO, T.(2013). Blog de Lluís Bonet [Blog Internet].
Barcelona: Lluís Bonet. 2013 Nov – [citado 2013/Nov/10]. Disponible en:
<http://http://lluisbonet.blogspot.com.es/>
- EUROPEAN COMMISSION (2010): *Unlocking the Potential of Cultural and Creative Industries*, COM (2010) 183.
- EUROPEAN COUNCIL (2007): "Conclusions on Contribution of the Cultural and Creative Sectors to the Achievement of the Lisbon Objectives", Adoption of the Council conclusions, 9021/07, DGI 2A, Doc 8635/2/07 CULT 25 REV 2.
- FSMVCV (1991): *Las Bandas de Música hacia el año 2000*, I Congreso General de las Sociedades Musicales de la Comunidad Valenciana, ponencias y conclusiones, Valencia: FSMCV.
- FSMVCV (2002): *II Congreso General de Sociedades Musicales de la Comunidad Valenciana Ponencias y Conclusiones*, Valencia: FSMCV.
- IVIE (2013): *Análisis de la CV para el documento RIS3*. (No publicado).
- KEA, European Affairs (2006): *The economy of culture in Europe*, European Commission Directorate-General for Education and Culture, Brussels.
- PALMA, M.L., PALMA, L. & AGUADO, L.F (2012): "Determinants of cultural and popular celebration attendance: the case study of Seville Spring Fiestas", *Journal of Cultural Economics*, 37(1), 87-107.
- PERLES-RIBES, J.F. (2006): "Análisis del impacto económico de eventos: una aplicación a las fiestas populares de proyección turística", *Cuadernos de Turismo*, 17, 147-166.
- RAUSELL, P. & CARRASCO, S. (2000): "La rellevancia de les Societats Musicals i la cultura en el desenvolupament territorial del Camp de Turia", *Mirades al Camp de Turia*, 2.
- RAUSELL, P. & ESTREMS, J.A. (1999): "Una aproximación económica a las Sociedades Musicales", CIRIEC-España, *Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 31, 149-186.
- RUÍZ MONRABAL, V. (1993): *Historia de las Sociedades Musicales de la Comunidad Valenciana*, Federación de Sociedades Musicales de la Comunidad Valenciana, Valencia.
- SCOTT R.,(1999): "Community Ensemble as a Mean of Cultural Expression in the Catalan-Speaking Autonomies of Spain", en DOUGHERTY, D.; y AZEVEDO, M. M. (Eds.). *Multicultural Iberia: Language, Literature, and Music*. Research Series. University of California Berkley.

12. Agraïments.

Volem agrair a totes estes persones que han col·laborat i prestat la seua imatge i els seus coneixements per a l'elaboració dels vídeos que han sustentat els debats i els processos de discussió.

- 1.- Vídeo de presentació del Congrés. -Pepe Almeria.
- 2.- La veu de l'experiència. -Ángel Asunción Rubio.
- 3.- SOLFABOX. La teua música de banda quan vullgues i on vullgues. -Daniel Juan.
- 4.- UNIÓ MUSICAL DE LLÍRIA. La recuperació del cinema, la revitalització del poble.
- Guillem Beltrán -Elvira Pedrola -Francesc Acamer.
- 5.- Al C.I.M. de Benimaclet, ara són les dones les que dirigixen. -Merche Giménez
-Ernesto Estal - Ramón Juan.
- 6.- CAMPAMENT MUSICAL. S.M. Santa Cecília de Cullera. Jugant amb la música.
-Leonardo Chofre Juan.
- 8.- Els xiquets que estudien música obtenen millors resultats acadèmics.
-Mª Carmen Reyes.
- 9.- Projectes de Cooperació Internacional de la FSMCV. -Segimón Candela.
- 10.- GESTOR CULTURAL. Professionalitat cada vegada més necessària i rendible per a les SSMM. -Maite Agulles.
- 11.- Agrupació artística musical de Dénia. VIATGE A COREA. Més que una experiència.
-Maite Agulles.
- 12.- Assenta't en el núvol i coordina les teues escoles de música. -Filiberto Mora.
- 13.- Nova S.M. a Guardamar de la Safor. La música com a dinamitzadora de la vida social i cultural. -Ainoa Moyá -José Luis Carreres -Vicent Ferrer.
- 14.- AIXÒ EM SONA. Tres instituts i un estímul en comú: la música. -Gabriel Sancho.
- 15.- Un home, un tractor i un destí. CONSOLAT DE MAR. Comerç solidari amb la música. -Carles Subiela.
- 16.- Claus per millorar el model de gestió comptable de les Societats Musicals.
-Vicente Sanchis Berenguer.
- 17.- Una visió jurídica sobre el moviment associatiu musical valencià. -Reyes Marzal Raga.
- 18.- C.I.M. Benimaclet. Música, cultura i televisió de barri. -Aina Thous -Andreu Signes
-Carlos Ramos.
- 19.- Una opinió professional des de la FSMCV sobre la gestió de les Societats Musicals. -David Seguí Gironés.
- 20.- Valoracions sobre el moviment associatiu musical de la Comunitat Valenciana.
-Juan Soto Ramírez.
- 21.- ALBALAT DE LA RIBERA. Planter de músics professionals. -Joan Pons -Santiago Durá -Vicent Benavent Gandia -Aithor Aleixandre Badenes -Tere Moya Miedes
-Cándido Sancho Marco -Pepe Sarrió Sarrió.
- 22.- El paper de les Societats Musicals en el teixit social i cultural valencià. -Josep Sou.
- 23.- TACTUS. Innovació al millor ritme. -Remigi Morant.
- 24.- Reflexions i projectes des de la Conselleria sobre el model d'educació de les SSMM. -Manuel Tomás.
- 25.- Als músics cal besar-los els peus. -Productora Bocabadats Media- Pep Botifarra

- Pau Alabajos.
- 26.- Les Societats Musicals com a motor de socialització. -Museu Valencià d'Etnologia -Tono Herrero -Luis Serrano -Alícia Calleja -Lidón Valer -Aina Thous -Frank de Vuyst.
- 27.- Paquito el Chocolatero. Des Cocentaina per al món. -Índex Produccions -Gustavo Pascual Pérez -Eduardo Bautista -Unió Musical Contestana -José Insa Martínez -José Ramón Pardo -Alan Duffy (King Àfrica) -José Luis Moltó -Julián Zuazo.
- 29.- Vídeo de presentació del Congrés. -Pau Rausell.
- 30.- Per ser músic. Per ser de la banda. Per tu... "Arriben Bandes". -José Mª Candela -Raquel Ferrero.
- 31.- Valoracions sobre el moviment associatiu musical de la Comunitat Valenciana. -Josep Maria Pañella.
- 32.- Valoracions sobre el moviment associatiu musical de la Comunitat Valenciana. -Alicia de Miguel.
- 33.- Vídeo "Saluda". -Serafín Castellano.
- 34.- Les Societats Musicals i els moviments socials. -Barret Films.
- 35.- Els grans números de les Societats Musicals de la Comunitat Valenciana. -Índex Produccions.
- 36.- Diferències i semblances de les nostres bandes amb Europa, Itàlia... -Claudio Luchini.
- 37.- Organització, finançament, problemes i reptes d'una banda italiana. -Sergio Oliver.
- 38.- Un director i 40 músics de la Comunitat Valenciana per a la Banda Simfònica de Madrid. -Rafael Sanz Espert.
- 39.- MÚSICA CALLADA. Els nostres jóvens, creadors de noves expressions musicals. -Julián Ávila Sausor -Amparo Civera Sáez.
- 40.- CESMU. Central de serveis per a totes les Societats Musicals.-Antonio Ferrero.
- 41.- Assignatura Pendent: La fiscalitat. -Luis Vidal Domínguez.
- 42.- Tot sobre els certàmens. -Daniel Belloví Navarro.
- 43.- Orígens i persistència de les Societats Musicals... "Música, mestre!". -Elvira Asensi Silvestre.
- 44.- Binomi música festera - bandes de música. -José Rafael Pascual Vilaplana.

ÍNDIX PRODUCCIONES:

- José Sanjuan
- Jorge Bernabeu
- Mónica Llinares
- Octavi Masiá
- Daniel Moltó

DIFUSIÓN COMUNICACIÓN:

- Víctor Ferrer
- Rafael Miralles
- Jorge López

ALTRES:

- Trinidad Moreno
- Mª Rosa Grau
- Juan Castaño